ЗВІТ

про стратегічну екологічну оцінку проєкту Стратегії розвитку Тур’є-Реметівської сільської територіальної громади Ужгородського району Закарпатської області до 2027 року

Проєкт для громадського обговорення • 11 вересня 2026 року

с. Тур’ї Ремети — 2026

ЗМІСТ

Вступ 3

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, їх зв’язок з іншими документами державного планування 4

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров’я населення, та прогнози зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено 27

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров’я на територіях, які ймовірно зазнають впливу 101

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров’я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом 109

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов’язані із запобіганням негативному впливу на здоров’я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов’язань під час підготовки документа державного планування 116

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров’я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності -50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків..... 128

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом’якшення негативних наслідків виконання документа державного планування 145

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, методи оцінки та ускладнення 167

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров’я населення..... 170

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров’я населення..... 187

11. Резюме інформації нетехнічного характеру, розраховане на широку аудиторію 188

Додаток А. Додаткові матеріали оцінки та моніторингу..... 193

Додаток Б. Джерела та документи процедури..... 195

Додаток В. Врахування рекомендацій до обсягу СЕО..... 195

Вступ

Замовник Стратегії розвитку Тур’є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року — Тур’є-Реметівська сільська рада, Ужгородський район Закарпатської області.

Звіт підготовлено для громадського обговорення проєкту Стратегії та консультацій з органами виконавчої влади. Реєстраційний номер справи в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки: 13-08-35981-26. Відомості та висновки наведено станом на 11.09.2026.

Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування (далі – ДДП) – Стратегії розвитку Тур’є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 роки, у тому числі для здоров’я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом’якшення можливих негативних наслідків.

Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров’я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

СЕО здійснювалось на засадах законності та об’єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

Звіт складено відповідно до структури, визначеної статтею 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», з урахуванням заяви про визначення обсягу СЕО від 13.08.2026 та наданої замовником редакції Стратегії.

Під час підготовки звіту враховано рекомендації Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської ОВА від 17.08.2026 № 02.01-04/1250 та Департаменту охорони здоров’я Закарпатської ОВА від 21.08.2026 № 156/06-3/6. Ці листи стосуються визначення обсягу СЕО; вони не є погодженням цього звіту чи дозволом на реалізацію окремих об’єктів.

За наданою заявою, її оприлюднення зазначено 13.08.2026 на офіційному вебсайті ради https://t-remeta.gov.ua/, строк подання зауважень до обсягу СЕО — з 13.08.2026 до 28.08.2026 включно. Для цього проєкту звіту повідомленням замовника передбачено громадське обговорення з 11.09.2026 до 12.10.2026 включно. Результати обговорення та консультацій підлягають оформленню після завершення відповідних процедур; висновок про відсутність зауважень до їх завершення не робиться.

Замовник: Тур’є-Реметівська сільська рада Ужгородського району Закарпатської області. Адреса: 89221, Закарпатська область, Ужгородський район, с. Тур’ї Ремети, вул. Народна, 1. Електронна пошта: hromada@t-remeta.gov.ua; телефон: +38 (03145) 51-260. Відповідальна особа за приймання зауважень: Космачевський Ян Олегович.

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, їх зв'язок з іншими документами державного планування

Стратегія розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року) є документом державного планування (далі ДДП), який визначає тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку сільської територіальної громади, стратегічні та оперативні цілі, пріоритети розвитку сільської територіальної громади на відповідний період, основні завдання, проєкти та заходи їх реалізації, систему моніторингу та оцінки результативності.

В Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року (далі Стратегія) визначено стратегічне бачення розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади, а саме:

ТУР'Є-РЕМЕТІВСЬКА ГРОМАДА — край цілющих мінеральних вод і водоспадів в с. Лумшори, с.Тур'я Поляна, розташована в мальовничій долині річки Тур'я, оточене карпатськими лісами. Завдяки вдалому розташуванню воно є чудовою точкою для старту мандрівок Турянською долиною. Неподалік розташовані відомі курортні Лумшори з чанами, водоспад Воєводин та полонина Руна охоплює частину Полонинського хребта та долину річки Тур'я і заповідні території тут мають загальнодержавне та місцеве значення.

- **Визнаний центр бальнеологічного, екологічного та культурно-пізнавального туризму**
- **. Еколого орієнтована стала громада із розвиненим малим , середнім та великим бізнесом, яка пропагує органічне господарство, деревообробку та відновлювану енергетику, зберігаючи унікальні природні ресурси.**
- **Екологічно збалансоване та європейське місце для життя з якісною освітою, доступною медициною та сталою інфраструктурою .**
- **Консолідована громада, що розвиває своєю багатовіковою спадщину,** екоцентричними людськими традиціями **, яка відкрита для людського розвитку та публічного управління.**

Тур'ї-Ремети — це серце Турянської Долини - місце сили цілющого карпатського повітря, води та краси Карпат.

Стратегічне бачення розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади буде забезпечуватись через досягнення трьох стратегічних цілей:

Стратегічна ціль 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада

Стратегічна ціль 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка

Стратегічна ціль 3. Консолідована спільнота людського розвитку та публічного управління

Стратегічні цілі будуть досягатись через реалізацію оперативних цілей та завдань (див. відповідну таблицю).

Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року

Таблиця 1

Стратегічна ціль 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада	
Оперативні цілі	*Завдання*
ОЦ 1.1. Формування кліматично стійкої громади та модернізація енергоефективної комунальної інфраструктури	1.1.1.Ефективна система управління відходами
	1.1.2. Енергоефективний і природоощадний благоустрій населених пунктів громади
	1.1.3. Збереження лісів та водних ресурсів, впровадження ефективного протипаводкового захисту
	1.1.4. Енергоефективна реновація систем водозабезпечення та водовідведення
	1.1.5. Збереження біорізноманіття та розвиток екологічної свідомості населення
ОЦ.1.2.Стала мобільність та логістика	1.2.1.Створення доступної дорожньої інфраструктури та майна (будівництво/ремонт доріг, мостів та тротуарів орієнтованих на потреби людей з інвалідністю)
	1.2.2.Формуваннясу сучасної системи автомобільного громадського транспорту (нові види транспорту, нові маршрути, зупинки)
	1.2.3..Велогромада – розвиток велоінфраструктури
	1.2.4.Безпека руху в громаді (навчання, світлофори, засоби обмеження руху, світлофори, пішоходні переходи та інше)
ОЦ 1.3. Розвиток відновлювальної енергетики та підвищення енергоефективності громади	1.3.1.Розвиток ВДЕ
	1.3.2.Муніципальний енергоменеджмент та енергомоніторинг, енергоефективні рішення в різних сферах життєдіяльності громади
	1.3.3. Енергоефективна реновація будівель, будівництво будівель з нульовим використанням енергії
Стратегічна ціль 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка	
Оперативні цілі	*Завдання*
ОЦ 2.1.Розвиток туризму та рекреації	2.1.1.Формування та просування нових туристичних продуктів та послуг (туристичні маршрути, оглядові майданчики мобільні додатки, цифрові тури тощо)
	2.1.2.Маркетинг туристичних послуг, уніфікація та осучаснення туристичної інформації та навігації
	2.1.3.Створення модернових інклюзивних просторів для відпочинку, дозвілля та рекреації (парки, сквери тощо)

ОЦ.2.2. Підтримка малого та середнього підприємництва	2.2.1.Створення якісної інфраструктури підтримки бізнесу (бізнес-центр, бізнес-інкубатор, консультаційна підтримка, навчальні програми для підприємців-початківців тощо)
	2.2.2.Підтримка кластерів
	2.2.3.Підтримка місцевого товаровиробника, пошук нових ринків збуту, промоція продукції
ОЦ.2.3. Залучення інвестицій та розвиток багаторівневого партнерства	2.4.1.Просторове планування як основа розумної трансформації середовища громади
	2.4.2.Підготовка якісних інвестиційних продуктів (інвестиційні проєкти, інвестиційний паспорт, підготовлені земельні ділянки)
	2.4.3.Створення ефективної системи супроводу інвестиційної діяльності та меркетинг території громади (Інвестиційна рада, інвестиційний бренд громади, інвестиційні ярмарки із залученням крафтових виробників тощо)
	2.4.4.Ефективні комнікації та партнерства (транскордонна та міжнародна співпраця, міжмуніципальна, міжвідомча, міжсекторальна взаємодія та партнерства)
ОЦ.2.4. Інтенсивний та інноваційний розвиток аграрного сектору	2.1.1. Розвиток "Smart MicroAgro": ексклюзивні продукти високої доданої вартістю на компактних землях
	2.1.2.Розвиток крафтового виробництва з географічним зазначенням
	2.1.3.Підтримка сільськогосподарських кооперативів та фермерських господарств
	2.1.4. Високопродуктивне тваринництво
Стратегічна ціль 3. Консолідована спільнота людського розвитку та публічного управління	
Оперативні цілі	*Завдання*
ОЦ.3.1.Безпека та цивільний захист населення	3.1.1. Сприяння розвитку системи централізованого оповіщення
	3.1.2. Створення фонду захисних споруд цивільного захисту (зокрема в закладах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту) з урахуванням принципів інклюзивності та безбар’єрності
	3.1.3.Безпечна громада, поліцейський офіцер громади
ОЦ.3.2. Ефективне, цифровізоване, партисипативне врядування та розвиток мережі соціальних послуг	3.2.1.Цифрова трансформація громади
	3.2.2.Демократичне управління та партисипація
	3.2.3.Громада соціальної справедливості та захищеності населення, молодіжного розвитку
	3.3.1.Забезпечення функціонування спроможної системи громадського здоров'я та формування здорового способу життя.

ОЦ.3.3. Інклюзивний здоров'язбережувальний простір та спосіб життя	3.3.2..Формування спроможної мережі первинної та спеціалізованої медичної допомоги, якісне матеріально-технічне оснащення
	3.3.3.Охорона материнства та дитинства, поширення знань та практик щодо збереження репродуктивного здоров'я
ОЦ.3.4. Формування сучасного інклюзивного освітньо-спортивного простору розвитку особистості	3.4.1.Забезпечення рівного доступу та підвищення якості дошкільної, загальної середньої освіти
	3.4.2.Забезпечення доступності, розумного пристосування та універсального дизайну для задоволення освітніх потреб дітей з особливими освітніми потребами
	3.4.3.Сприяння розвитку позашкільної освіти відповідно до вільного, різнобічного розвитку особистості, інтелектуальних і творчих здібностей, фізичних якостей вихованців, учнів і слухачів і принципу гендерної рівності.
	3.4.5.Розширення мережі закладів та створення інклюзивної спортивної інфраструктури
ОЦ 3.5. Культурний розвиток та збереження культурної спадщини	3.5.1. Трансформація мережі культурних закладів в сучасні простори для розвитку
	3.5.2. Збереження культурної спадщини
	3.5.3. Проведення реконструкцій історичних подій, унікальних культурних заходів та розвиток народних традицій

Назви трьох стратегічних цілей прийнято за наданою Стратегією: 1 — «Кліматично нейтральна та енергоефективна громада»; 2 — «Еколого орієнтована конкурентна економіка»; 3 — «Консолідована спільнота людського розвитку та публічного управління». Для екологічної оцінки заходи зіставляються за змістом. Повторені або відмінні коди завдань у різних таблицях Стратегії не утворюють окремих нових заходів. У деталізованих екологічних таблицях застосовано змістові назви напрямів без суперечливих кодів.

СЕО охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади за умови реалізації Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року (далі Стратегія розвитку громади). Відтак об'єктом аналізу є визначені у Стратегії стратегічні, оперативні цілі та завдання та проєкти.

Система стратегічного планування в Україні базується на координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Під час актуалізації Стратегії розвитку громади в якій визначено 3 стратегічні цілі:

Стратегічна ціль 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада

Стратегічна ціль 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка

Стратегічна ціль 3. Консолідована спільнота людського розвитку та публічного управління

Також враховано актуалізовану Стратегію розвитку Закарпатської області на період до 2027 року, в якій визначені такі 3 стратегічні цілі:

1. Розвиток орієнтований на людину;
2. Підвищення конкурентоспроможності регіону;
3. Охорона довкілля та збалансований розвиток гірських та сільських територій області.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року та Державній стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки (далі ДСРР) засвідчує їх повне або часткове співпадіння зі змістом стратегічних та оперативних цілей в секторальному зрізі (освіта, охорона здоров'я, збереження культурної спадщини, спорт, розвиток економіки на інноваційних засадах, розвиток енергетичної сфери на засадах «зеленого переходу», збереження довкілля, зменшення диспропорцій між соціально-економічним розвитком сільських та міських територій тощо).

Отже, можна зробити висновок, що Документ державного планування (Стратегія та План) сформована відповідно до цілей державної регіональної політики та регіональної політики, і скерована на забезпечення її реалізації на місцевому рівні, тобто у Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді.

[1] Повідомлення про оприлюднення Проєкту оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки https://mtu.gov.ua/news/34975.html

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року Державній Стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки

Таблиця 2

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР на 2021- 2027 роки	**Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвиткуТур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року**														
	СЦ 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада	ОЦ 1.1. Формування кліматично стійкої громади та модернізація енергоефективної комунальної інфраструктури	ОЦ.1.2.Стала мобільність та логістика	ОЦ 1.3. Розвиток відновлювальної енергетики та підвищення енергоефективності	**.СЦ 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка**	ОЦ 2.1.Розвиток туризму та рекреації	ОЦ.2.2. Підтримка малого та середнього підприємництва	ОЦ.2.3. Залучення інвестицій та розвиток багаторівневого партнерства	ОЦ.2.4. Інтенсивний та інноваційний розвиток аграрного сектору	**СЦ 3. Консолідована спільнота людського розвитку та публічного управління**	ОЦ.3.1.Безпека та цивільний захист населення	ОЦ.3.2. Ефективне, цифровізоване, партисипативне врядування та розвиток мережі	ОЦ.3.3. Інклюзивний здоров' язбережувальний простір та спосіб життя	ОЦ.3.4. Формування сучасного інклюзивного освітньо-спортивного простору розвитку	ОЦ 3.5. Культурний розвиток та збереження культурної
1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	++	++	++	++
1.1. Відновлення інфраструктури, економічної активності та балансу екосистем, створення безпекових умов життєдіяльності на територіях відновлення	++				++					++	++				
1.2. Підтримка та ефективне використання потенціалу територій з особливими умовами для розвитку												+			

Таблиця 3

1.3. Поширення позитивного впливу регіональних полюсів зростання та територій сталого розвитку															
1.4. Формування згуртованого інформаційно-культурного та соціального простору в межах всієї території України									++	++		++	++	++	++
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів					++	++	++	++	++						
2.1. Створення умов для відновлення та розвитку людського капіталу										++	++	++	++	++	++
2.2. Відновлення та стимулювання розвитку регіональних та місцевих економік					++	++	++	++	++						
2.3. Розвиток сталої, інклюзивної та стійкої до безпекових загроз інфраструктури	++	++	++	++											
2.4. Сприяння інноваційному розвитку регіональних економік	++	++	++												

3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування										++		++			
3.1. Забезпечення стійкості та ефективності публічного управління відповідно до безпекових, демографічних та економічних викликів										++		++			
3.2. Підвищення ефективності та підзвітності публічного інвестування												++			
3.3. Відновлення системи публічного управління та надання послуг на деокупованих територіях												++			
3.4. Наближення системи управління регіональним розвитком до процедур та кращих практик ЄС												++			

*У клітинках ступінь зв’язку окремих цілей відмічається як «++» - сильний зв’язок або»+» - опосередкований зв’язок

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Тур’є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року

Таблиця 4

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року	**Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року**														
	СЦ 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада	ОЦ 1.1. Формування кліматично стійкої громади та модернізація енергоефективної комунальної інфраструктури	ОЦ.1.2.Стала мобільність та логістика	ОЦ 1.3. Розвиток відновлювальної енергетики та підвищення енергоефективності громади	**СЦ 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка**	ОЦ 2.1.Розвиток туризму та рекреації	ОЦ.2.2. Підтримка малого та середнього підприємництва	ОЦ.2.3. Залучення інвестицій та розвиток багаторівневого	ОЦ.2.4. Інтенсивний та інноваційний розвиток	**СЦ 3. Консолідована спільнота людського розвитку**	ОЦ.3.1.Безпека та цивільний захист населення	ОЦ.3.2. Ефективне, цифровізоване, партисипативне	ОЦ.3.3. Інклюзивний здоров' язбережувальний простір та спосіб життя	ОЦ.3.4. Формування сучасного інклюзивного освітньо-	ОЦ 3.5. Культурний розвиток та збереження культурної
1.Розвиток орієнтований на людину										++	++	++	++	++	++
1.1Якісна та інноваційна українська школа, орієнтована на демографічні прогнози														++	++
1.2.Розвиток культури та збереження об'єктів				++											
культурної спадщини області на принципах інклюзії.													++		
1.3.Формування доступного, інклюзивного, здоров'язберігаючого простору для фізичного відновлення та розвитку людини.															

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року	**Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року**														
	СЦ 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада	ОЦ 1.1. Формування кліматично стійкої громади та модернізація енергоефективної комунальної інфраструктури	ОЦ.1.2.Стала мобільність та логістика	ОЦ 1.3. Розвиток відновлювальної енергетики та підвищення енергоефективності громади	**СЦ 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка**	ОЦ 2.1.Розвиток туризму та рекреації	ОЦ.2.2. Підтримка малого та середнього підприємництва	ОЦ.2.3. Залучення інвестицій та розвиток багаторівневого	ОЦ.2.4. Інтенсивний та інноваційний розвиток	**СЦ 3. Консолідована спільнота людського розвитку**	ОЦ.3.1.Безпека та цивільний захист населення	ОЦ.3.2. Ефективне, цифровізоване, партисипативне	ОЦ.3.3. Інклюзивний здоров' язбережувальний простір та спосіб життя	ОЦ.3.4. Формування сучасного інклюзивного освітньо-	ОЦ 3.5. Культурний розвиток та збереження культурної
1.4. Забезпечення розвитку якісних і доступних соціальних послуг у відповідності до потреб людини, підтримка ВПО.												++			
1.5. Формування згуртованого патріотичного громадянського суспільства на засадах української національної ідентичності та соціальної включеності.									++			++			
1.6.Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту.											++				

Таблиця 5

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року	**Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року**														
	СЦ 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада	ОЦ 1.1. Формування кліматично стійкої громади та модернізація енергоефективної комунальної інфраструктури	ОЦ.1.2.Стала мобільність та логістика	ОЦ 1.3. Розвиток відновлювальної енергетики та підвищення енергоефективності громади	**СЦ 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка**	ОЦ 2.1.Розвиток туризму та рекреації	ОЦ.2.2. Підтримка малого та середнього підприємництва	ОЦ.2.3. Залучення інвестицій та розвиток багаторівневого	ОЦ.2.4. Інтенсивний та інноваційний розвиток	**СЦ 3. Консолідована спільнота людського розвитку**	ОЦ.3.1.Безпека та цивільний захист населення	ОЦ.3.2. Ефективне, цифровізоване, партисипативне	ОЦ.3.3. Інклюзивний здоров' язбережувальний	ОЦ.3.4. Формування сучасного інклюзивного освітньо-	ОЦ 3.5. Культурний розвиток та збереження культурної спадщини
2.Підвищення конкурентоспроможності регіону					++	++	++	++	++						
2.1.Розвиток економіки знань та підтримка інфраструктури інвестиційної та інноваційної діяльності.					++	++	++	++							
2.2.Підтримка унікальної економічної діяльності області.					++	++	++	++							
2.3.Розвиток туристичної та оздоровчої сфери.				++											
2.4.Збалансування ринку праці у відповідності до потреб регіональної економіки.								++							

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року	**Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року**														
	СЦ 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада	ОЦ 1.1. Формування кліматично стійкої громади та модернізація енергоефективної комунальної інфраструктури	ОЦ.1.2.Стала мобільність та логістика	ОЦ 1.3. Розвиток відновлювальної енергетики та підвищення енергоефективності громади	**СЦ 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка**	ОЦ 2.1.Розвиток туризму та рекреації	ОЦ.2.2. Підтримка малого та середнього підприємництва	ОЦ.2.3. Залучення інвестицій та розвиток багаторівневого	ОЦ.2.4. Інтенсивний та інноваційний розвиток	**СЦ 3. Консолідована спільнота людського розвитку**	ОЦ.3.1.Безпека та цивільний захист населення	ОЦ.3.2. Ефективне, цифровізоване, партисипативне	ОЦ.3.3. Інклюзивний здоров' язбережувальний	ОЦ.3.4. Формування сучасного інклюзивного освітньо-	ОЦ 3.5. Культурний розвиток та збереження культурної спадщини
2.5.Розвиток транспортно-логістичної інфраструктури та сталої мобільності області.			++												
2.6.Забезпечення стійкості та ефективності регіонального публічного управління та партнерства.									++						

Таблиця 6

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року	**Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року**														
	СЦ 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада	ОЦ 1.1. Формування кліматично стійкої громади та модернізація енергоефективної комунальної інфраструктури	ОЦ.1.2.Стала мобільність та логістика	ОЦ 1.3. Розвиток відновлювальної енергетики та підвищення енергоефективності громади	**СЦ 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка**	ОЦ 2.1.Розвиток туризму та рекреації	ОЦ.2.2. Підтримка малого та середнього підприємництва	ОЦ.2.3. Залучення інвестицій та розвиток багаторівневого	ОЦ.2.4. Інтенсивний та інноваційний розвиток	**СЦ 3. Консолідована спільнота людського розвитку**	ОЦ.3.1.Безпека та цивільний захист населення	ОЦ.3.2. Ефективне, цифровізоване, партисипативне	ОЦ.3.3. Інклюзивний здоров' язбережувальний простір та спосіб життя	ОЦ.3.4. Формування сучасного інклюзивного освітньо-	ОЦ 3.5. Культурний розвиток та збереження культурної
2.7.Енергетична сталість регіону в умовах «зеленого» переходу.			++												
3.Охорона довкілля та збалансований розвиток гірських та сільських територій області	++		++	++											
3.1.Збереження та відтворення біологічного і ландшафтного різноманіття, природних комплексів, водних, земельних та лісових ресурсів, розширення регіональної екологічної мережі.		++	++												
3.2.Дружній до довкілля простір області.	++	++	++	++					++						

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року	**Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року**														
	СЦ 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада	ОЦ 1.1. Формування кліматично стійкої громади та модернізація енергоефективної комунальної інфраструктури	ОЦ.1.2.Стала мобільність та логістика	ОЦ 1.3. Розвиток відновлювальної енергетики та підвищення енергоефективності громади	**СЦ 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка**	ОЦ 2.1.Розвиток туризму та рекреації	ОЦ.2.2. Підтримка малого та середнього підприємництва	ОЦ.2.3. Залучення інвестицій та розвиток багаторівневого	ОЦ.2.4. Інтенсивний та інноваційний розвиток	**СЦ 3. Консолідована спільнота людського розвитку**	ОЦ.3.1.Безпека та цивільний захист населення	ОЦ.3.2. Ефективне, цифровізоване, партисипативне	ОЦ.3.3. Інклюзивний здоров' язбережувальний простір та спосіб життя	ОЦ.3.4. Формування сучасного інклюзивного освітньо-	ОЦ 3.5. Культурний розвиток та збереження культурної
3.3.Вирівнювання диспропорцій соціально-економічного розвитку гірських та сільських територій.						++						++			

*У клітинках ступінь зв’язку окремих цілей відмічається як «++» – сильний зв’язок або «+» – опосередкований зв’язок

Стратегія та План розвитку громади пов’язані та узгоджується з низкою інших документів державного планування (ДПП), серед яких:

- Стратегічні цілі державної екологічної політики України (визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII);
- Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р);
- Водна стратегія України на період до 2050 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134-р);
- Державна стратегія управління лісами України на період до 2035 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р);
- Енергетична стратегія України до 2050 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 № 373-р);
- Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р);
- Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року та операційний план заходів з реалізації у 2025-2027 роках Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року (схвалено Постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2024р. № 1550);

1.1. Межі оцінки та часові горизонти

Предмет СЕО — проєкт Стратегії до 2027 року, зазначений у заяві та у справі 13-08-35981-26. Стратегія задає пріоритети і може створювати рамкові умови для подальшого планування об’єктів; вона не встановлює остаточні координати, технології, дозволені викиди або умови провадження діяльності.

Періоди 2026–2028 та цільові орієнтири 2035 року, наявні в матеріалах Стратегії, відображено як довідкові горизонти реалізації та довгострокових наслідків. Вони не змінюють офіційного строку документа до 2027 року і не означають, що окремий План заходів уже затверджено або є самостійним предметом цієї процедури СЕО.

До потенційно значущих видів діяльності належать вітроенергетика із супутніми дорогами та мережами, водозабори, каналізаційні та очисні споруди, об’єкти управління відходами, дорожнє будівництво, руслові та берегоукріплювальні роботи, теплоенергетика. Належність конкретного проєкту до сфери ОВД встановлюється за видом, масштабом та характеристиками діяльності відповідно до статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Під час реалізації враховуються Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки (постанова КМУ від 05.08.2020 № 695 зі змінами), регіональна Стратегія розвитку Закарпатської області (рішення обласної ради від 19.12.2024 № 1216) та

Національна економічна стратегія на період до 2030 року (постанова КМУ від 03.03.2021 № 179), зазначені у рекомендаціях департаменту екології. Змістовий зв'язок полягає в енергоефективності, ощадливому використанні ресурсів, розвитку інфраструктури й економіки з урахуванням екологічних обмежень. Узгодженість загальних цілей не замінює оцінювання наслідків конкретних заходів.

Програми, строк дії яких завершився у 2025 році, характеризують попередній період розвитку. Їх згадування не продовжує строк дії; подальші заходи здійснюються на підставі чинних рішень та фінансування.

- Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року (затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р);
- Національний план управління відходами до 2033 року (затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 р. № 1353 - р).

Метою державної екологічної політики України відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» є досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України для забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем.

Досягнення мети відбуватиметься через реалізацію 3 стратегічних цілей. У таблиці нижче проаналізовано узгодженість стратегічних цілей Стратегії та Плану розвитку громади та стратегічних цілей державної екологічної політики України.

Стратегічна ціль 1 **«Кліматично нейтральна та енергоефективна громада»** Стратегії розвитку громади узгоджується з усіма стратегічними цілями державної екологічної політики України. Зокрема, оперативні цілі: «Формування кліматично стійкої громади та модернізація енергоефективної комунальної інфраструктури», «Стала мобільність та логістика», «Розвиток відновлювальної енергетики та підвищення енергоефективності громади» включають завдання, спрямовані на екологічну збалансованість, орієнтовані на формування гармонійного поєднання якості життя населення та збереження природного середовища. Вони передбачають впровадження сталого благоустрою та енергоефективної комунальної інфраструктури з мінімізацією споживання ресурсів і впливу на довкілля, розвиток відновлюваних джерел енергії та раціонального природокористування, що забезпечує зменшення викидів і залежності від традиційних енергоресурсів. Водночас акцент робиться на створенні доступної дорожньої інфраструктури та майна (будівництво/ремонт доріг, мостів та тротуарів, розвитку відновлювальної енергетики та муніципальному енергоменеджменту та енергомоніторингу, енергоефективних рішеннях в різних сферах життєдіяльності громади.

Стратегічна ціль 2 **«Еколого орієнтована конкурентна економіка»** Стратегії розвитку громади узгоджується з усіма стратегічними цілями державної екологічної політики України. Оперативні цілі стратегічної цілі 2, а саме: «Розвиток туризму та рекреації», «Підтримка малого та середнього підприємництва», «Залучення інвестицій та

розвиток багаторівневого партнерства», «Інтенсивний та інноваційний розвиток аграрного сектору», Стратегії розвитку громади включають завдання, скеровані на підтримку агробізнесу, органічного виробництва й локальних автентичних продуктів, що сприяє екологізації економіки громади, створенню робочих місць і підвищенню її конкурентоспроможності без виснаження природних ресурсів.

Стратегічна ціль спрямована на формування у Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді конкурентоспроможної, інноваційної та екологічно орієнтованої економіки, що базуватиметься на ефективному використанні природного, туристичного, прикордонного, людського та підприємницького потенціалу громади. Впровадження стратегічної цілі передбачає розвиток сучасного туристично-рекреаційного комплексу, підтримку малого та середнього підприємництва, залучення інвестицій, розвиток партнерств і транскордонної співпраці, а також модернізацію аграрного сектору на засадах інноваційності, екологічності та високої доданої вартості. Реалізація стратегічної цілі сприятиме комплексному розвитку економіки громади, створенню нових робочих місць, підвищенню рівня зайнятості та доходів населення, збільшенню надходжень до місцевого бюджету, активізації підприємницької та інвестиційної діяльності, а також формуванню престижного іміджу Тур'є-Реметівської громади.

Стратегічна ціль 3 «**Консолідована спільнота людського розвитку та публічного управління**» Стратегії розвитку громади узгоджується з цілями державної екологічної політики України. Оперативні цілі та завдання стратегічної цілі 3 Стратегії розвитку громади, а саме: «Безпека та цивільний захист населення», «Ефективне, цифровізоване, партисипативне врядування та розвиток мережі соціальних послуг», «Інклюзивний здоров'язбережувальний простір та спосіб життя», «Формування сучасного інклюзивного освітньо-спортивного простору розвитку особистості», «Культурний розвиток та збереження культурногї спадщини» - суттєво впливають на покращення екології громади через формування відповідального середовища та сталих практик.

Ця ціль об'єднує питання безпеки населення, модернізацію системи врядування, розвиток соціальних послуг, охорону здоров'я, якісну освіту, спорт, культуру та збереження спадщини. Реалізація стратегічної цілі забезпечить високий рівень людського розвитку, соціальну згуртованість, інклюзивність та зміцнення довіри мешканців до влади. Формування інклюзивного здоров'я зберігаючого простору та способу життя охоплює розвиток системи громадського здоров'я, профілактику захворювань, зміцнення мережі первинної та спеціалізованої медичної допомоги, модернізацію матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, а також особливу увагу до охорони материнства, дитинства та збереження репродуктивного здоров'я. Впровадження Стратегічної цілі 3 дозволить створити громаду, у якій людина є головним пріоритетом, а безпека, освіта, здоров'я, культура та ефективне відкрите управління працюють у синергії для підвищення якості життя кожного мешканця.

Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року стратегічним цілям державної екологічної політики України на період до 2030 року

Таблиця 7

Стратегічні цілі державної екологічної політики	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року		
	СЦ.1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада	**СЦ.2. Еколого орієнтована конкурентна економіка**	**СЦ.3. Консолідована спільнота людського розвитку та публічного управління**
1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	+	0	+
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	+	0	+
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку	+	+	+
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	+	0	+
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління	+	0	+

Де: + – стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі державної екологічної політики узгоджуються на рівні окремих оперативних цілей та завдань;

0 – стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі державної екологічної політики нейтральні по відношенню одні до одних;

– – стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово суперечать одні одним.

Відтак можна стверджувати, що Стратегія розвитку громади до 2027 року відповідає визначеним до 2030 року засадам державної екологічної політики України.

З метою підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні розроблено Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 року №1363-р). Її реалізація скерована на виконання Україною міжнародних зобов'язань в рамках Паризької кліматичної угоди щодо скорочення викидів парникових газів та адаптації до наслідків глобальної зміни клімату.

Відповідно до Стратегії екологічної безпеки найбільш вразливими до наслідків зміни клімату в Україні є такі соціально економічні сектори як: біорізноманіття, водні ресурси, енергетика, громадське здоров'я, лісове господарство, прибережні території, рибне господарство, сільське господарство, ґрунти тощо. І саме на них буде скерована основна діяльність Уряду в рамках реалізації документу.

Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року

Таблиця 8

Стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки	**Стратегічні цілі Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року**		
	СЦ.1 Кліматично нейтральна та енергоефективна громада	**СЦ.2. Еколого орієнтована конкурентна економіка**	**СЦ.3. Консолідована спільнота людського розвитку та публічного управління**
1. Зменшення рівня промислового забруднення	+	+	+
2. Створення ефективної системи хімічної безпеки	0	0	0
3. Забезпечення раціонального використання природних ресурсів	+	+	+
4. Досягнення «доброго» екологічного стану вод	+	+	+
5. Забезпечення сталого лісоуправління та підвищення здатності лісових екосистем адаптуватися до зміни клімату	+	+	+
6. Створення правових та економічних підстав для запровадження ієрархії управління відходами	+	+	+
7. Підвищення ефективності державної системи оцінки впливу на довкілля та державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища	+	0	+

8. Збереження біорізноманіття та забезпечення розвитку природно-заповідного фонду в Україні	+	+	+
9. Посилення адаптаційної спроможності та стійкості соціальних, економічних та екологічних систем до зміни клімату	+	+	+
10. Стабілізація екологічної рівноваги на тимчасово окупованих територіях у Донецькій га Луганській областях, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя після відновлення територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону	0	0	0
11. Включення заходів з екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату в національні, регіональні стратегії, плани управління річковими басейнами	+	0	+

Таблиця 9

12. Підвищення обізнаності представників центральних і місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які уповноважені на прийняття рішень у сфері навколишнього природного середовища, з питань пом'якшення та адаптації до зміни клімату	+	0	+

Де: + стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки узгоджуються на рівні окремих оперативних цілей та завдань;

0 стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки нейтральні по відношенню одні до одних;

– стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей Стратегії 2027.

У Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року визначено 12 стратегічних цілей для підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні. У таблиці 5 наведено відповідність стратегічних цілей Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року.

Аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії розвитку громади 2027 стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року показав, що:

- Стратегічна ціль 1 **«Кліматично нейтральна та енергоефективна громада»** узгоджується з 10 з 12 стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки, з рештою – нейтральні;
- Стратегічна ціль 2 **«Еколого орієнтована конкурентна економіка»** узгоджується з 7 з 12 стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки (переважно через формування сталої економіки громади, з рештою – нейтральні;
- Стратегічна ціль 3 **«Консолідована спільнота людського розвитку та публічного управління»** узгоджується з 10 з 12 стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки (головним чином через сталість соціальної інфраструктури, формування системи безпеки внаслідок надзвичайних ситуацій, енергоефективності та енергоощадності, з рештою – нейтральні.

Отже, Стратегія розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року узгоджуються із схваленою Урядом України Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (особливо тісно за стратегічною ціллю 3 Стратегії 2027).

Також окремі оперативні цілі та завдання Стратегії розвитку громади до 2027 року узгоджуються з окремими цілями, завданнями та напрямами низки галузевих документів державного планування (таблиця нижче).

Відповідність оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року стратегічним цілям (завданням, напрямами) документів державного планування

Таблиця 10

ДДП	**Оперативні цілі та завдання Стратегії громади 2027, які найбільше узгоджуються з стратегічними цілями / завданнями /напрямами ДДП**
Водна стратегія України на період до 2050 року	Енергоефективна система водозабезпечення та водовідведення Енергоефективний і природоощадний благоустрій населених пунктів громади Розвиток ВДЕ Ефективна система управління відходами Екоосвіта Створення модернових інклюзивних просторів для відпочинку, дозвілля та рекреації (парки, сквери, тощо)

Державна стратегія управління лісами України на період до 2035 року	Енергоефективний і природоощадний благоустрій населених пунктів громади Розвиток ВДЕ Ефективна система управління відходами Екоосвіта Створення модернових інклюзивних просторів для відпочинку, дозвілля та рекреації (парки, сквери, тощо) 2.1.1. Розвиток сільського господарства та сільгосппереробки, виробництво екопродукції 2.1.2. Розвиток крафтового виробництва із географічним зазначенням 2.2.1. Просторове плануванняяк основа розумної трансформації середовища громади
Енергетична стратегія України до 2050 року	1.3.1. Розвиток ВДЕ 1.3.2. Ефективна система управління відходами Екоосвіта Ефективні комунікації та відкритість влади
Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року	2.1.1. Розвиток сільського господарства та сільгосппереробки, виробництво екопродукції 2.1.2. Розвиток крафтового виробництва із географічним зазначенням Підтримка сільськогосподарських кооперативів та фермерських господарств Просторове планування як основа розумної трансформації середовища громади Підготовка якісних інвестиційних продуктів (інвестиційні проєкти, інвестиційний паспорт, підготовлені земельні ділянки) Створення ефективної системи супроводу інвестиційної діяльності та маркетинг території громади (Інвестиційна рада, інвестиційний бренд громади, інвестиційні ярмарки із залученням крафтових виробників тощо) 2.3.1. Створення ефективних інституцій підтримки бізнесу та надання якісних сервісів для підприємців, у т.ч. Е-послуг (бізнес-центр, бізнес-інкубатор тощо) Впровадження місцевих стимулів для розвитку підприємництва, у тому числі фінансових 2.4.1. Участь громади в міжнародній, транскордонній співпраці, міжмуніципальне співробітництво територіальних громад 2.4.2. Ефективні комунікації та відкритість влади
Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року	1.2.1. Створення доступної дорожньої інфраструктури та майна (будівництво/ремонт доріг, мостів та тротуарів орієнтованих на потреби людей із інвалідністю) Формування сучасної системи автомобільного громадського транспорту (нові види транспорту, нові маршрути, зупинки) 1.2.3..Велогромада – розвиток велоінфраструктури Безпека руху у громаді (навчання, світлофори, засоби обмеження руху, світлофори, пішоходні переходи та інше)

Таблиця 11

ДДП	**Оперативні цілі та завдання Стратегії громади до 2027 року, які найбільше узгоджуються з стратегічними цілями / завданнями /напрямами ДДП**
Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року	1.1.1. Енергоефективна система водозабезпечення та водовідведення 1.1.2. Термомодернізація будівель, будівництво будівель з нульовим використанням енергії 1.1.3. Енергоефективний і природоощадний благоустрій населених пунктів громади Створення доступної дорожньої інфраструктури та майна (будівництво/ремонт доріг, мостів та тротуарів орієнтованих на потреби людей із

	інвалідністю) Формування сучасної системи автомобільного громадського транспорту (нові види транспорту, нові маршрути, зупинки) 1.2.3..Велогромада – розвиток велоінфраструктури Безпека руху у громаді (навчання, світлофори, засоби обмеження руху, світлофори, пішоходні переходи та інше) 1.3.1. Розвиток ВДЕ 1.3.2. Ефективна система управління відходами Екоосвіта 1.4.1. Формування та просування нових туристичних продуктів та послуг (туристичні маршрути, оглядові майданчики мобільні додатки, цифрові тури тощо) Маркетинг туристичних послуг, уніфікація та осучаснення туристичної інформації та навігації Створення модернових інклюзивних просторів для відпочинку, дозвілля та рекреації (парки, сквери, тощо) 1.5.1. Трансформація мережі культурних закладів в сучасні простори для розвитку 1.5.2. Збереження культурної спадщини 1.5.3. Проведення реконструкцій історичних подій, унікальних культурних заходів та розвиток народних традицій
Національний план управління відходами до 2033 року	1.3.1. Розвиток ВДЕ 1.3.2. Ефективна система управління відходами Екоосвіта

Загалом проєкт Стратегії розвитку громади та План її реалізації узгоджується з основними засадами збереження довкілля та адаптації до змін клімату, визначеними в документах державного планування, які охоплюють різні складові довкілля, в тому числі здоров’я населення.

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнози зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено

2.1. Розташування та адміністративно-територіальний поділ громади

Тур'є-Реметівська сільська територіальна громада розташована в північно-східній частині Ужгородського району Закарпатської області**.** Громада утворена 12 червня 2020 року в ході реформи децентралізації, шляхом об'єднання восьми сільських рад: Тур'є-Реметівської, Вільшинківської, Порошківської, Тур'є-Бистрянської, Тур'є-Пасічанської, Тур'є-Полянської, Турицької та Туричківської.

До складу Тур'є-Реметівської сільської ради входять 17 населених пунктів:

- с. Тур'ї Ремети (адміністративний центр)
- с. Вільшинки
- с. Завбуч
- с. Липовець
- с. Лікіцари
- с. Лумшори
- с. Маюрки
- с. Мокра
- с. Полянська Гута
- с. Порошково
- с. Раково
- с. Свалявка
- с. Туриця
- с. Турички
- с. Тур'я Бистра
- с. Тур'я Пасіка
- с. Тур'я Поляна

Територіальна основа оцінки: 437,3 км², 17 населених пунктів — за Стратегією та порталом «Децентралізація» [Д1]. Інше значення площі в паспорті ради [Д2] не використовується для перерахунку питомих екологічних показників. Кадастрові межі і земельний баланс мають пріоритет для ділянкових рішень.

Загальна площа сільської ради становить 437,3 км².

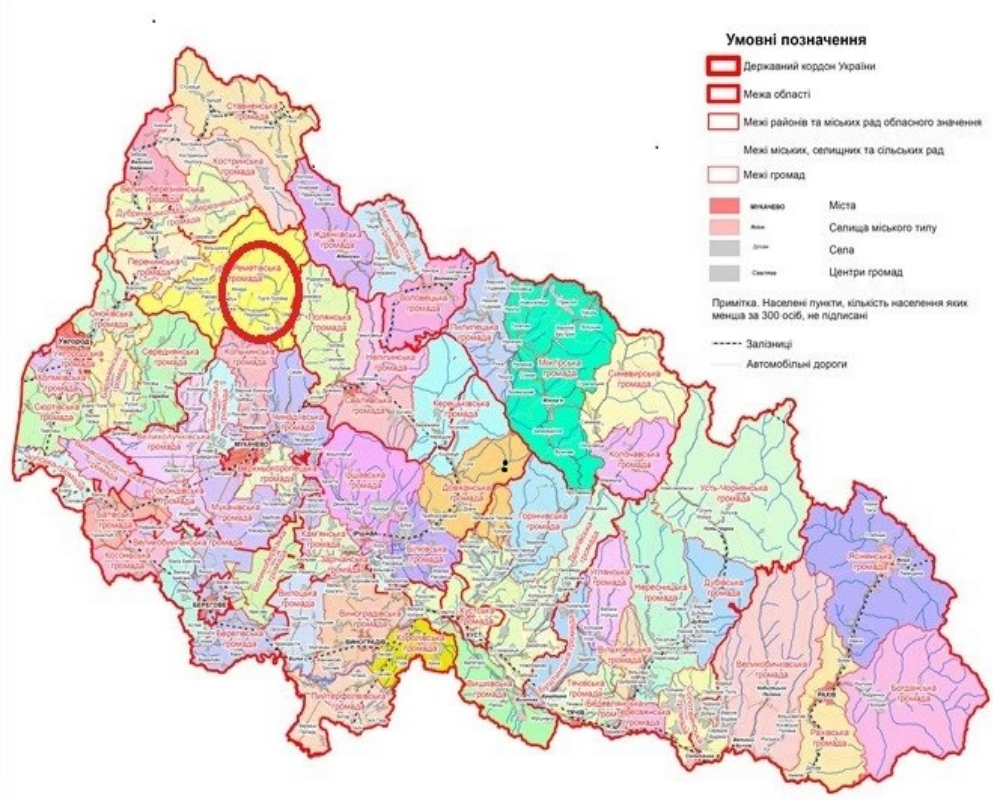

Рис.1 Розташування Тур'є-Реметівської СТГ у Закарпатській області

Утворена Тур'є-Реметівська сільська територіальна громада навколо адміністративного центру – село Тур'ї Ремети, що розміщене на відстані 33 км від обласного центру м. Ужгород, 12 км від міста Перечин.

Тур'є-Реметівська територіальна громада — сільська громада, розташована на північному заході Ужгородського району Закарпатської області, у мальовничій гірській місцевості на південно-західних схилах Українських Карпат.

За даними 2022 року, чисельність населення громади становить 16 107 осіб, що становило 1,3% від загальної кількості наявного населення Закарпатської області (1244,5 тис осіб) Щільність населення — приблизно 36,8 осіб на км², що значно нижче середнього показника по Закарпатській області (близько 100 осіб/км²) та середньоукраїнського рівня (75 осіб/км²). Це свідчить про гірський характер території громади з переважанням лісових масивів і обмеженими площами, придатними для компактного проживання.

Мапа чисельності населення в розрізі громад Закарпатської області, 01.01.2022
На 01.01.2022 - чисельність населення громади складала 16 107 осіб, що становило 1,3 % від загальної кількості наявного населення Закарпатської області (1244,5 тис осіб) та 6,3 % від загальної кількості

Рис 2.Ужгородського району (256 тис.осіб) за даними головного управління статистики в Закарпатській

області.

Характеристика Тур'є-Реметівської СТГ, 01.01.2022

Таблиця 12

Регіон	**Площа, км²**	**Площа у % до загальної площі/ району/ області**	**Наявне населення, осіб**	**Населення у % до населення/ району/ області**	**Густота населення**
Тур'є-Реметівська СТГ*	437,3	18,5/3,4	16107	6,29/1,3	36,8
Ужгородський район (нові межі)	2362,4	18,5	256000,0	20,6	108,4
Закарпатська область	12753,0	-	1244476,0	-	97,6

* Примітка: дані наведено відповідно до інформації органів місцевого самоврядування та порталу decentralization.gov.ua. Сумарна чисельність населення по населених пунктах може відрізнятися від загального показника через різні джерела обліку.

У складі громади: Тур'ї Ремети, Вільшинки, Порошково, Маюрки, Мокра, Тур'я Поляна, Полянська Гута, Туриця, Турички, Липовець, Лікіцари, Лумшори, Тур'я Пасіка, Завбуч, Раково, Тур'я-Бистра, Свалявка.

Кількість рад, що об'єдналися - 8, кількість населених пунктів, що увійшли до складу громади – 17. Розселення населення по території громади є вкрай нерівномірним, що зумовлено гірським рельєфом. Населені пункти утворюють лінійну систему розселення, витягнуту вздовж долини річки Тур'ї та її приток. Найбільшими за чисельністю мешканців

є села Порошково (3 821 особа, 23,7 %), Тур’ї Ремети (3 340 осіб, 20,7 %) та Тур’я Пасіка (2 850 осіб, 17,7 %). Разом у трьох найбільших селах проживає понад 62 % населення громади.

Чисельність населення громади

Таблиця 13

	Чисельність населення, 01.01.2022 осіб[5]	**Чисельність населення 01.09.2026**
Громада	**16107**	**17319**

Чисельність населення наводиться з датою відповідного обліку. Історичне значення 16 107 осіб не замінюється довідковими 16 125 особами з вебпаспорта [Д2], для яких немає окремої дати кожного блоку. Ці джерела не утворюють порівнянного часового ряду.

У вихідних матеріалах наведено 17 319 осіб на 01.09.2026 і 16 107 осіб на 01.01.2022; арифметична різниця становить 1 212 осіб. Без зіставних первинних реєстрів ці значення не підтверджують фактичного приросту населення громади.

2.1.1. *Адміністративний центр Тур’є-Реметівської СТГ*

Село Тур’ї Ремети розташоване на річках Тур'я, Туричка, Велика Ружа, Клокотива в межах Березне-Ліпшанської долини, 33 км від обласного центру м. Ужгород, 12 км від міста Перечин.

Рис.3 Картосхема села Тур’ї Ремети

Відстань від адміністративного центру громади до економічних центрів:

- до м. Ужгород – 33 км
- до м.Перечин – 12 км
- до м. Івано-Франківськ – 247 км
- до м. Львів – 245 км
- до кордону з ЄС – 35 км.

2.2. Природний потенціал громади

2.2.1. *Ландшафтні особливості рельєфу та геології*

Рельєф громади має чітко виражене ярусне та мозаїчне районування:

- Турянська долина (улоговина): Центральна частина громади (де розташований адмінцентр село Тур'ї Ремети) — це міжгірна акумулятивно-денудаційна депресія. Вона сформувалася у місці злиття гірських річок Тур’я та Туриця. Середні висоти тут коливаються в межах 200–300 метрів над рівнем моря.

- Масив Полонина Руна (Рівна): На північному сході громади височіє один із найбільших лагідних хребтів Українських Карпат. Його найвища точка сягає 1482 м. Вершина являє собою широке, відносно пласке хвилясте плато завдовжки близько 15 км, оточене стрімкими ерозійними схилами.

- Хребти Синаторія та Липова Скала: Облямовують громаду з півдня та південного заходу. Вони є відрогами низькогірного вулканічного масиву Маковиця і характеризуються куполоподібними вершинами (наприклад, гора Магура) та крутими схилами, порізаними ярами.

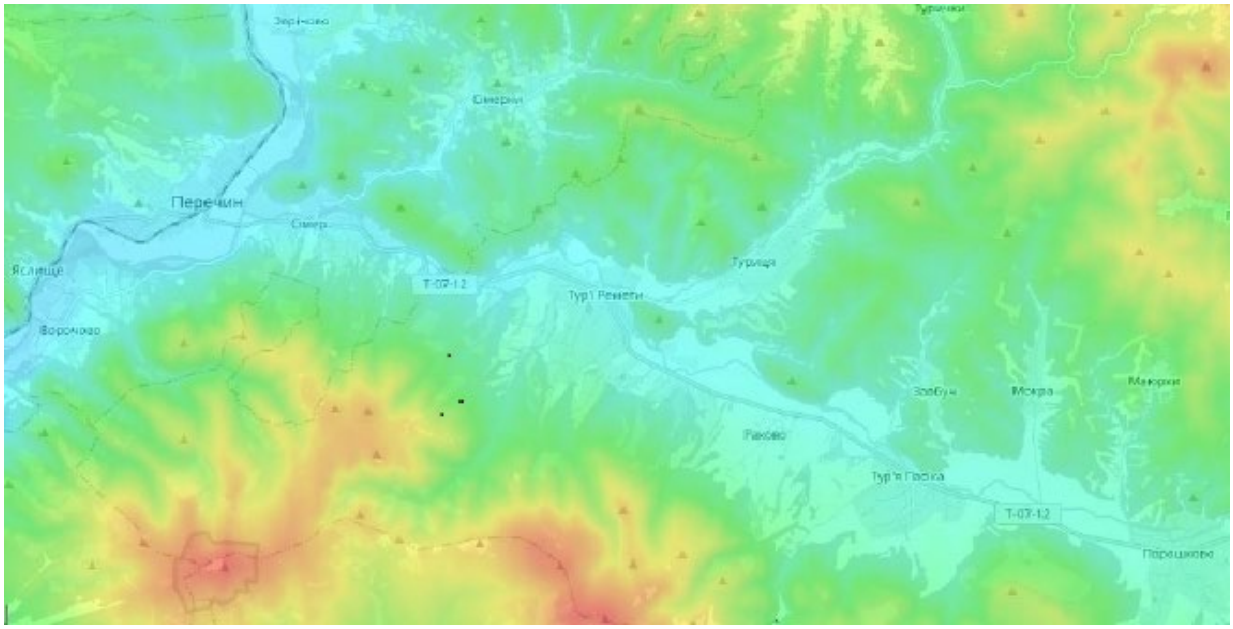

Рел’єф Тур’є-Реметівської громади

Рис 4.В громаді спостерігається ряд процесів, пов'язаних з рельєфом, які негативно відбиваються на умовах життя і діяльності людей. Це – селі, зсуви, осипи, площинна і лінійна ерозія. Водокам'яні і грязекам'яні селеві потоки виникають на схилах під час танення снігу в горах та злив, а також у невеликих гірських потоках.

2.3. Характеристика ґрунтів

Ґрунтовий покрив Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади Ужгородського району (колишній Перечинський район) має яскраво виражений гірський та передгірський характер. Формування місцевих ґрунтів тісно пов'язане з рельєфом Турянської долини, схилами Вулканічного хребта та масивом Полонина Руна.Основні характеристики обґрунтувань:

Бурі гірсько-лісові (буроземи): Домінують на схилах, часто відрізняються щебенистістю та високою кислотністю.

Дерново-буроземні та буроземно-підзолисті ґрунти

Зустрічаються на нижчих терасах, передгірних пагорбах, конусах винесення та виположених ділянках рельєфу

Лучно-буроземні та алювіальні ґрунти

Зосереджені вздовж русел річок (зокрема річки Тур'я та її приток), які формують дно Турянської долини.

Гірсько-лучні та гірсько-тундрові (оторфовані) ґрунти

Поширені на вершинах високогірної зони громади — зокрема на масиві Полонина Руна.

Карта ґрунтів має оглядове призначення. Її масштаб і роздільність не дають підстав обчислювати площі ґрунтових різновидів громади без геопросторового аналізу.

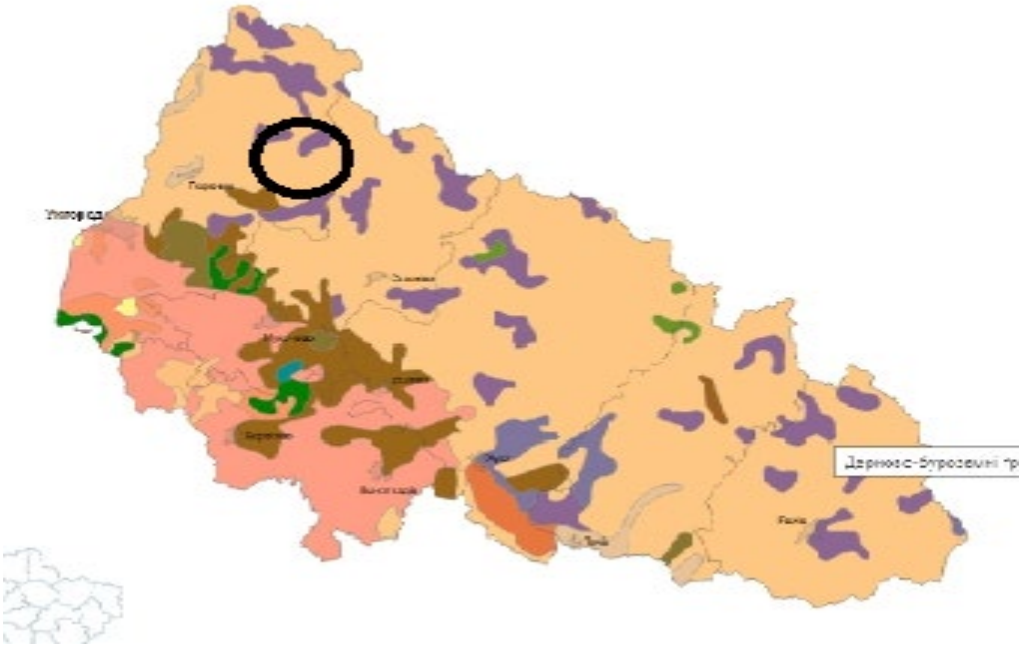

Рис 5.**Структура ґрунтів Тур’є-Реметівської СТГ**

- **Дернові ґрунти**

- Дернові оглеєні ґрунти

- Дернові супіщані та суглинкові ґрунти
- Дернові опідзолені ґрунти та оглеєні їх види
- **Гірські лучні ґрунти**
  - Гірські лучні оторфовані ґрунти на елювії-делювії щільних порід
  - **Буроземно-підзолисті ґрунти**
- Буроземно-підзолисті ґрунти
- Буроземно-підзолисті оглеєні ґрунти
  - **Бурі гірсько-лісові ґрунти**
- Бурі гірсько-лісові щебенюваті ґрунти
- Бурі гірські остеповілі щебенюваті ґрунти
- Бурі гірсько-лісові ґрунти
  - Дерново-буроземні ґрунти
- Дерново-буроземні оглеєні ґрунти

2.4. Гідрологія

Гідрологічна мережа Тур'є-Реметівської громади в Ужгородському районі Закарпаття сформована річками басейну Ужа (басейн Дунаю), що протікають через живописну Турянську долину. Береги річок у цій місцевості чисті, часто зарослі вербами, з наявністю перекатів та глибоких місць.

- **Річка Тур'я:** Головна водна річка долини та громади, яка є лівою притокою Ужа. Вона бере початок поблизу масиву Полонина Рівна (Полонина Руна) і має типово гірський характер із швидкою течією.
- **Річка Турициа (Туричка):** Права притока Тур'ї, що впадає поблизу села Тур'ї Ремети. На ній та її притоках розташовані відомі туристичні об'єкти, зокрема Лумшорські водоспади (Давір, Соловей тощо) в околицях курортного села Лумшори.
- **Потоки та джерела:** Громада багата на мережу дрібних гірських потічків та мінеральних джерел, що стікають із схилів Полонини Руна та Вулканічного хребта.

Рис 6.**Карта річок басейну Тиса**

✓ Малі струмки та притоки: існують численні дрібні притоки та потічки, що живлять річки басейну Ужа, особливо після опадів і танення снігу.

2.5. Структура земельного фонду

Площа Закарпатської області – 12,8 тис.км^2, площа Ужгородського району - 2362,4 км^2, площа громади – 437,3 км^2.

Земельні ресурси громади

Таблиця 14

Категорія земель	**Площа, га**	**Частка у загальній площі,%**
Землі сільськогосподарського призначення	10930,0	25,0
Рілля	900,0	
Пасовища	3200,0	
Сіножаті	1500,0	
багаторічні насадження	150,0	
Землі лісогосподарського призначення	28425,0	65
Землі водного фонду	437,0	1,0
Землі житлової та громадської забудови	1530,0	3,5
Землі промисловості, транспорту, енергетики, зв’язку та оборони та іншого призначення	875,0	2,0
Всього:	**43730**	**100**

Найбільший відсоток площі громади припадає на землі лісогосподарського призначення, а саме: 65 % та землі сільськогосподарського призначення – 25 %.

Вказані роботи впливають на дохідну частину місцевих бюджетів. Проведення нормативної грошової оцінки має не тільки регуляторний характер щодо поліпшення земельних відносин, а також значний соціально-економічний аспект, оскільки за рахунок

зростання надходжень від плати за землю органи місцевого самоврядування отримують додаткову можливість підвищувати соціально-економічний стан населених пунктів, сприяти виконанню регіональних програм розвитку адміністративно-територіальних одиниць, розробити механізми економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Загалом ОМС мають досить обмежені можливості вирішення проблем управління земельними ресурсами. Головним ризиком для земельних ресурсів лишатиметься нераціональне землекористування, деградація та виснаження ґрунтів внаслідок інтенсивного ведення сільського господарства, самовільне землекористування без правовстановлюючих документів тощо.

Територія громади, інформація про яку внесена до Державного земельного кадастру складає 80% від загальної площі громади.

Флора та фауна

Флора

Рослинність громади представлена переважно лісовими масивами, які займають значну частину навколишніх шилів.

Лісові масиви: Основу складають букові та буково-ялицеві праліси. У долинах річок поширені вільха, граб, дуб та ясен. На вищих схилах бук поступається місцем хвойним породам — смереці (ялині європейській) та ялиці.

● **Високогірні луки (Полонини):** Вершина Полонини Руна вкрита альпійською та субальпійською рослинністю. Тут ростуть густі зарості чорниці (яфини), брусниці, вересу та костриці.

- **Рідкісні та червонокнижні рослини:** У лісах та на луках громади можна зустріти:
  - Підсніжник білосніжний та білоцвіт весняний (масове цвітіння навесні в урочищах біля с. Тур'я Поляна).
  - Шафран Гейфеля (крокуси).
  - Лунарія оживаюча та лілія лісова.
  - Арніка гірська — цінна лікарська рослина, що росте на високогірних схилах.

Фауна (Тваринний світ)

Завдяки низькій щільності промислового виробництва та значним площам заповідних зон, дика природа громади зберегла свій первісний вигляд.

- Ссавці: У глухих букових лісах та чагарниках мешкають великі хижаки та копитні:
  - *Ведмідь бурий*, *вовк сірий* та *рись євразійська* (рідкісні мешканці заповідних урочищ).
  - *Благородний олень*, *косуля європейська* та *кабан дикий* (мають високу популяцію).
  - *Куниця лісова*, *борсук* та *лисиця*.
- Птахи: Громада є домом для багатьох пернатих, серед яких є унікальні хижаки:

- *Беркут*, *підорлик малий* та *сокіл-сапсан*.
- *Глушець (глухар)* та *орябок* (гніздяться у високогірних хвойних лісах).
- *Лелека чорний* — рідкісний птах, що обирає для гніздування найбільш безлюдні лісові масиви біля річок.

- Земноводні та плазуни: Специфічний вологий клімат ідеально підходить для таких видів, як *саламандра плямиста* (символ чистих карпатських лісів, яскраво-чорна з жовтими плямами), *тритон карпатський* та *гадюка звичайна*.
- Іхтіофауна (риби): Гірські річки громади (Тур'я, Туричка, Шипіт, Люта) мають надзвичайно чисту та холодну воду. Тут водиться *струмкова форель* (пструг), *харіус європейський* та *гольян*.
- **Природні екосистеми громади** Громада поєднує:

  Лісові екосистеми (Основа біосферного захисту)

  Високогірні лучні екосистеми

  Водні та біляводні (Річкові) екосистеми

  Скельно-урвищні екосистеми

2.6. Природно-заповідний фонд (далі ПЗФ)

Більша частина раритетних видів тварин і рослин в Закарпатській області охороняються у межах територій та об’єктів ПЗФ. Сьогодні території та об’єкти ПЗФ у Закарпатті займають 14,15 % території області.

Природоохоронні обмеження застосовуються за юридично встановленими межами об’єктів. Оглядові карти не підтверджують відсутність перетину з майбутніми ділянками проєктів. Наведені площі об’єктів ПЗФ є повними реєстровими площами, а не результатом обчислення

їх частин у межах громади. Джерело актуалізації — офіційний реєстр ПЗФ області станом на 01.01.2026 [Д7].

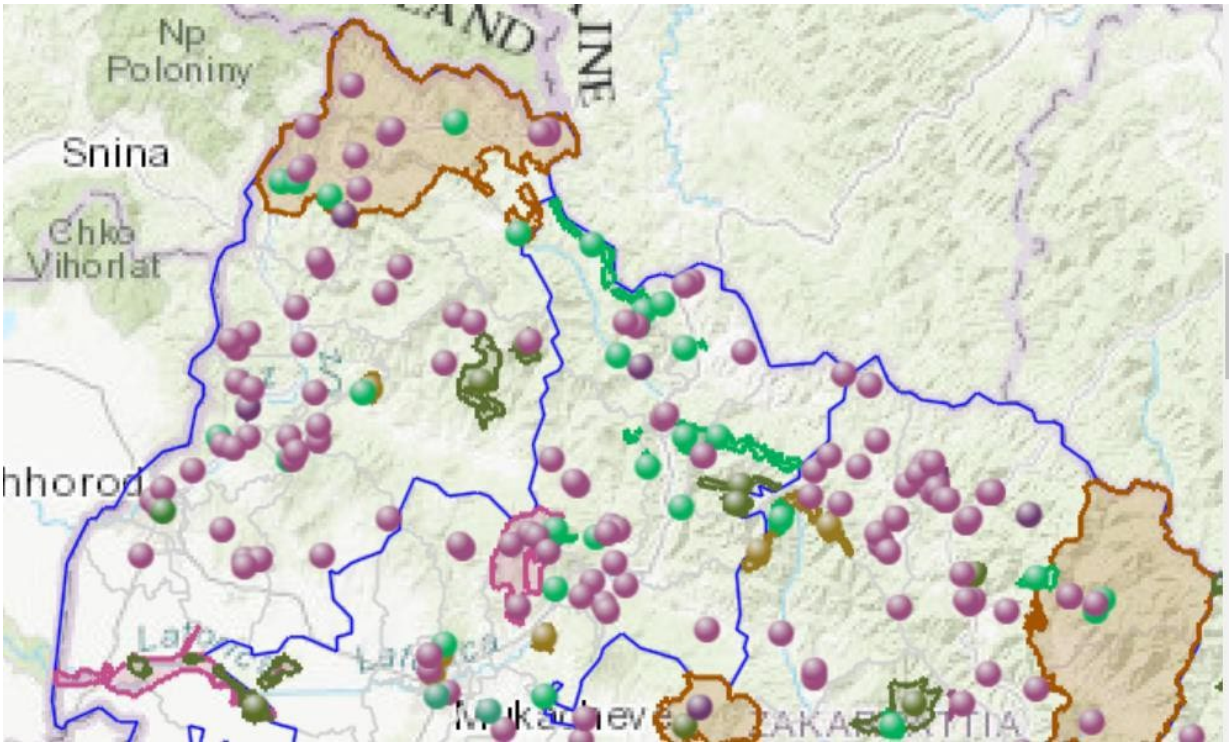

- Національні природні парки

Рис 8.**Природно-заповідний фонд Закарпатської області**

Заказники загальнодержавного значення та місцевого значення

Таблиця 15

Назва	Категорія	Площа, га	Дата створення	Підстава	Район	Громада
Заказники загальнодержавного значення						
Тур'є-Полянський	Загальнозоологічний	2163	26.12.1985	Постанова РМ УРСР від 26.12.1985 № 451	Ужгородський	Тур'є-Реметівська
Соколові скелі	Орнітологічний	606	28.10.1974; 03.08.1978	Постанови РМ УРСР № 500 від 28.10.1974, № 383 від 03.08.1978; рішення № 253 від 23.10.1984	Ужгородський	Тур'є-Реметівська
Заказники місцевого значення						

Назва	Категорія	Площа, га	Дата створення	Підстава	Район	Громада
Дугласова ялиця	Лісовий	10,0	23.10.1984	Рішення виконавчого комітету Закарпатської обласної ради № 253	Ужгородський	Тур'є-Реметівська

Пам'ятки природи місцевого значення

Таблиця 16

Реєстрова назва	Категорія	Район	Громада
Водоспад «Шипот» /Н-24 м./	Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення	Ужгородський	Тур'є-Реметівська
Водоспад /Н-12 м./, урочище «Лумшори»	Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення	Ужгородський	Тур'є-Реметівська

Природно-заповідний фонд Тур'є-Реметівської сільської громади (Ужгородський район, Закарпатська область) є одним із найбагатших у регіоні завдяки унікальному географічному розташуванню в межах Турянської долини, масиву Полонина Руна та вулканічного хребта Маковиця. Офіційні заповідні об'єкти громади охоплюють величезні лісові масиви, скельні скелети та унікальні гідрологічні й ботанічні пам'ятки.

Загальнозоологічний заказник «Тур'є-Полянський» Має площу **2163 га** і розташований на північних околицях села Тур'я Поляна, охоплюючи південні схили Полонини Руни. Створений у 1985 році з метою збереження й відновлення популяцій цінних видів карпатської фауни. Тут під охороною перебувають благородний олень, європейська козуля, дикий кабан, а також рідкісні червонокнижні види — карпатський тритон, беркут, чорний лелека та бурий ведмідь.

Орнітологічний заказник «Соколові Скелі» Унікальний заповідний масив площею **606 га** поблизу села Тур'я Поляна. Охороняється з 1978 року. Заказник розташований на стрімких скельних урвищах та лісових схилах, які є місцем гніздування унікальних хижих птахів, зокрема сокола-сапсана, беркута, шуліки рудого, пугача та інших видів пернатих, занесених до Червоної книги України

Водоспад Воєводин є важливим природним і туристичним об'єктом громади. Для застосування охоронного режиму використовуються юридичні межі та реєстрова назва відповідного об'єкта ПЗФ, наведена в таблицях цього розділу.

Лумшорські водоспади

Каскад мальовничих водоспадів на річці Туричка (найвідоміші — Соловей, Буркач, Давір) неподалік бальнеологічного курорту Лумшори. Вони мають важливе естетичне та природоохоронне значення.

2.6.1. Актуальні реєстрові відомості та просторові обмеження

За реєстром ПЗФ області на 01.01.2026 [Д7], до оцінки місцевого природного комплексу також належать заповідне урочище «Розтоки» — 430 га (с. 19), «Квазіпраліси Порошківського лісництва» — 32,6 га, «Праліси і квазіпраліси Турицького лісництва» — 643,9 га та «Праліси та квазіпраліси Тур'я-Реметівського лісництва» — 98,4 га (с. 59). Останні три об'єкти створено рішенням обласної ради від 20.05.2021 № 229.

У реєстрі «Дугласова ялиця» наведена в Тур'я-Реметівському лісництві, квартал 5, виділи 8, 13, 15; ці виділи входять також до опису урочища «Розтоки». Площі вкладених об'єктів не підсумовуються для визначення частки заповідності.

Назва «Лумшорський» як ботанічний заказник площею 4,7 га не підтверджена опрацьованим реєстром 2026 року і не використовується як юридичний статус. Туристичні назви водоспадів не ототожнюються автоматично з реєстровими об'єктами. Для оцінки обмежень застосовуються реєстрові назви, лісові квартали, охоронні зобов'язання та юридичні межі.

Перед вибором ділянок необхідне суміщення меж громади, ПЗФ, Смарагдової мережі, екомережі, прибережних захисних смуг, лісів і цінних оселищ з усіма елементами проєктів, включаючи під'їзні дороги та мережі. У наданому комплекті немає цифрових контурів майбутніх об'єктів; відстані та площі їх перетинів не обчислено. Оглядова карта не є підтвердженням відсутності конфлікту.

2.7. Кліматичні умови

Клімат - помірно-континентальний, пом'якшений вологими повітряними масами з Атлантики та Середземномор'я. На формування клімату великий вплив мають Карпатські гори. Вони перешкоджають переміщенню холодних повітряних мас і сприяють більшому прогріванню повітря. Характерними рисами клімату є порівняно велика кількість опадів та висока вологість повітря.

Зима (грудень - лютий) м'яка, із слабкими морозами - 5,0 - 7,0ºС (з пониженням температури інколи до

- 25,0ºС). Сніговий покрив нестійкий, утримується до 20 - 25 днів, товщина близько 10,0 - 12,0 см (в окремі роки до 30,0 - 35,0 см).

Весна (березень-травень) із мінливою нестійкою погодою і частим поверненням холодів, протягом всього періоду можливі заморозки.

Літо (червень-вересень) тепле, переважно з ясною погодою, з середніми добовими температурами 20,0

- 25,0ºС.

Осінь (жовтень - листопад) в першій половині тепла і суха, в більшості років з ясною погодою, в другій

- прохолодна з туманами і дощами, раз на 2 - 3 роки весь період осені відмічається як прохолодний з дощами та туманами.

Кліматичні характеристики гірської громади залежать від висоти та експозиції схилів. Дані інших кліматичних районів не використано як місцеві кліматичні норми. Обласний моніторинг не замінює спостережень на ділянках запланованої діяльності.

2.8. Екологічна ситуація

2.8.1. *Поточний стан атмосферного повітря*

Спостереження за якісним складом атмосферного повітря в Закарпатській області в 2025 році проводив Закарпатський обласний центр з гідрометеорології в м. Ужгороді на 2-ох стаціонарних постах спостереження та Закарпатською обласною санітарно-епідеміологічною станцією точково у населених пунктах області (місцях проживання і відпочинку населення). Пости спостереження за забрудненням атмосферного повітря в м. Ужгород розташовані: ПСЗ № 1 — в адміністративно — житловому районі міста, пр. Свободи, 2; ПСЗ № 2 — в промисловому районі, вул. Паризької Комуни, 2.

За даними Головного управління статистики в Закарпатській області у 2024 році загальна кількість викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел становила 1,7 тис. тонн. Окремо наведено діоксид вуглецю — 0,1 млн тонн; він не є складовою зазначених 1,7 тис. тонн. У порівнянні з попередніми роками обсяги викидів зменшились. Із загального обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря найбільше забруднень припадає на формальдегід, діоксид азоту, пил, оксид азоту (II) та оксид вуглецю (II). В середньому по області одним підприємством за минулий рік викинуто в атмосферу 2,1 тонн забруднювальних речовин.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення по районам, тонн*

Таблиця 17

Райони	**2022**	**2023**	**2024**
Всього по області	3403,309	2816,595	1684,123
Ужгородський район	1098,717	1125,484	671,741
Берегівський район	750,133	87,523	93,228
Мукачівський район	1258,772	1424,212	803,751
Рахівський район	24,060	17,248	14,848

*За даними Доповіді про стан навколишнього природного середовища ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ за 2024 рік Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації

Таблиця 18

Тячівський район	34,206	38,068	39,348
Хустський район	237,421	124,060	61,207

Головними причинами забруднення атмосферного повітря є кількість перекачаного газу, застаріле технічне обладнання, профілактичні ремонтні роботи на компресорних станціях.

Головним забруднювачем атмосферного повітря Закарпатської області продовжує і надалі залишатися автотранспорт.

За останні роки значно виросла кількість автомобільного транспорту, відмічається ріст автозаправних станцій, що є вагомим джерелом у забрудненні атмосферного повітря. В загальному викиди найпоширеніших забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря з 2022 року зменшились із 3,4 тис. тонн до 1,7 тис. тонн, майже вдвічі.

Обласні показники викидів характеризують регіональний фон. Вони не є інвентаризацією джерел громади та не перераховуються пропорційно її площі або населенню.

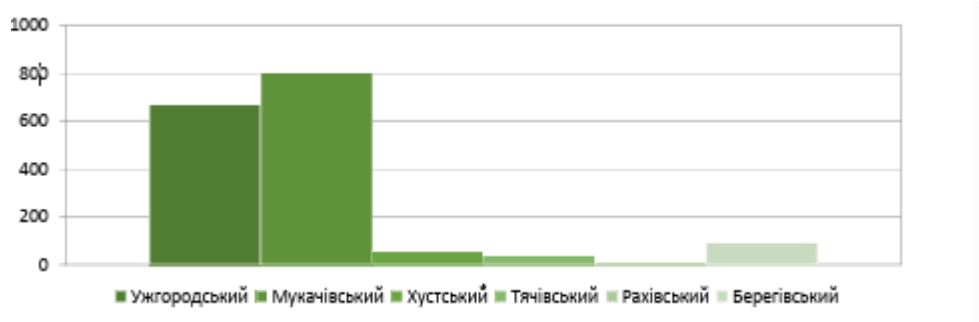

Рис 9.**Показники викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря в Закарпатській області за 2024 рік***

Найбільше викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел зафіксовано в Урайоні за 2024 рік – більш як 600 тис.тонн

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в Закарпатській області та Ужгородському районі, тис.т*

Таблиця 19

	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Ужгородський район	1,28	1,6	1,08	1,36	1,5	1,492	0,4	1,1	1,1	0,67
Всього по області	4,42	4,9	3,2	3,97	3,71	3,31	2,8	3,4	2,8	1,7

По Ужгородському району спостерігається тенденція зменшення викидів у атмосферне повітря у 2024 році проти 2023 року на 0,43 тис. тонн.

*За даними Доповіді про стан навколишнього природного середовища ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ за 2024 рік Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації

Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря області у 2025 р. (тонн)

Таблиця 20

	Обсяги викидів, тонн		**Збільшення (зменшення) викидів проти 2024р., тонн**	**У % до 2024 р.**	**Викинуто в середньому одним підприємством, тонн**
	2024	**2025**			
Всього по області	1684,123	1677,231	–6,892		
Ужгородський район	671,741	516,651	–155,090	76,9	12,84

Найбільшим джерелом викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря серед підприємств регіону є Ужгородський проммайданчик (ГКС) ТОВ "Оператор газотранспортної системи України" — 688 тонн. Наступну позицію в статистиці посідає ТДВ «Перечинський лісохімічний комбінат» з обсягом викидів 102,483 тонни. Загальний рівень забруднення атмосферного повітря в області суттєво залежить від діяльності підприємств газотранспортної галузі. Зменшити обсяги викидів можна насамперед шляхом модернізації компресорних станцій, впровадження новітніх технологій, більш ефективного планування транспортування газу, а також переходу на чистіші види палива та оновлення застарілого обладнання.

2.9. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Обласні спостереження радіаційного фону мають довідкове значення. Ділянкова оцінка ґрунтується на координатах, даті, методиці та протоколі вимірювання.

Вимірювання потужності експозиційної дози (ПЕД) гама-випромінювання у повітрі проводиться Закарпатським центром з гідрометеорології на 8 стаціонарних постах спостереження (м. Ужгород, м. Берегове, м. Хуст, смт. Великий Березний, смт. Міжгір‘я, м. Рахів, с. Нижній Студений, с. Нижні Ворота). Аналізування потужності експозиційної дози у повітрі показало, що перевищень рівня дії згідно з НРБУ-97 для ПЕД, який складає 30 мкР/год, не спостерігалось.

Середньомісячні значення радіаційного фону за 2025 рік МкР/год.*

Таблиця 21

Назва населеного пункту, де знаходиться метеостанція	**2025 рік**											
	січень	**Лютий**	**березень**	**квітень**	**Травень**	**Червень**	**липень**	**Серпень**	**вересень**	**жовтень**	**листопад**	**грудень**
м.Ужгород	11	11	12	11	11	12	12	12	11	11	11	11

* За даними Доповіді про стан навколишнього природного середовища ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ за 2025 рік Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації

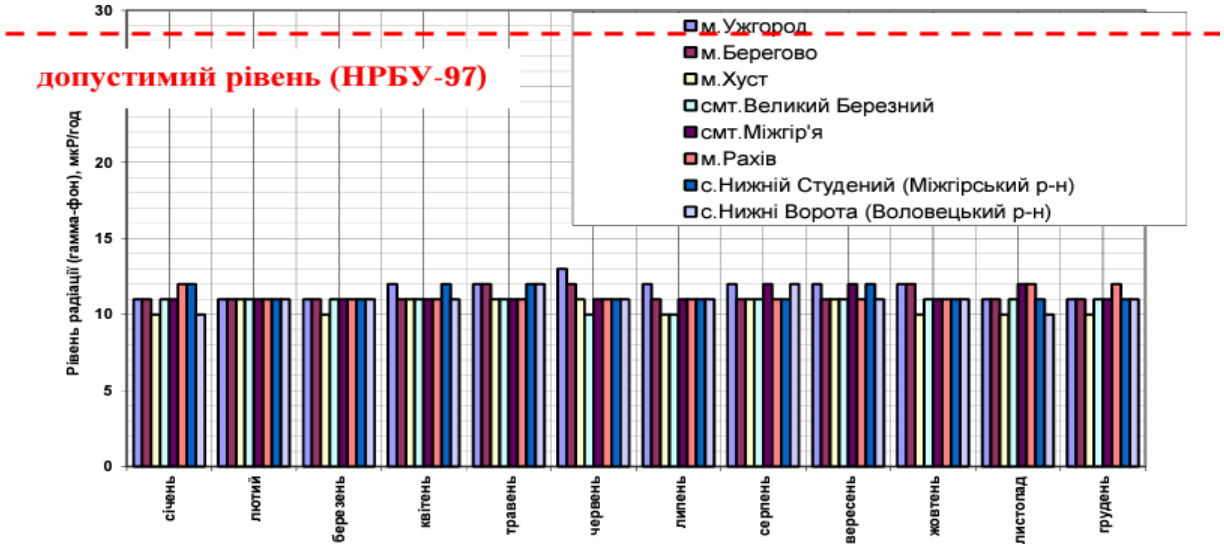

Рис 10.**Середньомісячні значення радіаційного фону за 2024 рік МкР/год**

Стан радіаційного фону по всій Закарпатській області є нижче допустимого рівня майже в два рази.

2.10. Поверхневі води

Поверхневі води **Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади** (Ужгородський район Закарпатської області) формуються в межах Карпатського регіону і характеризуються розгалуженою мережею, переважно гірського характеру.

Основні водні артерії та характеристики поверхневих вод громади:

Річкова мережа: Основною річкою, що протікає через територію громади (зокрема через адміністративний центр с. Тур'ї Ремети та низку інших сіл), є річка **Тур'я**. Важливими водними артеріями громади також є її притоки: річки **Туричка** (Туриця), **Велика Ружа**, **Клокотива**, а також численні гірські потоки (зокрема в межах курортного села Лумшори та села Тур'я Поляна), які збирають воду з навколишніх гірських масивів і полонин (зокрема Полонини Руни).

Тип водного режиму: Для річок характерний паводковий режим (швидке підвищення рівня води під час інтенсивних дощів або раптового танення снігу в горах). Поверхневі води використовуються для господарських потреб, місцевого водопостачання, рекреації та розвитку аквакультури (зокрема форелевих господарств).

Екологічний стан: Поверхневі води перебувають під впливом антропогенного фактора, зокрема через відсутність у більшості населених пунктів централізованого водовідведення, ризики від скидів неочищених стічних вод і локальне засмічення берегових зон побутовими відходами. Водні ресурси громади тісно пов'язані з атмосферними опадами та багатими підземними джерелами (зокрема мінеральними та термальними водами регіону).

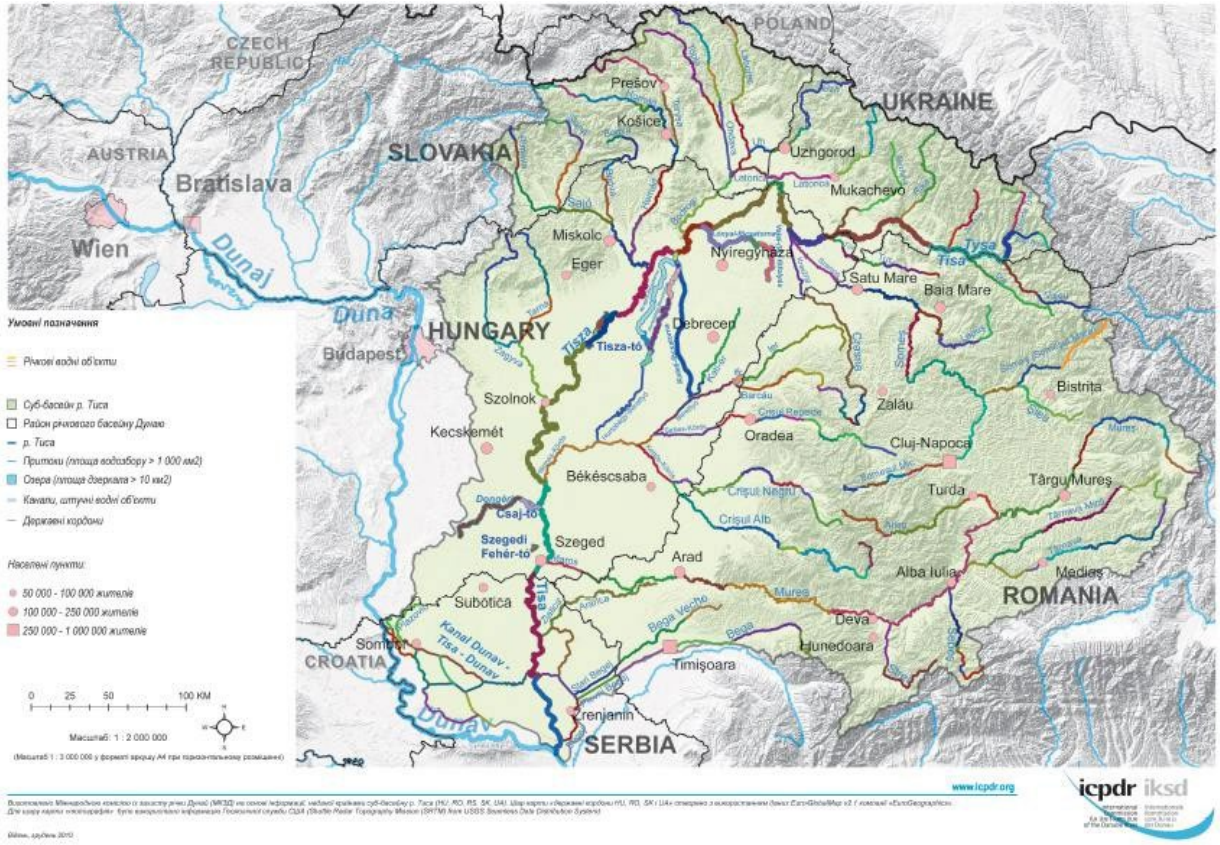

Рис 11.**Суб-басейн річки Тиса: поверхневі водні об'єкти**

Стан водних ресурсів

Басейнове управління водних ресурсів річки Тиса у 2024 році здійснювало державний моніторинг вод, результати якого наведені в таблиці нижче.

Результати державного моніторингу вод за 2024 рік*

Таблиця 22

Назва водного об'єкта	**К-ть контрольованих створів, у яких здійснювались вимірювання, од.**		**Відібран о та проаналіз овано проб води, од.**	**К-ть показни к ів, од.**	**Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК,**
	Усього	**У тому числі з перевищ. ГКД**			
деривaційний канал р. Уж, 35 км, м. Ужгород, питний в/з м. Ужгород	1	-	12	276	-
р. Уж, 32 км, с. Сторожниця, Ужгородський район, кордон зі Словаччиною	1	-	12	264	-

Назва водного об’єкта	К-ть контрольованих створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібран о та проаналіз овано проб води, од.	К-ть показни к ів, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК,
	Усього	У тому числі з перевищ. ГКД			
р. Улічка, 1 км, с. Забрідь, Ужгородський район, кордон зі Словаччиною	1	-	12	264	-
р. Убля, 5 км, с. Малий Березний, Ужгородський район, кордон зі Словаччиною	1	-	12	300	-

*За даними Доповіді про стан навколишнього природного середовища ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ за 2024 рік Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації

Таблиця 23

Назва водного об’єкта	К-ть контрольованих створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібран о та проаналіз	К-ть показни к ів, од.	Кількість випадків та назва речовин з
	Усього	У тому числі з перевищ. ГКД	овано проб води, од.		перевищенням ГДК,
р. Латориця, 65 км, перед м. Чоп, питний в/з м. Чоп, Ужгородський район, кордон зі Словаччиною	1	-	12	264	-
р. Тиса, 624 км, м. Чоп, Ужгородський район, кордон з Угорщиною	1	-	12	276	-
р. Тиса, 942 км, с. Ділове (Хмелів), Рахівський район, кордон з Румунією	1	-	12	300	-
р. Тиса, 912 км, смт Солотвино, Тячівський район, кордон з Румунією	1	-	12	300	-

Назва водного об’єкта	К-ть контрольованих створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібран о та проаналіз	К-ть показни к ів, од.	Кількість випадків та назва речовин з
р. Тиса, 882 км, м. Тячів, питний в/з м. Тячів, Тячівський район, кордон з Румунією	1	-	12	312	-
р. Тиса, 807 км, смт Вилок, Берегівський район, кордон з Угорщиною	1	-	12	276	-
р. Ждимир, 9 км, вище с. Вовчий, Мукачівський район, питний в/з м.Свалява, референційні умови	1	-	12	276	-
р Латориця, 87 км, нижче с. Н.Давидково, Мукачівський район.	1	-	12	276	-

Наведені лабораторні показники обласного рівня не визначають якість води кожного водопроводу чи криниці громади. Частки невідповідних проб не переносяться на місцеві джерела без відповідних протоколів.

У 2024 році Державна установа "Закарпатський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров‘я України" та її відокремлені структурні підрозділи з урахуванням планів моніторингового лабораторного контролю, заявок від юридичних та фізичних осіб виконали лабораторні дослідження на визначення показників якості та безпечності питної води: санітарнохімічних, мікробіологічних, паразитологічних та радіаційних. Щорічно досліджуються зразки води джерел централізованого водопостачання, водопроводів (комунальних, відомчих, сільських, локальних), а також джерел нецентралізованого водопостачання. Дослідження питної води проводились на 79ти водопроводах, результати лабораторних досліджень води не відповідали нормам на 24-х (30,3 %).

Виконувалися лабораторні дослідження води 52-х джерел централізованого водопостачання, при цьому вода 9-ти джерел не відповідала нормам (17,3 %): в м. Ужгороді (1), в районах: Ужгородському (Великоберезнянська ТГ – 2), Тячівському (4), Хустському (Міжгірська ТГ – 1), Мукачівському (Воловецька ТГ – 1). З 79-ти водопроводів, на яких проводилися дослідження, 10 отримують воду з поверхневих джерел (12,6%). З 24-х водопроводів, де результати лабораторних досліджень не відповідали нормам, 7 водопроводів використовують воду з поверхневих джерел (водопроводи в м. Ужгороді – 1, в районах: Ужгородському– 1, Рахівському – 2, Мукачівському – 2 та Хустському – 1). На визначення паразитологічних показників було досліджено 71 пробу водопровідної питної води, а також 20 проб із джерел питного водопостачання (водозаборів), всі – без позитивних результатів.

2.11. Стан ґрунтів

Земельні ресурси Ужгородського району перебувають під постійним впливом природно-кліматичних та антропогенних чинників. На відміну від суто гірських районів, Ужгородщина поєднує низовинний рельєф Закарпатської низовини та передгірні схили Вулканічного хребта, що зумовлює свою специфіку деградації земель.

Основні показники та екологічні ризики:

- Рівень розораності: Загальний показник розораності сільськогосподарських угідь Ужгородського району є досить високим для Закарпатської області (де середній рівень становить 47,9%). У низовинній частині району інтенсивне сільськогосподарське використання призводить до значного виснаження земель.
- Втрата родючого шару та ерозія: При середньорічній кількості опадів від 700–800 мм на низовині до понад 1000 мм у передгірних районах, змив родючого ґрунту на схилових землях передгір'я коливається в межах 15–25 т/га щорічно (тоді як середньообласний показник для еродованих земель сягає 34,8 т/га). Особливо інтенсивно водна ерозія розвивається на терасованих та оголених від лісу передгірних схилах під час інтенсивних злив.
- Деградація гумусу: Внаслідок вимивання поживних речовин через водно-ерозійні процеси та недостатнього внесення органічних добрив, орні землі району щорічно втрачають значну кількість гумусу, а самі ґрунти передгірних зон Закарпаття мають тенденцію до підвищення кислотності.
- Паводкова небезпека та підтоплення: Річки басейнів Ужа та Латориці під час регулярних паводків вимивають і транспортують значні об'єми твердого стоку. Окрім водної ерозії на схилах, великою проблемою для низовинної частини Ужгородського району є перезволоження, підтоплення та високий рівень ґрунтових вод, що призводить до вторинного оглеєння та деградації структури ґрунтів.

2.12. Управління відходами

За попередніми даними Головного управління статистики у Закарпатській області, протягом 2024 року утворилося 175,9 тис. тонн відходів (з них небезпечних – 0,67 тис. тонн), у тому числі від економічної діяльності – 28,8 тис. тонн та від домогосподарств – 147,1 тис. тонн. У процентному співвідношенні до 2023 року найбільше зростання обсягів утворення відходів виявлено в Ужгородському, Мукачівському та Берегівському районах.

Специфіка промислового комплексу Ужгородського району та міста Ужгород безпосередньо визначає структуру та морфологію промислових відходів. На відміну від деревообробного профілю сусідніх районів, Ужгородщина має більш диверсифіковану промисловість із потужними підприємствами машинобудування, автомобілебудування, електронної, хімічної та легкої промисловості.

В рамках реалізації проєкту Європейського Союзу "Управління відходами – ЄПДП Східний регіон" у 2010 році була розроблена та затверджена рішенням одинадцятої сесії VI скликання Закарпатської обласної ради від 16 листопада 2012 року № 537 "Стратегія поводження з відходами в Закарпатській області на 15-річний період". Згідно із

затвердженою Стратегією, вирішення проблеми управління відходами передбачалося через організацію централізованого збирання сміття в усіх населених пунктах області, поступове зменшення кількості сміттєзвалищ та їх модернізацію. Подальший розвиток системи управління відходами в області засвідчив, що заходи, передбачені Стратегією, схваленою у 2012 році, стали важливим кроком у впорядкуванні цієї сфери. Водночас виникла потреба у більш детальному плануванні та запровадженні сучасних підходів, що враховують імплементацію європейського законодавства та нові завдання державної політики у сфері управління відходами.

Згідно зі стратегією, планується будівництво чотирьох регіональних полігонів, на які будуть вивозитися відходи з усіх районів області: 94 Ужгородський – для відходів з колишніх Ужгородського, Перечинського та Великоберезнянського районів; Мукачівський – для відходів з колишніх Мукачівського, Берегівського, Свалявського та Воловецького районів; Виноградівський – для відходів з колишнього Виноградівського, Іршавського, Хустського та Міжгірського районів; Тячівський – для відходів з колишніх Тячівського та Рахівського районів.

На виконання Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року № 820-р, та Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1353-р, було розроблено Регіональний план управління відходами у Закарпатській області до 2034 року, який затверджено розпорядженням голови обласної державної адміністрації – начальника обласної військової адміністрації від 23 червня 2025 року № 424.

План передбачає: створення системи регіональних кластерів із сортувальними станціями, перевантажувальними пунктами, сучасними полігонами та об‘єктами переробки; залучення інвестицій, міжнародної технічної допомоги та розвиток ринку вторинної сировини; ліквідацію стихійних сміттєзвалищ, рекультивацію земель, моніторинг та зменшення впливу відходів на довкілля й здоров‘я населення. Регіональний план управління відходами став логічним продовженням Стратегії 2012 року, закріпивши перехід від фрагментарного вирішення проблем до системного підходу, що відповідає європейським стандартам. На практичному рівні це проявляється в організації централізованого збору та вивезення твердих побутових відходів 36 спеціалізованими підприємствами, серед яких найбільші – ТОВ "АВЕ Ужгород", ТОВ "АВЕ Виноградово", ТОВ "АВЕ Мукачево" та ТОВ "Берег Вертікал". Вони обслуговують 200 населених пунктів області, а загалом централізоване збирання охоплює 413 населених пунктів (68,26 % від загальної кількості 605).

Роздільний збір скла, пластику, макулатури та металобрухту впроваджено у 160 населених пунктах області, найефективніше в Ужгородській, Виноградівській, Королівській, Кольчинській, Свалявській, Бедевлянській, Вільховецькій, Ставненській, Синевирській територіальних громадах та м. Хуст. На територіях Вилоцької, Королівської, Пийтерфолвівської та Горінчівської громад організовано збір відсортованих населенням ресурсноцінних складових побутових відходів. Передаються такі відходи для оброблення чи

відновлення спеціалізованим підприємствам (всього 30 суб‘єктів господарювання різних форм власності), які здійснюють діяльність на 34 пунктах збору.

Особливу увагу приділено впровадженню системи роздільного збору ТПВ (скла, пластику, макулатури, металобрухту). Найбільш ефективно вона функціонує в Ужгородській, Виноградівській, Королівській, Кольчинській, Свалявській, Бедевлянській, Вільховецькій, Ставненській, Синевирській та Хустській громадах. Загалом система охоплює 160 населених пунктів області, що сприяє підвищенню рівня відновлення та зменшенню навантаження на сміттєзвалища.

У регіоні діють невеликі цехи з переробки ресурсоцінних матеріалів, виробничі потужності яких становлять 1–3 т вторинної сировини на місяць.

Виробничі потужності з переробки ПЕТ-тари та полімерних відходів (преси/дробарки) наявні на підприємствах: ТОВ "АВЕ Мукачево", ТОВ "АВЕ Виноградово", ТОВ "АВЕ Ужгород";

Станом на 01.01.2025 року в області обліковано 59 місць захоронення твердих побутових відходів, з яких 24 перебувають у діючому стані. Найбільші з них – Свалявське місце захоронення відходів, Берегівське, Хустське, Міжгірське та Мукачівське – перевантажені більш як на 80 %, а Виноградівське та Ужгородське експлуатуються з перевищенням проєктних потужностей.

2.13. ХАРАКТЕРИСТИКА НАСЕЛЕННЯ ТА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Демографічний чинник є одним із визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку держави. Від демографічних характеристик працездатного населення і показників демографічного розвитку залежить розвиток трудового потенціалу і, як результат, величина сукупного національного доходу. Аналіз сучасної демографічної ситуації, а також її динаміки протягом останніх років свідчить про наявність в Україні поряд із соціально-економічними проблемами глибокої демографічної кризи. Кількісні та якісні показники відтворення населення визначаються чинниками зовнішнього середовища, насамперед умовами життя.

2.13.1. *Чисельність населення і демографічна ситуація*

Тур'є-Реметівська сільська територіальна громада була утворена **12 червня 2020 року** відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України. Вона постала шляхом об'єднання Тур'є-Реметівської, Вільшинківської, Порошківської, Тур'є-Бистрянської, Тур'є-Пасічанської, Тур'є-Полянської, Туричківської та Турицької сільських рад. Спочатку громада була створена у складі **Перечинського району**, а після всеукраїнської адміністративно-територіальної реформи увійшла до підпорядкування **Ужгородського району Закарпатської області**

Розподіл населення за селами наведено за матеріалами Стратегії. Статеві частки для всієї громади без єдиного датованого первинного обліку не розраховуються.

Загальна чисельність населення громади на момент об'єднання (2020 рік) складала **16 898 осіб: Тур'ї Ремети** (адміністративний центр) — **3 340** осіб; **Порошково** (найбільше за чисельністю село громади) — понад **4 300** осіб; **Тур'я Бистра** (разом із прилеглим селом

Свалявка) — **1 705** осіб; **Тур'я Пасіка** — близько **1 600** осіб; **Турриця** — близько **1 000** осіб; **Тур'я Поляна** — близько **900** осіб; **Вільшинки** — близько **550** осіб; **Раково** — близько **500** осіб; **Турички** — близько **220** осіб; **Липовець** — близько **130** осіб; **Лумшори** (відомий бальнеологічний курорт) — близько **80** осіб; **Маюрки** — близько **60** осіб; **Мокра** — близько **50** осіб; **Полянська Гута** — близько **40** осіб; **Завбуч** — близько **35** осіб; **Лікіцари** (одне з найменших сіл України) — близько **20** осіб; **Свалявка** — входить до складу Тур'я-Бистрянського округу (понад **40** жителів).

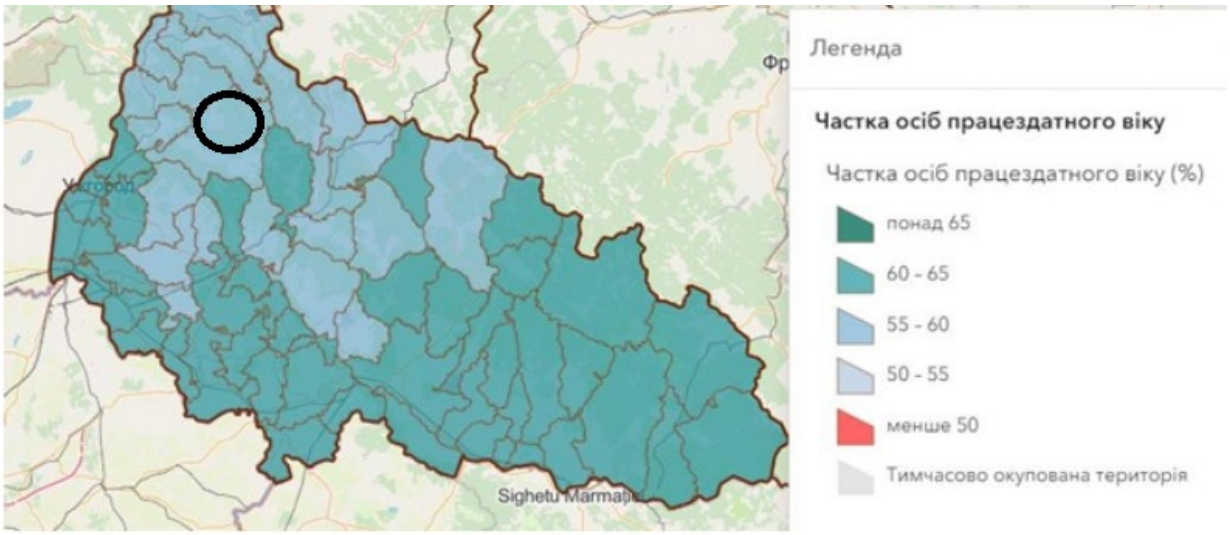

Рис 13.**Працездатне населення Закарпатської області в розрізі громад, 01.01.2022***

Частка осіб працездатного віку у Тур'є-Реметівської громаді у порівнянні із іншими громадами Закарпатської області низька і знаходиться в діапазоні 50 - 55 %.

У вихідному фрагменті зазначено 5 000 мешканців на 01.01.2021 і 01.01.2022 із посиланням на інформаційно-аналітичну систему. Цей показник не узгоджується з наведеними для громади 16 107 особами у 2022 році; до встановлення території вибірки він не використовується для місцевих розрахунків.https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/ac486657e6b546c38db3af41fa229aa4.

Важливою характеристикою вікової структури є кількість дітей дошкільного віку, а також населення похилого віку 60+.

Вікова структура населення

Таблиця 24

Показник	**01.01.2022 (чол.)**	**01.01.2022 (жін.)**	**01.01.2023 (чол.)**	**01.01.2023 (жін.)**	**01.01.2024 (чол.)**	**01.01.2024 (жін.)**	**01.01.2025 (жін.)**
Діти 0–5 років, осіб	103	120	82	105	80	94	82
Населення 60+, осіб	-	-	-	-	-	-	656

*За даними https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/7fd1021939d540fca77f08d4540de0d3

Вікові ряди з матеріалів Стратегії мають довідкове значення. Показник 656 осіб не використовується як чисельність усіх мешканців старшого віку громади за відсутності підтвердження вікової межі, території та дати обліку.

Кількість людей старшого віку (656 осіб станом на 01.01.2025) свідчить про значне навантаження на систему соціального захисту та медицину, а також про необхідність активних заходів для підвищення народжуваності та залучення молоді.

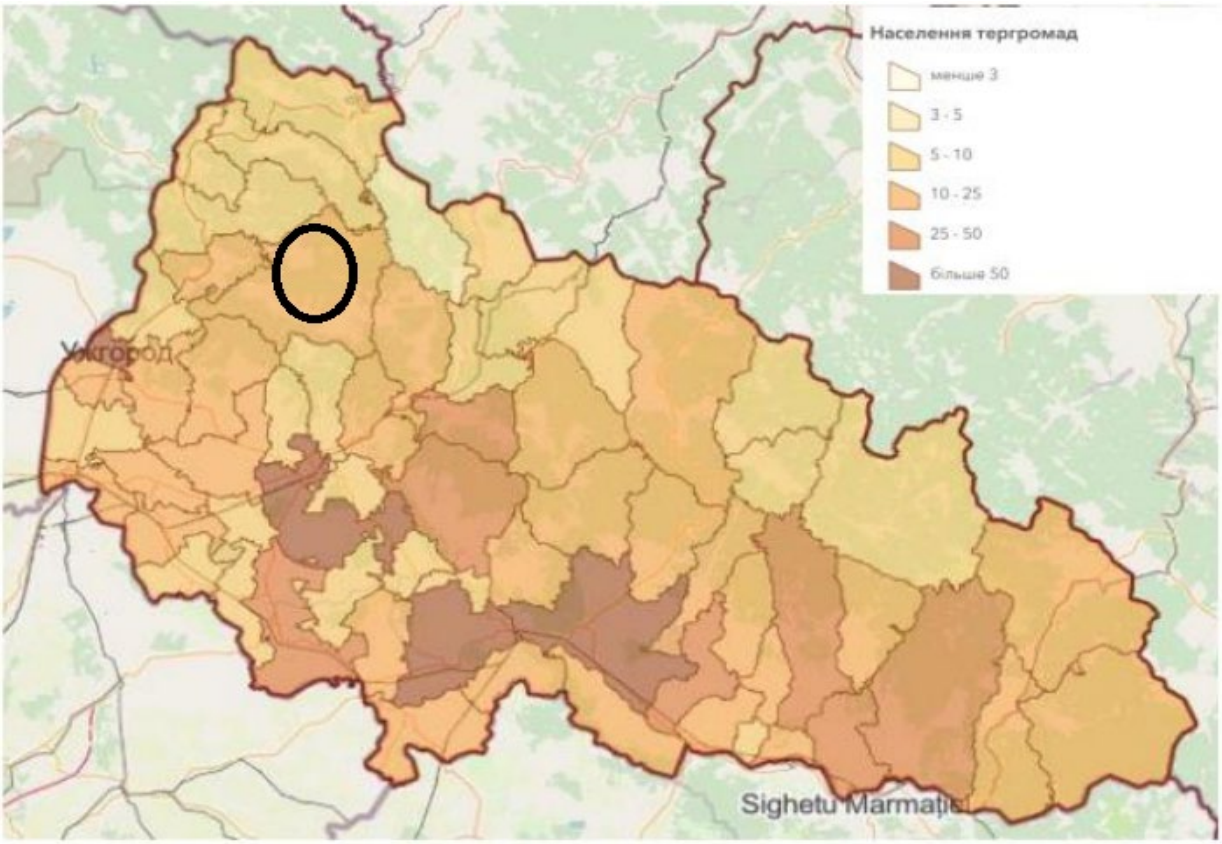

Чисельність населення громад Закарпатської області за легендою вихідної карти

Рис 14.Втрат населення на 01.01.2022 рік у порівнянні із 01.01.2021 роком у Тур'є-Реметівській громаді

не відбулося.

Природний і міграційний приріст населення, січень - грудень

Таблиця 25

Показники	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Народжені	47	44	31	29	17
Померлі	88	64	59	79	55
Природний приріст/скорочення (-)	**(-) 41**	**(-) 20**	**(-) 28**	**(-) 50**	**(-) 38**
Прибулі	112	50	90	87	97
Вибулі	97	81	121	121	132

Показники	2021	2022	2023	2024	2025
Міграційний приріст/скорочення (-)	**(+) 15**	**(-) 31**	**(-) 31**	**(-) 34**	**(-) 35**

[15] https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/4d2f68782e5644cc9b74bebf102b7a3e

Таблиця 26

Загальний приріст /скорочення (-)	**(-) 26**	**(-) 51**	**(-) 59**	**(-) 84**	**(-) 73**

** - за даними сільської ради*

Спостерігається зменшення чисельності населення громади за рахунок негативного природного і механічного приросту.

2.13.2. *ВПО*

Показники ВПО відтворюють облік, наведений у Стратегії. Зіставність дат і критеріїв, зокрема запису на 01.01.2022, документально не встановлена; на цій підставі темпи зміни чисельності ВПО не обчислюються.

Станом на 01.01.2025 року року у Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді офіційно знаходилося на обліку 250 внутрішньо переміщених осіб.

Кількість ВПО у 2025 році різко знизилась у порівнянні із 2022 роком. На 01.01.2022 рік в громаді на обліку знаходилось 490 ВПО.

Кількість ВПО, в т.ч. дітей та учасників (-ць) бойових дій, осіб

Таблиця 27

Показники	2022	2023	2024	2025
Кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО)*, осіб*	490	320	274	250
Кількість ветеранів війни, осіб	4	39	12	60

2.13.3. *Зайнятість та доходи населення*

Чисельність безробітного населення розраховується за методологією МОП (Міжнародної організації праці). Відповідно до цієї методології людина визнається безробітною, якщо вона протягом чотирьох тижнів: не мала роботи, шукала роботу, була готова стати до роботи. І це істотно відрізняється від офіційних даних щодо зареєстрованих безробітних. Адже у центрах зайнятості реєструються, у основному, люди які втратили роботу для отримання допомоги по безробіттю. А велика кількість жителів громади щорічно виїздить на сезонні роботи за кордон, у сільській місцевості займаються веденням особистого селянського господарства і ніколи офіційно не працювали, або працювали багато років назад і відповідно до закону не можуть або не хочуть, враховуючи вимоги, реєструватись безробітними.

Кількість зареєстрованого безробітного працездатного населення у Тур'є-Реметівській громаді на 01.01.2025 року – 15 осіб.

2.13.4. *Доходи населення і заробітна плата*

Основним показником, який характеризує доходи населення є наявний дохід – номінальні доходи за вирахуванням податків та інших обов'язкових платежів, тобто кошти, що використовуються населенням на споживання й заощадження.

Основу ресурсного забезпечення бюджету громади складає податок на доходи фізичних осіб, тому такі показники, як рівень середньомісячної заробітної плати (фонд оплати праці) та чисельність працюючих, задіяних в економіці територіальної громади, відіграють важливу роль у формуванні дохідної складової бюджету громади.

Середня заробітна плата зростає як по області так і по районам.

Ужгородський район є головним економічним та промисловим хабом Закарпаття з найвищою концентрацією великих підприємств з іноземними інвестиціями в автомобільній промисловості та електроніці. Середня заробітна плата в промисловому секторі регіону є найвищою в області, коливаючись від 28 000 до 34 000 грн на флагманських підприємствах, хоча малий бізнес та ритейл часто залишаються в зоні ризику тінізації.

Водночас спостерігається значний розрив середнього рівня заробітної плати у розрізі підприємств, що напевно свідчить про тінізацію заробітної плати на деяких підприємствах (для прикладу):

- ТОВ «Джейбіл Сьоркіт Юкрейн» (Jabil)– 35 000 – 42 000 грн.;
- ТОВ «Ядзакі Україна» (Yazaki) - 28 000 – 34 000 грн.;
- ПрАТ «Єврокар» - 25 000 – 30 000 грн.;
- Місцеві малі лісопильні та деревообробка- 12 000 – 16 000 грн.;
- Підприємства торгівлі та ритейлу (малий бізнес) - 8 500 – 11 000 грн.

РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ

Соціальна інфраструктура виступає базою формування людського капіталу, а розвиток соціальної інфраструктури є одним з першочергових завдань, яке вирішується в рамках соціально-економічної політики держави, регіону, територіальної громади. Успіх розвитку територіальної громади залежить не лише від наявності розвиненої соціальної інфраструктури, але від спроможності громади перетворити її у актив розвитку, що потребує підвищення ефективності управління, узгодження інтересів усіх стейкхолдерів щодо визначення шляхів її розвитку, та пошуку ефективних форм їх взаємодії.

2.14. Освіта

Мережа закладів освіти Тур'є-Реметівської СТГ охоплює дошкільну і загальну середню освіту. Узагальнена інформація щодо стану освітньої сфери наведена у таблиці нижче.

Рис.25 ***Заклади освіти Тур'є-Реметівської СТГ***

Паспорт ради станом на 01.01.2026 зазначає 11 закладів загальної середньої освіти і 2 546 учнів [Д2]. Ряди за іншими роками та складом закладів наведено окремо і не об'єднано в один показник.

* - дані Тур'є-Реметівської сільської ради

Станом на січень 2025 року у громаді для забезпечення надання якісних освітніх послуг функціонує

6 закладів дошкільної освіти, у яких виховується 304 здобувачі дошкільної освіти:

Тур'є-Реметівський заклад дошкільної освіти Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району (58 вихованців);

Тур'я Пасіцький заклад дошкільної освіти Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (21 вихованці);

Порошківський заклад дошкільної освіти Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (85 вихованців);

Раківський заклад дошкільної освіти Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (17 вихованців);

Тур'я Полянський заклад дошкільної освіти Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (19 вихованців);

Тур'я Бистрянський заклад дошкільної освіти Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району (47 вихованців).

В системі загальної середньої освіти функціонує:

1 опорний заклад:

Тур'є- Реметівський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району з філією - Липовецька початкова школа

– філія Тур'є- Реметівського закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району (502 здобувачі освіти);

2 заклади загальної середньої освіти І-ІІІ ступеня:

Тур'я Пасіцький заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (295 здобувачів освіти);

Порошківський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (1165 здобувачів освіти) ;

7 гімназій

Тур'я Полянська гімназія Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (126 здобувачів освіти);

Тур'я Бистрянська гімназія Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (202 здобувачі освіти);

Раківська гімназія Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (98 здобувачів освіти);

Туричківська гімназія Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (52 здобувачі освіти);

в тому числі 3 - з дошкільними підрозділами:

Турицька гімназія Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (110 здобувачів освіти);

Вільшинківська гімназія Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (53 здобувачі освіти);

Поляно-Гутянська гімназія Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (63 здобувачі освіти) ;

1 початкова школа:

Мокрянська початкова школа Тур'є- Реметівської сільської ради Ужгородського району (16 здобувачів освіти).

Віковий склад вихованців у ЗДО

Таблиця 28

№	ЗДО	2022	Всього до 3-років	2021	2020	2019	Всього від 3-6(7) років	Всього в ЗДО
1.	Т-Реметівський ЗДО	15	15	14	16	13	**43**	**58**
2.	Турицька гімназія (дошкільний підрозділ)			8	8	9	**25**	**25**
3.	Раківський ЗДО			6	2	9	**17**	**17**
4.	Т-Пасіцький ЗДО			7	4	10	**21**	**21**
5.	Порошківський ЗДО	17	17	23	24	21	**68**	**85**
6.	Т-Полянський ЗДО			9	7	3	**19**	**19**
7.	Поляно-Гутянська гімназія (дошкільний підрозділ)			4	6	6	**16**	**16**
8.	Т-Бистрянський ЗДО	15	15	9	10	13	**32**	**47**
9.	Вільшинківська гімназія (дошкільний підрозділ)			8	4	4	**16**	**16**
		47	47	88	81	88	**257**	**304**

Важливим показником при розрахунку освітньої субвенції, що характеризує ефективність освітньої мережі, є фактична наповнюваність класів (ФНК) та її співвідношення з розрахунковою наповнюваністю (РНК). У **2025/2026 роках** в цілому по закладах освіти Тур’є-Реметівської СТГ ФНК становила 14,78 що на 0,72 менше РНК (15,5).

2.15. Охорона здоров’я

Реформа фінансування системи охорони здоров’я України передбачає зміну парадигми фінансування медицини. За старої моделі фінансування кошти, які направлялись на медичний заклад, обчислювались у відповідності до кількості населення що проживає на території обслуговування даного закладу.

Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування. Відповідно до загальної ідеї медичної реформи в Україні створюються госпітальні округи, щодо яких висунуто спеціальні вимоги:

1) прибуття до багатопрофільних лікарень інтенсивного лікування не повинно перевищувати 60 хвилин;
2) зона обслуговування повинна бути еквівалентна радіусу зони обслуговування 60 кілометрів за умови наявності доріг з твердим покриттям.

2.15.1. *Первинна медична допомога*

Комунальне некомерційне підприємство «Центр первинної медичної допомоги» Тур’є-Реметівської сільської ради (Ужгородський район, Закарпатська область) забезпечує надання первинної медичної допомоги для населення Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади. Центральна садиба підприємства розташована у селі Тур’ї Ремети. Для охоплення медичними послугами гірських населених пунктів громади у складі Центру створено розгалужену мережу структурних підрозділів.

Амбулаторії загальної практики сімейної медицини (АЗПСМ):

АЗПСМ с. Тур’ї Ремети (вул. Центральна, 16а) — головна амбулаторія.

АЗПСМ с. Порошково (вул. Центральна, 87).

АЗПСМ с. Тур’я Пасіка.

Медичні пункти тимчасового базування (МПТБ) та фельдшерсько-акушерські пункти (діють у віддалених селах громади, зокрема у с. Мокра, с. Маюрки, с. Тур'я Бистра тощо).

2.16. Соціальний захист населення

На території Ужгородського району Закарпатської області сформовано розгалужену систему надавачів соціальних послуг державного, комунального та недержавного секторів. Організацію цієї роботи координує Управління соціального захисту населення Ужгородської районної державної адміністрації спільно із профільними департаментами територіальних громад

Соціальний профіль громади, 01.01.

Таблиця 29

Показники	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО)*, осіб*	0	490	320	274	250
Кількість ветеранів війни, осіб	0	4	39	12	60
Кількість осіб у складних життєвих обставинах*, осіб*	0	3	4	14	3
Кількість сімей, у складних життєвих обставинах	0	1	1	3	1
Кількість сімей, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям	81	43	48	17	11

** - за даними сільської ради*

У Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді створено відділ служби у справах дітей.

Тур'є-Реметівська громада має потребу у створенні патронатних сімей на території громади, що дасть можливість задовільнити потреби тимчасового влаштування дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Адже **патронатна сім'я** - це альтернатива притулкам для дітей, центрам реабілітації та будинкам дитини, де наразі передбачене тимчасове утримання дітей, що потрапляють у складні життєві обставини, це догляд і виховання, збереження життя та здоров'я дитини у умовах наближених до сімейних. Метою створення патронатних сімей є надання дитині та її сім'ї комплексу соціальних послуг, у тому числі, для стабілізації її психоемоційного стану.

Головна ціль громади у сфері захисту прав дітей – забезпечення права дітей на зростання та виховання їх у сімейному оточенні за родинним принципом, тобто брати та сестри разом.

Ще одним важливим напрямком роботи у сфері захисту прав дітей є **забезпечення права дітей на захист їх майнових, житлових прав та інтересів**, що полягає у потребі громади, не лише забезпечити дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, що потребують поліпшення житлових умов, квартирним обліком, а й можливістю надати/придбати їм житло за рахунок коштів державного бюджету, а також інших джерел не заборонених законодавством.

2.17. Культура та спорт

2.17.1. *Культура*

У системі закладів культури функціонують:

- комунальний заклад «Тур'є-Реметівська школа мистецтв»;
- комунальний заклад «Публічна бібліотека Тур'є-Реметівської сільської ради» та 8 бібліотек-філій;
- сільський будинок культури села Порошково та 8 сільських клубів.

При закладах культури діють аматорські формування, у яких задіяно 358

осіб:

- зразковий аматорський фольклорний гурт «Родина»;
- вокально - хорові – 5 (44 учасники);
- хореографічні – 4 (160 учасників);
- театральні 2 (19 учасників);
- фольклорні – 4 (47 учасників);
- технічної творчості – 2 (8 учасників);
- фотомистецтва – 1 (11 учасників);
- любительські об'єднання клуби за інтересами та гуртки – 9 (94 учасники).

Мережа закладів культури, 01.01.2025

Таблиця 30

	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Кількість сільських клубів	9	9	9	9	9
Кількість бібліотек	8	8	8	8	8

** - дані Тур'є-Реметівської ТГ*

В громаді розвинута також мережа закладів:

- «Публічна бібліотека села Тур'є-Реметівської сільської ради» та бібліотеки-філії
- «Тур'є-Реметівська школа мистецтв»

2.17.2. *Спорт*

В 11 закладах загальної середньої освіти громади працюють секції та гуртки спортивного спрямування: з футболу, волейболу, баскетболу, настільного тенісу, шахів, шашок, туризму. У них займаються 700 школярів.

Мережа спортивних закладів, 01.01.2025

Таблиця 31

Інфраструктурні спортивні об'єкти	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**Повна назва закладу (споруди, якщо є), населений пункт, де він розташований**
Кількість футбольних полів, в т. ч. зі штучним покриттям	3	3	3	3	3	Футбольні поля Тур'ї Ремети, Раково, Туриця

Таблиця 32

Кількість спортивних майданчиків (вказати, в яких населених пунктах)	0	0	6	6	6	Спортивні майданчики Тур'я Пасіка, Тур'я Бистра, Тур'я Поляна, Порошково

* - дані Тур'є-Реметівської сільської громади

2.18. Житлово-комунальна інфраструктура

2.18.1. *Житловий фонд*

Тур'є-Реметівська територіальна громада є привабливою територією для проживання жителів, як місця із чистим довкіллям та невеликою відстанню (12 км) до туристичного центра – міста Перечин (колишнього адміністративного центру Перечинського району) та (33км) до міста Ужгород- адміністративного центру Ужгородського району.

У Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді знаходиться 1478 індивідуальних будинків та 8 багатоквартирних будинків.

Характеристика житлового фонду громади

Таблиця 33

Показник	**Кількість**
Кількість індивідуальних будинків	5200
Протяжність мережі водопостачання, км	3 км локальні (локально-відомчі) водопровідні мережі

У житловій сфері громади найбільш важливим напрямком залишається житлове будівництво - в основному за рахунок індивідуальних забудовників. З метою реалізації повноважень з комплексної забудови території у відповідності містобудівної документації громади, для раціонального використання земель під будівництво об'єктів житлового та громадського призначення регулярно надаються дозволи на розроблення детальних планів відповідних території населених пунктів громади та їх затвердження.

Основною задачею містобудування є система моніторингу і контролю за дотриманням містобудівного законодавства та документації, створення певного матеріального середовища, у якому потреби людей повинні задовольнятися у найкращий спосіб, шляхом проведення містобудівної політики, яка полягає у розробці державних стандартів, норм і правил, пов'язаних з плануванням, забудовою й іншим використанням територій, у підготовці і впровадженні містобудівної документації та інвестиційних програм розвитку населених пунктів.

Основні проблемні питання житлового будівництва у громаді:

- низька платоспроможність населення та високі відсоткові ставки за користування житловими кредитами;
- недостатність фінансування з державного бюджету заходів з розв'язання нагальних проблем у сфері житлового будівництва;

- зменшення обсягів державного фінансування житлового будівництва, зокрема для окремих категорій громадян.

2.18.2. *Комунальна інфраструктура*

ТПВ

В рамках реалізації проекту Європейського Союзу "Управління відходами – Європейський інструмент добросусідства і партнерства‖ у 2010 році була розроблена та затверджена рішенням одинадцятої сесії VI скликання Закарпатської обласної ради від 16.11.2012 № 537 «Стратегія поводження з відходами в Закарпатській області на 15-річний період».

Згідно зі стратегією, кардинальним шляхом вирішення проблеми відходів в регіоні є роздільний збір, сортування та переробка ТПВ. Передбачено створення у гірських районах пунктів збору відходів та будівництво сміттєпереробних заводів у низинних частинах області.

Також планується будівництво чотирьох регіональних полігонів, на які будуть вивозитися відходи з усіх районів області:

Ужгородський – для відходів з колишніх - Ужгородського, Перечинського та Великоберезнянського районів;

Мукачівський – для відходів з колишніх - Мукачівського, Берегівського, Свалявського та Воловецького районів;

Виноградівський - для відходів з колишнів Виноградівського, Іршавського, Хустського та Міжгірського районів;

Тячівський – для відходів з колишніх Тячівського та Рахівського районів.

Для приведення території населених пунктів у належний санітарний стан та активного залучення населення систематично проводяться екологічні акції та встановлено єдиний санітарний день.

Важливим напрямом регіональної політики є впровадження роздільного збору ТПВ (скло, пластик, макулатура, металобрухт).

Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів України: від 8 листопада 2017 № 820-р «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року», від 27 грудня 2024 № 1353-р «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року», у Закарпатській області розроблено та затверджено Регіональний план управління відходами до 2034 року, який визначає стратегічні напрямки та конкретні заходи щодо організації збору, сортування, переробки та відновлення відходів, скорочення кількості сміттєзвалищ, впровадження сучасних технологій переррбки ТПВ і залучення інвестицій для розвитку екологічно безпечної інфраструктури.

Завдяки будівництву сміттєпереробних заводів і регіональних полігонів, Закарпатська область створює систему комплексного управління відходами, що дозволяє зменшити негативний вплив промислового та побутового виробництва на довкілля,

впровадити сучасні технології переробки ТПВ, а також залучати інвестиції для розвитку екологічно безпечної інфраструктури.

На території Тур'є-Реметівської громади послуги з організації збору та вивезення твердих побутових відходів (ТПВ) забезпечує власне Комунальне підприємство «ТУР» Тур'є-Реметівської сільської ради

Комунальні мережі

Комунальні мережі, 01.01.2026

Таблиця 34

Послуга	**Назва підприємства, що надає послугу** **(якщо кілька підприємств, додайте відповідний рядок в таблицю)**
Збір та вивезення ТПВ	Комунальне підприємство «ТУР» Тур'є-Реметівської сільської ради
Електропостачання	ПрАТ «Закарпаттяобленерго»

Комунальна інфраструктура та інженерні мережі залишаються однією з найменш сучасно оснащених сфер діяльності, характеризуються високим рівнем зносу інженерних комунікацій, дефіцитом фінансових ресурсів та незадовільним технічним станом обладнання.

2.18.3. *Розвиток альтернативної енергетики та енергозбереження*

Сільська рада активно веде політику переходу бюджетної сфери на обігрів альтернативними видами енергії. В більшості освітніх закладах працюють котельні на відходах деревообробної промисловості, активно проводиться робота по переведенню котелень бюджетних установ на альтернативні види палива: дрова, пелети тощо.

На сьогодні актуальною є необхідність застосування принципово нових підходів до розроблення і запровадження механізмів забезпечення реалізації заходів у сфері енергоефективності та мінімізації використання природнього газу, а саме: аналізується загальна (діюча) опалювальна площа комунальних закладів; утеплення стін, вікон та дверей; заміна газових котелень на котельні, де використовується дрова або електроенергія; доведення до кожного закладу ліміту газу, виходячи з фактичних опалювальних площ; дбайливе та економне використання усіх енергоносіїв; щоденний облік використання електроенергії; затвердження лімітів споживання паливно-енергетичних ресурсів бюджетними установами міста на кожний поточний рік.

Забезпечення раціонального використання енергоресурсів та енергоносіїв в закладах бюджетної та комунальної сфери; збільшення частки нетрадиційних та поновлюваних джерел енергії в структурі споживання громадою енергоносіїв, сприяння розвитку галузі альтернативної енергетики, забезпечення енергетичної безпеки в умовах правового режиму воєнного стану – основні виклики для громади.

В умовах зростання цін на всі паливно-енергетичні ресурси, вирівнювання їх зі світовими цінами, проблема ефективного енергозабезпечення та енергозбереження стала

актуальною для промислових споживачів, бюджетних та комерційних організацій, а також населення.

Проблеми галузі: недостатній рівень розрахунків споживачів за використані енергоносії; високі нормативні втрати електроенергії; недостатнє фінансування впровадження енергозберігаючих заходів з державного бюджету; високий рівень загрози енергетичній безпеці у зв’язку з веденням бойових дій.

2.19. Транспортна інфраструктура та зв'язок Протяжність і стан доріг

Загальна протяжність комунальних доріг Тур’є-Реметівської громади становить 147 км. З них з асфальтобетонним покриттям **15–20%**.

Частка комунальних доріг знаходиться в аварійному стані (оціночно) – 70%.

Загальна характеристика доріг

Таблиця 35

Показник	**Значення**
Загальна протяжність комунальних доріг, км	147
в т. ч. з асфальтобетонним покриттям, %	15-20
Частка комунальних доріг в аврійному стані (оціночно), %	77,00
Кількість мостів на території громади, одиниць	12

Кількість мостів в громаді – 12 одиниць.

Однак, стан дорожньої мережі, мостових споруд та шляхопроводів потребує постійного вдосконалення.

Транспорт є важливою складовою частиною ринкової інфраструктури, бо створює умови для формування загальнодержавного й місцевих ринків. Економічна роль транспорту проявляється, перш за все, в тому, що він є органічною ланкою кожного виробництва, виконує неперервну і масову постановку всіх видів сировини, палива і продукції з пунктів виробництва до споживача, а також здійснює розподіл праці, спеціалізацію й кооперацію виробництва. Транспорт - важливий фактор економічної інтеграції країн і розвитку міжнародної торгівлі.

Особливості вихідних даних. Дорожню карту наведено для орієнтування в мережі шляхів. Історична адміністративна основа не визначає чинні районні межі, категорії та фактичний стан доріг.

Рис 27.**Карта доріг**

Транспорт

Таблиця 36

Маршрути	**Протяжність**
Кількість приміських автобусних маршрутів, що курсують територією громади	10
Кількість населених пунктів, охоплених громадським транспортом	12

Пасажирські перевезення

Населені пункти обслуговуються прямими приміськими рейсами з Ужгорода/Перечина або лежать на транзитній трасі Т-07-12 (Перечин — Свалява):

- **Уздовж головної траси:** Тур'ї Ремети, Раково, Тур'я Пасіка, Порошково, Тур'я Бистра.
- **Кінцеві та відгалужені маршрути:** Вільшинки, Маюрки, Туриця, Турички, Лумшори, Тур'я Поляна, Полянська Гута.

2.20. Зв’язок

На території Тур'є-Реметівської громади поштові послуги представлені двома ключовими операторами України: національним поштовим оператором **«Укрпошта»** та приватною компанією експрес-доставки **«Нова пошта»**.

Відділення поштового зв’язку

Таблиця 37

№ п/п	Назва	Адреса
1.	«Нова пошта» № 1	вул. Мала, 7 Населений пункт: село Тур’ї Ремети , Ужгородський район, Закарпатська область
2.	Укрпошта 89221	вул. Мала, 7 Населений пункт: село Тур’ї Ремети , Ужгородський район, Закарпатська область

Рис. 28 Поштовий зв’язок Тур’є-Реметівської громади

Мобільний зв’язок і Інтернет

В громаді присутні провайдери мобільного зв’язку та Інтернету: Водафон, Лайф, Київстар.

В гірських населених пунктах громади існують проблеми покриття інтернетом та мобільним зв’язком.

Особливості вихідних даних. Схема мобільного покриття збережена з легендою, але не замінює актуальних вимірювань. Для оповіщення потрібна перевірка доступності та резервних каналів зв’язку.

Наявність мобільного зв'язку в населених пунктах громади*

Рис 29.* https://www.mobua.net/maps/?pos=48.498605,22.799453,13

Проблеми в сфері зв’язку :

- відтік кваліфікованих спеціалістів;
- необхідність підвищення технічного та технологічного рівня поштової служби, зв’язку
- поганий мобільний та інтернет зв’язок в сільській місцевості

2.21. Інфраструктура торгівлі та сфери послуг

Сфера торгівлі, побуту та ресторанного господарства відіграє провідну роль у функціонуванні внутрішнього ринку Тур’є-Реметівської СТГ.

На території громади функціонують 100 закладів торгівлі та харчування. Сфера послуг представлена перукарнями, салонами краси.

Сфера торгівлі та побутового обслуговування

Таблиця 38

Назва населеного пункту	Кількість закладів торгівлі	Заклади надання інших послуг
Тур’є-Реметівсьа СТГ	92	8

Об'єкти готельно-ресторанного бізнесу в громаді

Таблиця 39

N п/п	Назва	Вид діяльності
1	Курортний спа-готель Davir Spa Resort	Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування
2	Оздоровчий комплекс «Перлина Лумшор»	Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування
3	Етно-готель та колиба «У Цімбора»	Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування
4	Корчма «Золотий Тур»	Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування

Основні проблемні питання в сфері торгівлі і послуг:

- зростання цін на електроенергію, газ, воду та валютні коливання призводять до зростання цін на соціально значущі товари;
- не врегульовані питання взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування у процесі реалізації державної політики у сфері торгівлі;
- розпорошеність правових норм, що регулюють торговельну діяльність по різних законодавчих актах – стримуючий фактор реалізації державної політики розвитку внутрішньої торгівлі, цінової стабільності на основні споживчі продукти, повноцінного захисту прав споживачів.
- має місце «тінізація» сфери торгівлі та побутових послуг;
- значна посередницька ланка при доставці товарів безпосередньо до кінцевого споживача.

2.22. Туристична інфраструктура

Тур'є-Реметівська сільська територіальна громада (Ужгородський район, колишній Перечинський) географічно межує із північно-східною частиною Мукачівського району, зокрема із Полянською та Свалявською громадами, які є ядром **Мукачівської туристичної дестинації** та Свалявської курортної зони. Незважаючи на те, що адміністративно Тур'є-Реметівська громада належить до іншого району, економічно, логістично та туристично вона має тісні зв'язки із рекреаційним кластером Мукачівщини. Головною сполучною артерією між ними виступає автомобільний шлях територіального значення **Т-0712** (Свалява — Перечин), який проходить безпосередньо через Полянську громаду (Оленьово), Тур'є-Реметівську громаду (Порошково, Раково, Тур'ї Ремети) та веде до курорту Лумшори.

Тур'є-Реметівська громада є природним продовженням та логічним партнером Мукачівської туристичної дестинації. Інтеграція потенціалів (мінеральні води Свалявщини + чани Лумшор + замки Мукачева) дозволяє створити диверсифікований туристичний продукт високого рівня.

.

Основні характеристики відпочинку в с.Лумшори:

.

Інфраструктура: Працюють приватні садиби, котеджі та готельно-ресторанні комплекси,

що пропонують басейни, лазні, альтанки.

Лумшори є одним із найдавніших курортних місць Закарпаття, яке розвивається як центр активного зеленого туризму

Перелік зелених садиб та готельно-ресторанних комплексів

Таблиця 40

Назва	Осні характеристики (внесено в реєстр…, діючий,…. недіючий, потребує ремонту…..)
Курортний спа-готель Davir Spa Resort	Діючий
Оздоровчий комплекс «Перлина Лумшор»	Діючий
Готель «То лем анде»	Діючий
Готель «У цімбора»	Діючий
Турбаза «Лумшори»	Діючий

Оздоровлення у громаді

Історія оздоровлення в селі **Лумшори** є навіть дуже давньою.

Офіційно перша водолікарня на базі сірководневого мінерального джерела виникла тут ще у **1600 році**. Місцеві жителі помітили цілющі властивості холодного джерела Сернозольського типу. Вони наповнювали мінеральною водою дерев'яні корита (бочки), а підігрівали її, кидаючи туди **розжарені кам'яні брили** безпосередньо з багаття. **Епоха графів Шенборнів (1755 рік):** у **1755 році** володарем гарячих джерел Лумшор стає граф Шенборн. За його правління дерев’яні купелі модернізували. **Поява перших чавунних чанів:** У XIX столітті, завдяки розвитку промисловості в сусідніх селах, у Лумшори завезли перші **величезні литі чавунні чани**. Це кардинально змінило технологію: воду тепер нагрівали відкритим вогнем безпосередньо під самим чаном, а ефект підсилювався чавуном, який довго тримав тепло. **Один із тих перших автентичних чанів XIX століття зберігся до наших днів** і досі використовується за призначенням в одному з приватних комплексів. Чехословацький період та радянська руйнація: За часів правління Чехословаччини (1920–1930 рр.) у Лумшорах збудували двоповерховий комфортабельний корпус для відпочиваючих аристократів. Після 1945 року радянська влада націоналізувала майно та звела тут класичну лікувально-оздоровчу базу «Полонина» зі свердловиною сірководневої води завглибшки 157 метрів.

2.23. МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Шлях до сталого та гармонійного розвитку територій - це розроблення і впровадження в практичну діяльність містобудівної документації, яка є інструментом регулювання

планування, забудови та іншого використання територій. Стратегічні документи, у тому числі програми економічного, соціального та культурного розвитку територій повинні узгоджуватись з містобудівною документацією відповідного рівня.

Генеральний план – це основний вид містобудівної документації на місцевому рівні, призначений для обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови території населеного пункту. Виключно після затвердження генплану можливе використання земель за новим функціональним призначенням. На підставі затвердженого генерального плану розробляються план зонування території та план земельно-господарського устрою. Відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» забудова територій має здійснюватись виключно на підставі затвердженої містобудівної документації. Зокрема, реалізація інвестиційних проектів потребує наявності планів зонування території або детальних планів територій для видачі забудовникам містобудівних умов та обмежень.

Можливість будівництва та реконструкції визначається застосовними нормами законодавства, містобудівною документацією та вихідними даними для конкретного об’єкта. Відсутність генерального плану не слід подавати як безумовну заборону будь-якої реконструкції без аналізу правового режиму.

Відомості про місцеву планувальну документацію наведені за Стратегією. Статус документів визначається відповідними рішеннями ради; неповний перелік не доводить відсутності документації в інших селах громади.

Містобудівна документація населених пунктів Тур’є-Реметівської громади за вихідними матеріалами

Таблиця 41

Назва документу	**Вид (генплан, детальний план території тощо)**	**Статус (чинний, потребує оновлення)**
Проект планування і забудови с.Раково (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення
Проект планування і забудови с.Тур’я-Пасіка (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення
Проект планування і забудови с. Тур'я Поляна (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення
Проект планування і забудови с. Тур'я Бистра (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення
Проект планування і забудови с. Вільшинки (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення
Проект планування і забудови с. Мокра (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення
Проект планування і забудови с. Завбуч (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення

Назва документу	Вид (генплан, детальний план території тощо)	Статус (чинний, потребує оновлення)
Проект планування і забудови с. Свалявка (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення
Проект планування і забудови с. Порошково (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення

Таблиця 42

Проект планування і забудови с. Маюрки (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення
Проект планування і забудови с. Турициа (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення
Проект планування і забудови с.Полянська Гута (генеральний план)	Генеральний план	потребує оновлення
Проект планування і забудови с. Тур'ї Ремети (генеральний план)	Генеральний план	чинний
Проект планування і забудови с. Турички (генеральний план)	Генеральний план	чинний
26 детальних планів території	Детальний план території	чинний

Після створення Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади у 2020 році перед громадою постало завдання про розробку Комплексного плану просторового розвитку та визначення нових меж громади.

2.24. ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ПРОГРАМ, ЯКІ РЕАЛІЗУЮТЬСЯ ЗА КОШТИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

В Україні, як і в інших країнах світу, активно розвивається та запроваджується стратегічний підхід до планування сталого територіального розвитку. Це пов'язано з перевагами даного методу для всіх основних учасників цього процесу. Нині суттєво видозмінюються функції, що реалізуються під час планувального процесу, зазнає змін сама роль планування у системі місцевого управління. Воно все більше стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів територіального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів. Така активізація планувальної діяльності, з одного боку, є закономірним етапом розвитку регіонів та окремих територій, з іншого – намаганням регіонів знайти адекватні інструменти, які б допомагали відповісти на виклики сучасного глобалізованого світу, коли істотно пришвидшуються різноманітні зміни, в тому числі політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні.

Базовим документом просторового планування регіону є Схема планування території області.

Схема планування території Закарпатської області розроблена ДП «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст

«ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білоконя» та затверджена рішенням сесії Закарпатської обласної ради від 17.05.2013 №731. Схема розроблена на розрахунковий період до 2031 року.

Із затвердженням Схеми область отримала свій основний містобудівний документ та реальну можливість здійснювати планомірну та послідовну містобудівну політику на своїх теренах.

Схема планування території Закарпатської області розроблена на основі Генеральної схеми планування території України - найважливішої складової національної системи довгострокового прогнозування соціально - економічного розвитку країни, її регіонів та населених пунктів, першооснови всього комплексу містобудівної документації.

Зазначена містобудівна документація конкретизує рішення Генеральної схеми на регіональному рівні. Її основним завданням є забезпечення планувальної основи для раціонального використання території, визначення пріоритетів розвитку господарського комплексу та інженерно-транспортної інфраструктури, охорони навколишнього середовища, збереження історико-культурної спадщини, визначення основних проблеми розвитку і надання принципових рішень по напрямках господарського і територіального розвитку регіону.

Схема планування території Закарпатської області складається з 10 креслень та 4 томів пояснювальної записки, які включають:

Том I – Структура та територіальна організація господарського комплексу області, напрямки її трансформації, прогноз чисельності та статево-вікового складу населення, прогноз та визначення пріоритетних напрямків розвитку господарського комплексу адміністративних одиниць області, основні напрямки планувального розвитку області та її системи розселення, основні техніко-економічні показники, документи.

Том II – Характеристика природних умов та ресурсів, стан та охорона навколишнього природного середовища, транспорт, інженерна підготовка та захист території, гідротехнічні заходи, інженерна інфраструктура (водопостачання, водовідведення, енергопостачання).

Том III –Охорона нерухомих об’єктів культурної спадщини.

Том IV – Пропозиції по реалізації рішень схеми планування території.

Схема планування визначає основні напрямки господарського і територіального розвитку регіону. Вона містить принципові рішення:

- пропозиції по визначенню пріоритетних напрямках розвитку господарського комплексу;
- соціально-економічна характеристика потенціалу та рівня розвитку адміністративних районів області;
- по основним напрямам планування розвитку територій;
- раціональному використанню природних ресурсів;
- охороні навколишнього середовища;
- розвитку інженерно-транспортної інфраструктури.

Проектні пропозиції базуються на використанні основного конкурентного ресурсу Закарпатської області – її економіко-географічного положення та значного культурного і природно-ресурсного потенціалів. Область є великим транспортним вузлом, у якому перетинаються основні державні залізничні та автомобільні магістралі. Потужний історичний та рекреаційно-природний і соціокультурний потенціал дозволяє сформувати туристичний комплекс національного та міжнародного значення. У перспективі Закарпатська область у результаті трансформації господарського комплексу, насамперед на інноваційній основі, повинна набути рис значного регіону з розвинутими господарством та транспортною системою, з сучасною ринковою інфраструктурою та потужним освітньо-науковим та культурним потенціалом.

У області будуть активно формуватися нові господарські функції, пов’язані з розбудовою транспортної та прикордонної інфраструктури. Однією з основних задач повинно стати формування на Закарпатті конкурентоспроможних галузей економіки, що забезпечує, з одного боку, потреби споживачів (як українських, так і зарубіжних), а з іншого - значний внесок у соціально-економічний розвиток регіону за рахунок зростання дохідної частини обласного і місцевих бюджетів, притоку інвестицій, збільшення числа робочих місць, поліпшення здоров'я населення. Соціально-економічними пріоритетами розвитку є реалізація потенціалу області, що матиме позитивні економічні і соціальні наслідки для регіону.

Принципові рішення, закладені у Схемі, надалі повинні бути деталізовані Схемами планування території районів та містобудівною документацією на місцевому рівні.

Тобто економічне зростання Тур’є-Реметівської СТГ в перспективі визначатиметься рівнем розвитку туризму та промисловості. В межах громади передбачено також невеличкі промислові зони підприємств з високою доданою вартістю і в той же час напрями розвитку обумовлені природо-ресурсним потенціалом та екологічним станом громади тощо. Водночас це мусить бути враховано Тур’є-Реметівською СТГ при прийнятті рішень щодо використання земельного фонду громади, профілю залучення інвесторів, формування місцевих цільових програм економічного спрямування, налагодженні взаємодії із закладами фахової та професійно-технічної освіти щодо напрямків підготовки фахівців, які будуть затребувані в громаді, а також при розробленні Комплексного просторового плану Тур’є-Реметівської сільської територіальної громади.

Схеми планування області характеризують просторовий контекст громади. Застосування конкретних зон потребує врахування редакції, масштабу та їх перетину з чинною межею громади.

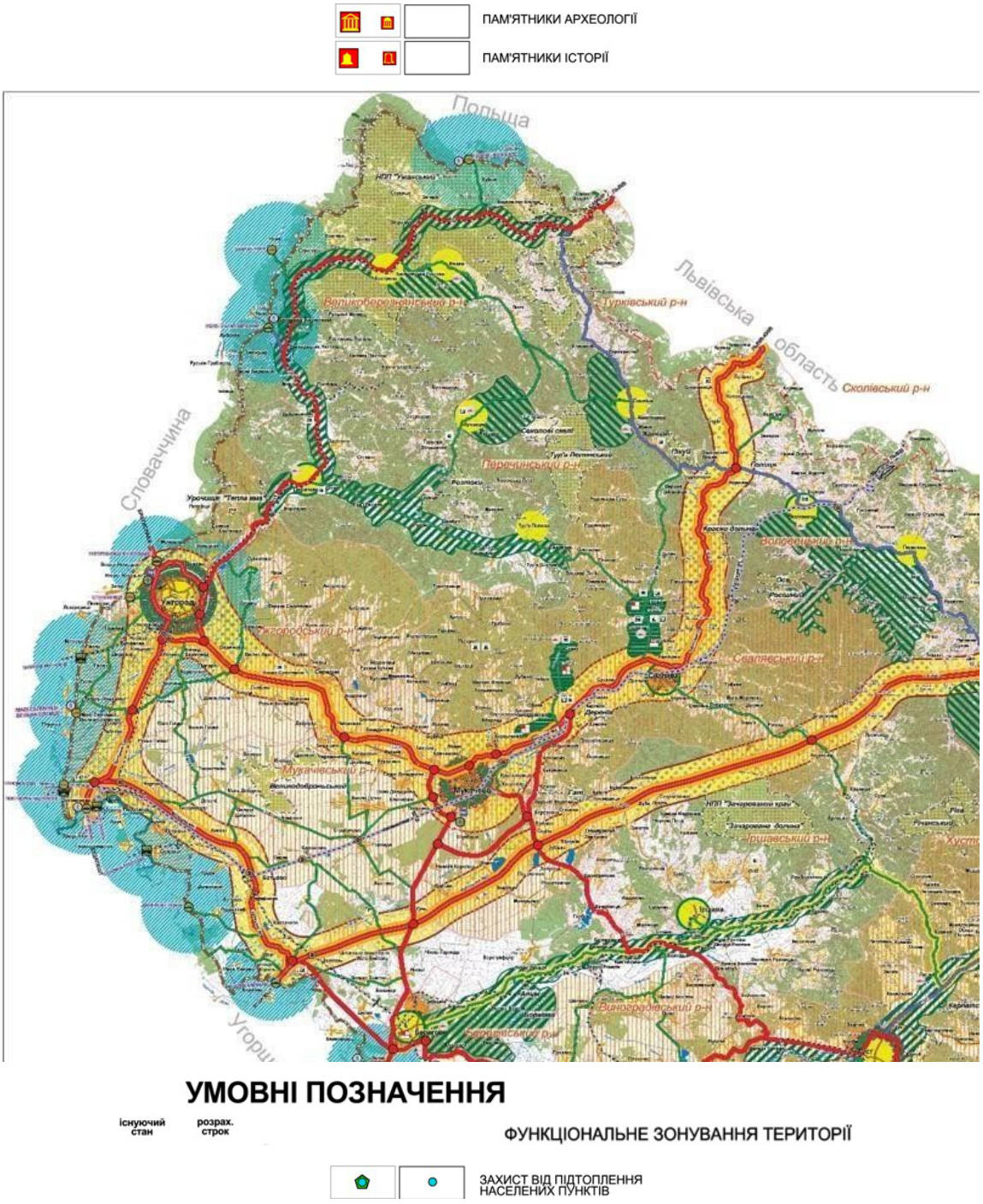

Рис 31.

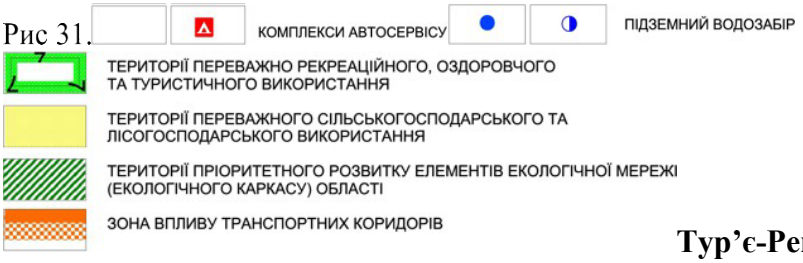

Тур'є-Реметівська СТГ на Схемі планування території Закарпатської області

Історичні промислові карти характеризують регіональні господарські зв'язки. Вони не є поточним реєстром місцевих підприємств чи викидів.

Рис 32.

Розвиток промислового виробництва. Схема планування території області

До 2021 року основним інструментом планування як на рівні району, так і сільської ради були середньострокові (2-3) роки програми розвитку, на основі яких формувалися щорічні Програми соціально-економічного розвитку, які включали районні/міські цільові (галузеві) програми та програми капітального

будівництва. У сільських, селищних радах планування здійснювалось як правило, на основі щорічних Планів соціально-економічного розвитку. Фінансування заходів (проєктів) подібних програм в основному здійснювалось за рахунок районного/сільського бюджетів, а також коштів обласного, державного бюджетів.

У 2026 році процес планування розвитку Тур'є-Реметівської СТГ здійснюється через прийняття місцевих цільових програм.

У 2025 році у громаді діяло 23 місцевих програм, що позитивно характеризує процес планування в громаді. Усі програми – середньострокові, одна діюча програма не отримала фінансування. Із запланованих **14 млн, 223 тис.грн.** на виконання місцевих цільових програм у 2025 році фактично виділено – **13 млн. 888 тис. грн,** тобто відсоток виконання програм складає 97,6%. Програмні документи, які реалізувалися у 2025 році, мають достатньо різне цільове спрямування, але в основній своїй масі вони спрямовані на вирішення соціальних питань, підтримку комунальної сфери громади, а також підтримку військових частин. Останні актуалізувались в умовах запровадження воєнного стану в країні.

Перелік діючих місцевих цільових програм та їх фінансування

Таблиця 43

Назва програми	**2025**		
	Заплановано, грн.	**Профінансовано, грн.**	**Примітка**
Програма благоустрою населених пунктів сільської ради на 2023-2025 роки	1 503 000,00	1 429 250,54	
Програма "Ефективного використання майна комунальної власності Тур'є -Реметівської сільської ради на 2023-2025 роки	97 000,00	44 700,00	
Програма розвитку земельних відносин та охорони земель на території Тур'є-Реметівської сільської ради на 2024-2025 роки	355 000,00	185 252,20	
Програма ремонту та утримання комунальних доріг місцевого значення населених пунктів Тур'є-Реметівської сільської ради на 2023-2025 роки"	6 740 500,00	6 723 728,15	
Програма покращення матеріально-технічного забезпечення військових частин та територіальної оборони на 2025 рік	331 000,00	330 087,00	
Програма "Власний дім" на 2021-2025 рр.	250 000,00	250 000,00	
Програма забезпечення державної безпеки в Ужгородському районі ,матеріально-технічного забезпечення Управління СБУ в Закарпатській області на 2023-2025 роки	50 000,00	50 000,00	

Таблиця 44

Комплексна програма профілактики злочинності на території Тур'є-Реметівської територіальної громади на 2024-2025 роки	100 000,00	100 000,00	
Програма забезпечення пожежної та техногенної безпеки на території Тур'є-Реметівської ТГ на 2025 рік	50 000,00	50 000,00	
Програма забезпечення безпеки громадян шляхом виправлення засуджених та запобігання вчинення ними повторних злочинів та території Тур'є-Реметівської сільської ради на 2024-2025 роки	10 000,00	10 000,00	
Програма фінансової підтримки діяльності та підвищення ефективності виконання повноважень органами виконавчої влади Ужгородського району на 2025 рік	100 000,00	100 000,00	
Програма фінансової підтримки Державної екологічної інспекції у Закарпатській області на 2025 рік	30 000,00	30 000,00	
Програма покращення матеріально-технічного забезпечення військових частин та територіальної оборони на 2025 рік	250 000,00	250 000,00	
Програма підтримки Закарпатського управління Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України на 2025-2026 роки	50 000,00	50 000,00	
Програма виплати одноразової допомоги дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-річного віку на 2025 рік	5 400,00	5 400,00	
Програма "Обдарована дитина" на 2021 - 2025 роки	25 000,00	25 000,00	
Програма фінансової підтримки Комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Тур'є-Реметівської сільської ради на 2025 рік	25 000,00	25 000,00	
Програма відшкодування витрат, пов'язаних з відпуском лікарських засобів безоплатно і на умовах на придбання товарів медичного призначення на 2025 рік	249 160,00	240 768,01	
Програма відшкодування витрат на надання пільг з послуг зв'язку окремим категоріям громадян Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на 2021-2025 роки	2 000,00	1 399,25	

Програма надання соціальних гарантій фізичним особам, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують сторонньої допомоги на 2025 рік	550 000,00	549 213,88	

Таблиця 45

Програма "Підтримка" на 2025 рік	2 450 000,00	2 438 490,00	
Програма організації та забезпечення мобілізаційної підготовки,територіальної оборони, призову на строкову військову службу та військово-патріотичного виховання населення Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на 2024-2025 роки	550 000,00	550 000,00	
Програма розбудови інформаційно-аналітичної системи «Ситуаційний центр «Безпекове Закарпаття» Тур'є-Реметівської сільської ради на 2025 рік	450 000,00	450 000,00	
Всього	**14 223 060,00**	**13 888 289,03**	

2.25. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Станом на початок 2026 року у Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді зареєстровано та є платниками податків до місцевого бюджету 592 суб'єкти господарювання. З них 66,2% (392 од.) є фізичними особами - суб'єктами підприємницької діяльності, та 33,8% (200 од.) – юридичними особами Порівняно з довоєнним показником (376 суб'єктів станом на 01.01.2022), загальна кількість суб'єктів господарювання зросла на 216 одиниць, або на 57,4%. Особливо суттєвим було зростання кількості ФОП — на 83,2% (з 214 до 392 одиниць). Кількість юридичних осіб також збільшилась на 38 одиниць (23,5%).

Кількість зареєстрованих юридичних осіб

Таблиця 46

Назва території	**Загальна кількість юридични х осіб**
По області	**25016**
Тур'є-Реметівська ТГ	200,0

Кількість суб'єктів у ЄДРПОУ, од.

Таблиця 47

Регіони	
Тур'є-Реметівська ТГ	592
Закарпатська область	25016

** - за даними Головного управління статистики в Закарпатській області*

Кількість суб'єктів господарювання, од.

Таблиця 48

Регіони	
Кількість юридичних осіб в т.ч. кількість юридичних осіб-підприємницьких структур (комерційних)	200
Кількість фізичних осіб-підприємців (ФОП)	392

** - за даними сільської ради*

Спостерігається тенденція збільшення кількості фізичних осіб – підприємців.

Найбільша кількість суб'єктів господарювання зосереджена у Тур'ї Ремети та Порошкові (26,9% та 24,0% від загальної кількості відповідно), а найменша – у Вільшинках та Турициі (3,4% та 6,1% відповідно). Щодо фізичних осіб-підприємців, то тут лідирує Порошково (25,0% від загальної кількості ФОП), випереджаючи Тур'ї Ремети (24,0%). Також найбільша кількість юридичних осіб знаходиться у Тур'ї Ремети та Порошкові (32,5% та 22,0% від загальної кількості відповідно), а найменша – у Вільшинках та Турициі (3,5% та 4,0%). Така тенденція пов'язана з меншою чисельністю населення цих сіл та їх віддаленістю від адміністративного центру громади, де підприємницька активність є значно нижчою.

У 2022–2025 роках на території громади розпочали діяльність два нових підприємства: ТОВ «Вітропарки України» та ТОВ «Френдлі Композит», що розширило базу платників податків у громаді.

Для аналізу галузевого розподілу економіки Тур'є-Реметівської громади здійснено структурування суб’єктів господарської діяльності за видами економічної діяльності в розрізі надходжень до бюджету у 2025 році.

В структурі надходжень до бюджету за видами економічної діяльності провідне місце займає бюджетна сфера – 34,2% усіх надходжень. Торгівля та малий бізнес формують 20,0% надходжень, переробна промисловість – 16,0%. Важливою новою галуззю для громади стала відновлювана електроенергетика – 11,8% надходжень, що пов'язано з активним розвитком вітроенергетики на території громади. Будівництво формує 9,6%, сфера послуг (включаючи туризм та готелі) – 8,4% надходжень

Територіальний розподіл суб'єктів господарювання в громаді, одиниць

Таблиця 49

	Юридичні особи	**ФОП**
Адміністративний центр громади	48	105

Аналізуючи найбільших платників податків до бюджету громади, слід відзначити такі підприємства, як ТОВ «ДСМ Менеджмент», ТОВ «Валкері Індастріс», ТОВ «Френдлі Композит», ТОВ «УК Вітропарки України», ТОВ «Зелена Технологія», ТОВ «Вітряний парк Турянський» та ТОВ «Грін Інжиніринг Солюшн».

На даному етапі перспективними для Тур’є-Реметівської громади є такі напрямки розвитку економіки:

- розвиток відновлюваної енергетики, зокрема вітроенергетики, що вже стала однією з ключових галузей на основі діючих підприємств;
- переробна промисловість та агропромисловий комплекс з використанням природного потенціалу гірської місцевості;
- туризм і рекреація як перспективний напрям з огляду на природні та культурні ресурси громади;
- підтримка малого та середнього бізнесу та стимулювання підприємницької ініціативи у менш населених пунктах громади.

2.25.1. *Структура економіки та розвиток головних секторів*

Найбільші роботодавці громади*

Таблиця 50

Підприємство, організація, установа	**Вид екон. діяльності (основний)**	**Чисельність працівників**
ТОВ «ФРЕНДЛІ КОМПОЗИТ»	22.29 Виробництво інших виробів із пластмас	62
ТОВ «ДСМ МЕНЕДЖМЕНТ»	55.10 Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування	57
КНП «ЦПМСД» ТУР'Є-РЕМЕТІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ	86.21 Загальна медична практика	53

Середні та малі підприємства громади

Таблиця 51

Підприємство, організація, установа	Вид екон. діяльності (основний)	Кількість працівників
ТОВ «ЗАХІДБУД ГРУП»	Будівництво житлових і нежитлових будівель	2
ТОВ «СТС»	Організація будівництва будівель	2
ПОРОШКІВСЬКЕ СТ	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна	2
ТОВ «КАРПАТСЬКА ФОРЕЛЬКА»	Прісноводне рибництво (аквакультура)	2

* *За даними громади*

**За даними* https://opendatabot.ua/c/UA21100210000026937?type=employees

Таблиця 52

ПП «КЛЕВЕР ЛТД»	Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням	2
ТОВ «АКТИВ ТУР»	Діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2
Т. РЕМЕТІВСЬКЕ СТ	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна	2
ТОВ «ТУР'Я ФІШ»	Прісноводне рибництво (аквакультура)	2

Найбільші платники податків до бюджету громади, вкл. комунальні і державні заклади, установи, організації, підприємства (не більше 10), млн грн. у 2025 році

*****

Таблиця 53

		Сплачено до бюджету , тис.грн.
1	Відділ ОКМС Тур'є-Реметівської сільської ради	12 985,80
2	ТОВ «ФРЕНДЛІ КОМПОЗИТ»	5 608,06
3	ТОВ «УК Вітропарки України»	4 876,58
4	Тур'є-Реметівський психоневрологічний інтернат	2 467,13
5	Тур'є-Реметівська сільська рада	1 954,66
6	ТОВ «ДСМ МЕНЕДЖМЕНТ»	1 118,13
7	КНП «ЦПМСД Тур'є-Реметівської сільської ради»	1 095,03

8	ТОВ «ГРІН ІНЖИНІРИНГ СОЛЮШНЗ»	891,05
9	ТОВ «ВАЛКЕРІ ІНДАСТРІС»	852,28

** - за даними сільської ради*

Галузева структура зайнятості населення Тур'є-Реметівської громади є типовою для гірських сільських територій Закарпатської області та охоплює кілька основних сфер.

Основні сфери зайнятості населення громади

Таблиця 54

Сфера зайнятості	Основні види діяльності	Територіальна прив'язка
Лісове господарство та деревообробка	Лісозаготівля, первинна обробка деревини, заготівля дров	Тур'я-Бистра, Завбуч, Раково, Тур'я Пасіка
Сільське господарство	Тваринництво (ВРХ, вівчарство), рослинництво (картопля, зернові)	Порошково, Мокра, Маюрки, Тур'я Поляна
Туризм і рекреація	Бальнеологічний курорт, зелений туризм, еко-туризм	Лумшори, Тур'ї Ремети
Торгівля та сфера послуг	Роздрібна торгівля, побутові послуги, громадське харчування	Тур'ї Ремети, Порошково
Бюджетна сфера	Освіта, охорона здоров'я, державне управління, культура	Усі населені пункти
Мале підприємництво (ФОП)	Надання послуг, дрібна торгівля, будівництво	Усі населені пункти
Трудова міграція	Будівництво, сільське госп., сфера послуг за кордоном	Усі населені пункти

Лісове господарство та деревообробка залишається однією з ключових галузей економіки громади. Значні площі лісових масивів (переважно хвойні та змішані ліси на схилах Полонини Руної) забезпечують сировинну базу для лісозаготівлі та первинної обробки деревини. Зайнятість у цій галузі має виражений сезонний характер і переважно охоплює чоловіче населення. Лісове господарство також подєктивне підвищеним вимогам щодо раціонального природокористування та є чутливим до змін державної лісової політики.

Сільське господарство представлене переважно дрібнотоварним виробництвом: тваринництво (розведення великої рогатої худоби, вівчарство), рослинництво (вирощування картоплі, зернових, кормових культур) та збір дикорослих ягід і грибів. Землеробство обмежене гірським рельєфом та кліматичними умовами, тому сільськогосподарська діяльність зосереджена переважно в долинних частинах громади (Порошково, Мокра, Маюрки, Тур'я Поляна). Значна частина населення веде особисті селянські господарства, які є важливим елементом продовольчої безпеки родин.

Туризм і рекреація є найбільш перспективною сферою зайнятості для громади. Лумшори — село з багатовіковою курортною історією, відомий бальнеологічний центр Закарпаття з унікальними сірководневими мінеральними джерелами та традицією купання в гарячих чанах, яка існує з XVII століття. Курорт включений до переліку п'яти найкращих

термальних джерел Закарпаття. Щороку село приймає значну кількість туристів, що створює робочі місця у сфері розміщення (садиби, котеджі, бази відпочинку), харчування, транспорту та розваг. На території громади розробляється історико-промисловий маршрут «Шляхами Турянської Долини», спрямований на розвиток культурного туризму.

Бюджетна сфера (освіта, охорона здоров'я, культура, державне управління) є одним із найбільших формальних роботодавців у громаді. В громаді функціонує 8 закладів, що надають первинну медичну допомогу, 11 закладів загальної середньої освіти, 6 закладів дошкільної освіти та 3 дошкільні підрозділи гімназій, Школа мистецтв у с. Тур'ї Ремети, Інклюзивно-ресурсний центр, заклади культури.

Видатки бюджету на оплату праці з нарахуваннями становлять значну частку загального обсягу видатків, що є типовим для сільських громад з обмеженою економічною базою.

Трудова міграція є визначальною рисою ринку праці Тур'є-Реметівської громади та Закарпаття загалом. Історично трудова еміграція з Закарпаття розпочалася ще у 1877 році, коли перша хвиля переселенців з регіону вирушила до США. Упродовж 1871–1900 років Закарпаття залишили близько 170 тис. переселенців. Ця історична традиція міграції збереглася й дотепер.

Пріоритетні напрями розвитку інфраструктури громади

Таблиця 55

Напрям	Ключові заходи	Пріоритет	Термін	Джерела
Дорожня інфраструктура	Капремонт дороги Тур'ї Ремети—Лумшори (11,34 км); ремонт доріг до віддалених сіл; асфальтування внутрішньосельових доріг; зимове утримання	**Високий**	2026–2030	ДФРР, ВЕС, ЄС
Водопостачання	Розбудова водогонів у селах без ЦВ; ремонт існуючих мереж; каптування джерел; зниження втрат	**Високий**	2026–2032	ДФРР, ЄС, бюджет
Каналізація	Будівництво локальних очисних споруд у великих селах; пілотні проєкти; септики для малих сіл	**Середній**	2028–2035	ЄС, ДФРР
Енергетична інфраструктура	ВЕС 156 МВт; модернізація електромереж; сонячні панелі на соцоб'єктах; котельні на біомасі	**Високий**	2026–2030	€170–220М, бюджет

Цифрова інфраструктура	Wi-Fi у публічних місцях; коворкінг	**Високий**	2026–2029	ВЕС, ЄС, оператори
Освітня інфраструктура	Завершення ЗДО Тур'я Пасіка; ремонт шкіл; комп'ютеризація;	**Високий**	2026–2030	ДФРР, ВЕС, бюджет
Медична інфраструктура	Модернізація ФАПів; телемедицина; мобільні медичні бригади; обладнання	**Високий**	2026–2030	Бюджет, ЄС, NHSU
Туристична інфраструктура	Благоустрій Лумшор; маршрут «Шляхами ТД»; інфоцентр; маркування стежок; санітарні зони	**Середній**	2027–2032	ВЕС, ЄС, приватний
Протипаводковий захист	Берегоукріплення р. Тур'я; дамби; розчищення русел; системи раннього попередження	**Високий**	2026–2030	БУВР, ДФРР, ЄС
Управління відходами	Контейнерні майданчики; ліквідація звалищ; роздільний збір; вивіз ТПВ з малих сіл	**Середній**	2026–2030	Бюджет, ВЕС
Житлова інфраструктура	Службове житло для лікарів/вчителів; програми для молоді; енергоефективність	**Середній**	2027–2035	ВЕС, ДФРР, бюджет

Сучасна трудова міграція мешканців громади спрямована переважно до країн Європейського Союзу: Чехія, Угорщина, Словаччина, Польща. За результатами досліджень, закарпатські трудові мігранти в країнах ЄС працюють переважно у будівництві (34 %), сфері послуг (17 %), охороні здоров'я (8 %) та сільському господарстві (8 %). Для країн ЄС характерна орієнтація на постійну роботу.

Наслідки трудової міграції для громади є суперечливими. З одного боку, грошові перекази трудових мігрантів є одним із ключових джерел доходів домогосподарств, підвищують платоспроможність населення та стимулюють будівництво житла. З іншого — міграція приводить до дефіциту кадрів на місцевому ринку праці, руйнування сімейних зв'язків (діти часто виховуються бабусями та дідусями), втрати людського капіталу та поглиблення демографічних диспропорцій.

Рівень зареєстрованого безробіття в громаді є помірним, проте реальний рівень незайнятості, з урахуванням прихованого безробіття та сезонного характеру значної частини робіт у сільському та лісовому господарстві, є суттєво вищим за офіційні показники. В зимовий період, коли лісозаготівля та сільськогосподарські роботи припиняються, безробіття зростає до максимуму.

Самозайнятість населення — ведення особистого селянського господарства, надання послуг у сфері туризму, дрібна торгівля, заготівля лісових ресурсів (гриби, ягоди, лікарські рослини) — залишається поширеною формою забезпечення зайнятості та доходів. Фізичні особи-підприємці (ФОП) становлять значну частку ділової активності на території громади.

Пріоритетні напрями та план дій з розвитку інфраструктури

На основі аналізу поточного стану, SWOT-матриці та з урахуванням стратегічного ефекту від реалізації проєкту ВЕС «Полонина Руна» визначено 12 пріоритетних напрямів розвитку інфраструктури.

Станом на початок 2026 року у Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді зареєстровано та є платниками податків до місцевого бюджету 592 суб'єкти господарювання. З них 66,2% (392 од.) є фізичними особами - суб'єктами підприємницької діяльності, та 33,8% (200 од.) – юридичними особами (рис. 2.5.1). Порівняно з довоєнним показником (376 суб'єктів станом на 01.01.2022), загальна кількість суб'єктів господарювання зросла на 216 одиниць, або на 57,4%. Особливо суттєвим було зростання кількості ФОП — на 83,2% (з 214 до 392 одиниць). Кількість юридичних осіб також збільшилась на 38 одиниць (23,5%).

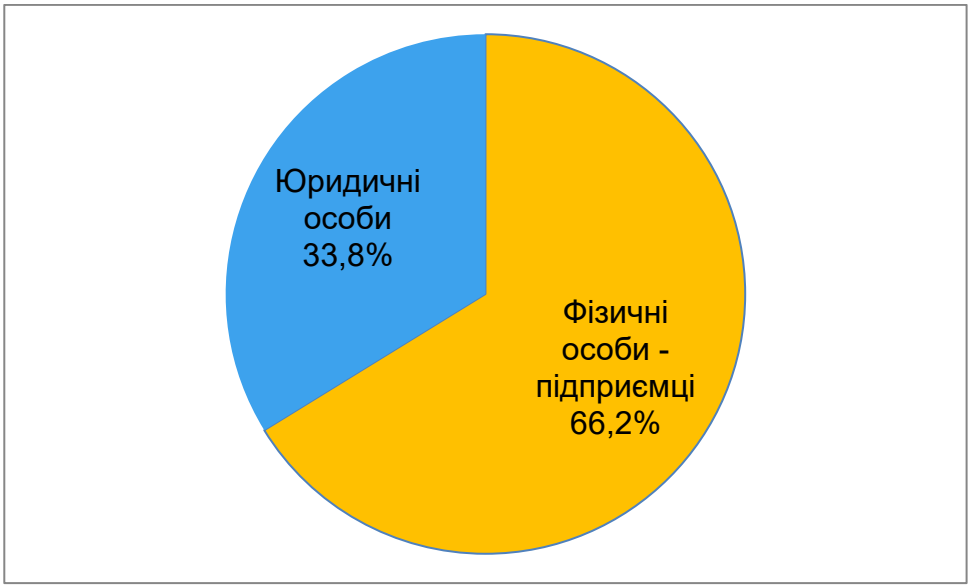

Рис. 2.5.1. Структура суб'єктів підприємництва Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади станом на 01.01.2026 р.

Найбільша кількість суб'єктів господарювання зосереджена у Тур'їх Реметах та Порошкові (26,9% та 24,0% від загальної кількості відповідно), а найменша – у Вільшинках та Турициі (3,4% та 6,1% відповідно). Щодо фізичних осіб-підприємців, то тут лідирує Порошково (25,0% від загальної кількості ФОП), випереджаючи Тур'ї Ремети (24,0%). Також найбільша кількість юридичних осіб знаходиться у Тур'їх Реметах та Порошкові (32,5% та 22,0% від загальної кількості відповідно), а найменша – у Вільшинках та Турициі (3,5% та 4,0%). Така тенденція пов'язана з меншою чисельністю населення цих сіл та їх віддаленістю від адміністративного центру громади, де підприємницька активність є значно нижчою.

У 2022–2025 роках на території громади розпочали діяльність два нових підприємства: ТОВ «Вітропарки України» та ТОВ «Френдлі Композит», що розширило базу платників податків у громаді.

Для аналізу галузевого розподілу економіки Тур'є-Реметівської громади здійснено структурування суб’єктів господарської діяльності за видами економічної діяльності в розрізі надходжень до бюджету у 2025 році.

В структурі надходжень до бюджету за видами економічної діяльності провідне місце займає бюджетна сфера – 34,2% усіх надходжень. Торгівля та малий бізнес формують 20,0% надходжень, переробна промисловість – 16,0%. Важливою новою галуззю для громади стала відновлювана електроенергетика – 11,8% надходжень, що пов'язано з активним розвитком вітроенергетики на території громади. Будівництво формує 9,6%, сфера послуг (включаючи туризм та готелі) – 8,4% надходжень (рис. 2.5.2).

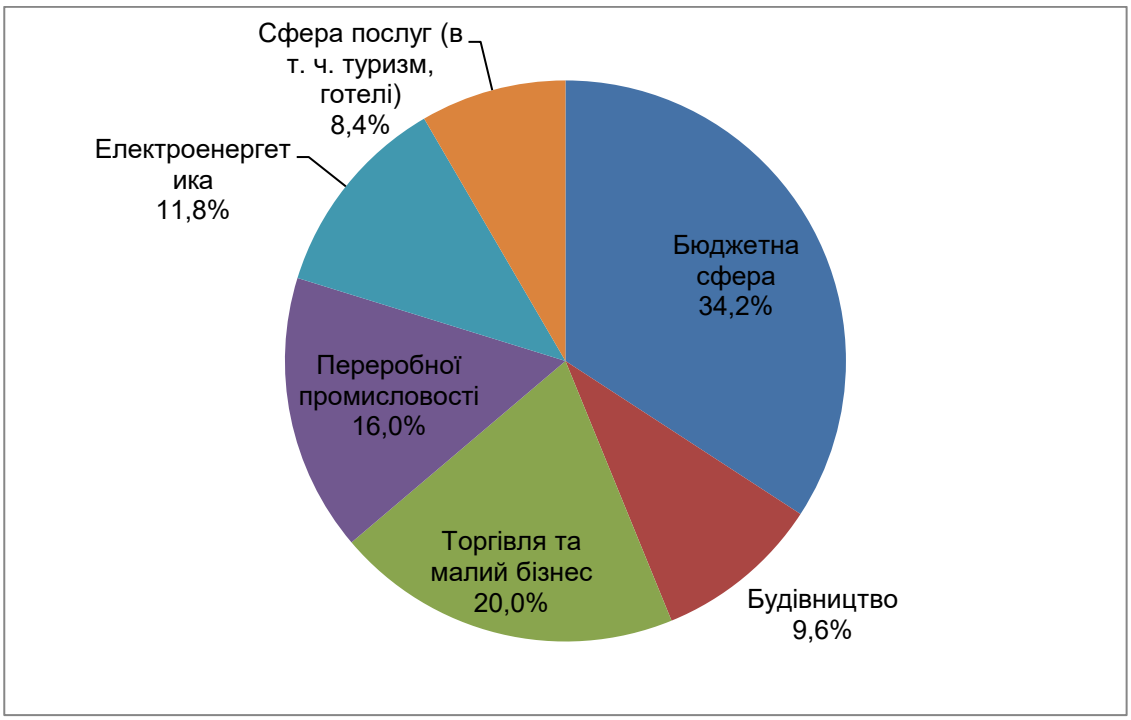

Рис. 2.5.2. Галузева структура надходжень до бюджету Тур’є-Реметівської ТГ у 2025 р.

Аналізуючи найбільших платників податків до бюджету громади, слід відзначити такі підприємства, як ТОВ «ДСМ Менеджмент», ТОВ «Валкері Індастріс», ТОВ «Френдлі Композит», ТОВ «УК Вітропарки України», ТОВ «Зелена Технологія», ТОВ «Вітряний парк Турянський» та ТОВ «Грін Інжиніринг Солюшн».

На даному етапі перспективними для Тур’є-Реметівської громади є такі напрямки розвитку економіки:

- розвиток відновлюваної енергетики, зокрема вітроенергетики, що вже стала однією з ключових галузей на основі діючих підприємств;
- переробна промисловість та агропромисловий комплекс з використанням природного потенціалу гірської місцевості;
- туризм і рекреація як перспективний напрям з огляду на природні та культурні ресурси громади;
- підтримка малого та середнього бізнесу та стимулювання підприємницької ініціативи у менш населених пунктах громади.

Агропромисловий потенціал громади. Площа сільськогосподарських угідь громади становить 10 590 га, з яких 2 740 га – рілля та 73,5 га – багаторічні насадження. Ліси займають понад 27 тис. га. Специфікою аграрного виробництва громади є його гірський характер: переважна більшість сільськогосподарської діяльності ведеться особистими селянськими господарствами у вигляді присадибного господарства.

З огляду на природні умови гірської місцевості, перспективними напрямами агропромислового розвитку громади є тепличне господарство, бджільництво та розвиток медового кластеру, вівчарство, а також збір, заморожування та переробка дикорослих ягід і грибів.

Туристично-рекреаційний потенціал. Тур'є-Реметівська громада має значний туристично-рекреаційний потенціал, що є однією з її ключових конкурентних переваг. На території громади зосереджено кілька об'єктів природно-заповідного фонду та пам'яток, що формують привабливий туристичний продукт:

- Орнітологічний державний заказник «Соколові скелі» у басейні р. Шипот (с. Тур'я Поляна, площа 606 га);
- Зоологічний заказник «Шипіт» у лісовому масиві в басейні р. Звур (с. Тур'я Поляна, площа 2 163 га);
- Державний гідрологічний пам'ятник – водоспад «Шипот» на потоці Воєводин (с. Тур'я Поляна);
- Водоспади у с. Лумшори та мінеральні джерела, що мають потенціал для розвитку бальнеологічного туризму;
- Державне заповідне урочище «Розтоки» з насадженнями Дугласової ялиці (с. Тур'ї Ремети, площа 430 га);
- Унікальна дерев'яна церква св. Василя Великого XVII ст. у с. Лікіцари – об'єкт культурної спадщини, що приваблює туристів та паломників.

Громада розташована у Турянській долині за 33 км від Ужгорода та в 11 км від автотраси Н-13, що забезпечує відносно зручну транспортну доступність для туристів.

Водночас туристична галузь громади потребує системного розвитку інфраструктури: облаштування місць відпочинку, знакування та розробки нових маршрутів, створення інтерактивної туристичної карти, популяризації сільського зеленого туризму та підтримки народних промислів – вишивки, ткацтва, плетіння. Перспективним є також розвиток гастрономічного туризму на основі місцевих продуктів: меду, дикорослих ягід, грибів та традиційних страв Турянської долини.

Підприємницьке середовище. Кількість ФОП на 10 тис. населення у Тур'є-Реметівській громаді станом на початок 2026 року становить 240,9 осіб, а юридичних осіб – 122,9 осіб. Попри позитивну динаміку у порівнянні з довоєнним рівнем, ці показники відображають специфіку гірської громади з переважно присадибним господарством та обмеженою промисловою базою. Мала кількість підприємств, які здійснюють господарську

діяльність на території громади, є однією з визначених слабких сторін її розвитку, подолання якої потребує цілеспрямованих зусиль органів місцевого самоврядування.

Майже половина всіх ФОП (49,0%) зосереджені у двох найбільших населених пунктах – Тур'їх Реметах та Порошкові. Це вказує на потребу у стимулюванні підприємницької ініціативи у менш населених селах – насамперед у Вільшинках, Туриці та Туричках.

Підприємницька активність громади залежить від податкового навантаження. В компетенції ОМС регулювати такі місцеві податки як єдиний податок, податок на нерухоме майно, земельний податок, транспортний податок, туристичний збір, встановлення розмірів орендної плати.

В цілому у громаді створене сприятливе податкове середовище для бізнесу та місцевих мешканців. Водночас вплив органів місцевого самоврядування на податкове середовище громади не можна вважати визначальним. Можливості регулювання ставок місцевих податків і зборів залишається достатньо незначними. Як свідчить загальна практика, значно важливішим для підприємців є налагодження діалогу з представниками органів місцевого самоврядування та представництв державних органів, з якими працюють підприємці, а також створення сприятливих умов для їх функціонування в громаді.

Загалом в країні малий та середній бізнес важче, ніж великий справлявся з проблемами, які виникли під час війни. Водночас податкові надходження громади зросли у 2025 р. на 24,8% порівняно з 2024 р. і склали 70,3 млн грн. Найбільшою проблемою для підприємств в умовах воєнного стану стала нестача обігових коштів, падіння купівельної спроможності населення, порушення логістичних поставок продукції.

Інвестиційний потенціал громади. Тур'є-Реметівська сільська громада має значний інвестиційний потенціал, зумовлений насамперед природними умовами карпатського регіону. Основними перевагами громади є: сприятливі природні умови для розвитку відновлюваної (зокрема вітрової) енергетики, значний туристично-рекреаційний потенціал, наявність мінеральних ресурсів та трудових ресурсів.

На території громади є вільна земельна ділянка площею 0,3872 га у с. Турица, призначена для розміщення підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості, яка може бути запропонована потенційним інвесторам. Інвентаризація промислових майданчиків і вільних ділянок, забезпечення відкритості інформації про них для бізнесу, а також розробка інвестиційного паспорту громади є необхідними кроками для системного залучення інвестицій.

Підтвердженням інвестиційної привабливості громади є залучення нових підприємств галузі відновлюваної енергетики та початок роботи ТОВ «Френдлі Композит» у 2022–2025 роках. Ці підприємства засвідчили готовність бізнесу інвестувати у розвиток виробництва на території громади. Водночас громада наразі не має затвердженого інвестиційного паспорту, що зумовлює необхідність його розробки для залучення нових інвестиційних проєктів з метою диверсифікації місцевої економіки.

ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Доходи

Бюджет Тур'є-Реметівської СТГ формується відповідно до Бюджетного та Податкового кодексів України. У 2025 р. доходи бюджету Тур'є-Реметівської громади становили 217,378 млн грн (на 23% більше, ніж у 2024 році), видатки – 212,288 млн грн (на 22% більше, ніж у попередньому році). У 2024-2025 рр. бюджет Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади був профіцитний на 2,68 млн грн та 5,069 млн грн відповідно.

За інформацією Державного веб-порталу бюджету для громадян у 2025 р. податкові надходження склали 32,33% усіх доходів бюджету Тур'є-Реметівської громади (рис. 2.6.1). Питома вага офіційних трансфертів у 2025 році склала 59,91% усіх доходів бюджету громади. У 2024 році вона становила 68,09% усіх доходів бюджету громади. Така зміна структури доходів бюджету громади була зумовлена значним збільшенням податкових надходжень за аналізований період – на 54,56%. Доходи від операцій з капіталом також значно зросли – з 0,06 млн грн у 2024 році до 12,99 млн грн у 2025 році. Натомість неподаткові надходження зменшились на 64,25%.

Бюджетні графіки відтворюють дані Стратегії. Різниця 0,01 млн грн між округленими частинами і підсумком може бути наслідком округлення; екологічні розрахунки на її основі не виконуються.

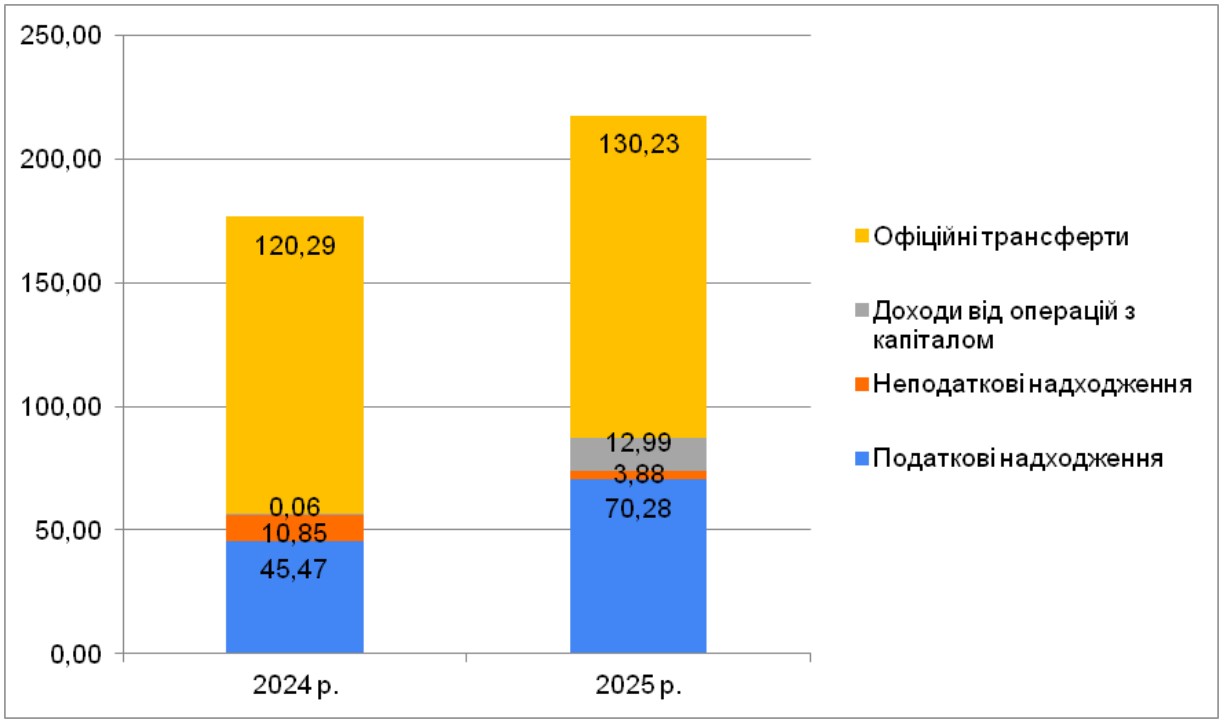

Рис. 2.6.1. Динаміка доходів бюджету Тур'є-Реметівської територіальної громади за 2024–2025 рр, млн грн[1]

Податкові надходження. Дві третіх (66,9%) усіх податкових надходжень бюджету Тур'є-Реметівської ТГ у 2025 році забезпечив податок з доходів фізичних осіб (в частині, яка

скеровується до місцевого бюджету відповідно до Бюджетного кодексу України). Для бюджету Тур'є-Реметівської СТГ вагоме значення мають доходи від місцевих податків і зборів. У Тур'є-Реметівської громаді справляють наступні місцеві податки: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; земельний податок; туристичний збір; єдиний податок. ОМС у межах своєї компетенції встановили ставки та пільги щодо сплати місцевих податків.

Оподаткування місцевими податками у Тур'є-Реметівській громаді можна вважати задовільним для ведення бізнесу та адекватним для місцевих жителів, з огляду на величину ставок місцевих податків. Як і більшість громад Тур'є-Реметівська СТГ встановила максимальні ставки єдиного податку. Ставки податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, знаходяться на низькому рівні законодавчо встановленого діапазону для юридичних осіб та фізичних осіб. Водночас у громаді встановлено максимальний рівень ставок земельного податку. Ставки туристичного збору у Тур'є-Реметівській громаді для внутрішнього туризму встановлені на верхній межі 0,5% від розміру мінімальної заробітної плати, а для в'їзного туризму ставка становить 2% (при граничній межі 5%).

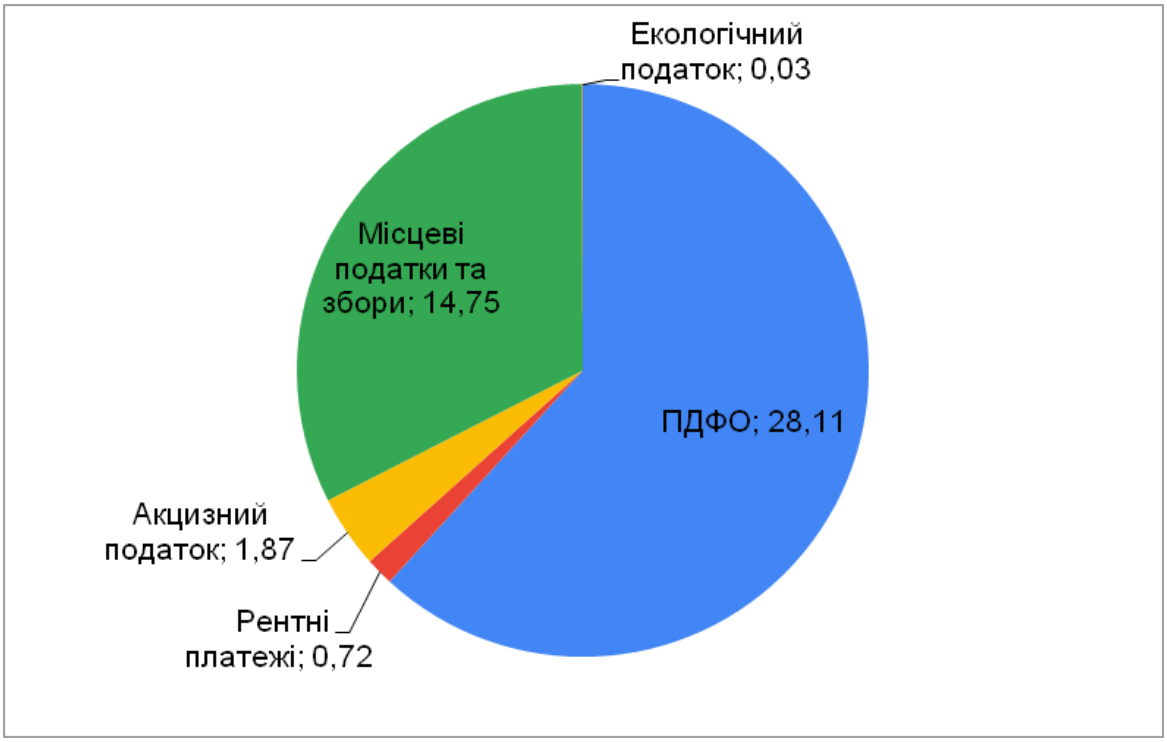

Рис. 2.6.2 Структура податкових надходжень бюджету Тур'є-Реметівської територіальної громади, 2024 р., млн грн[2]

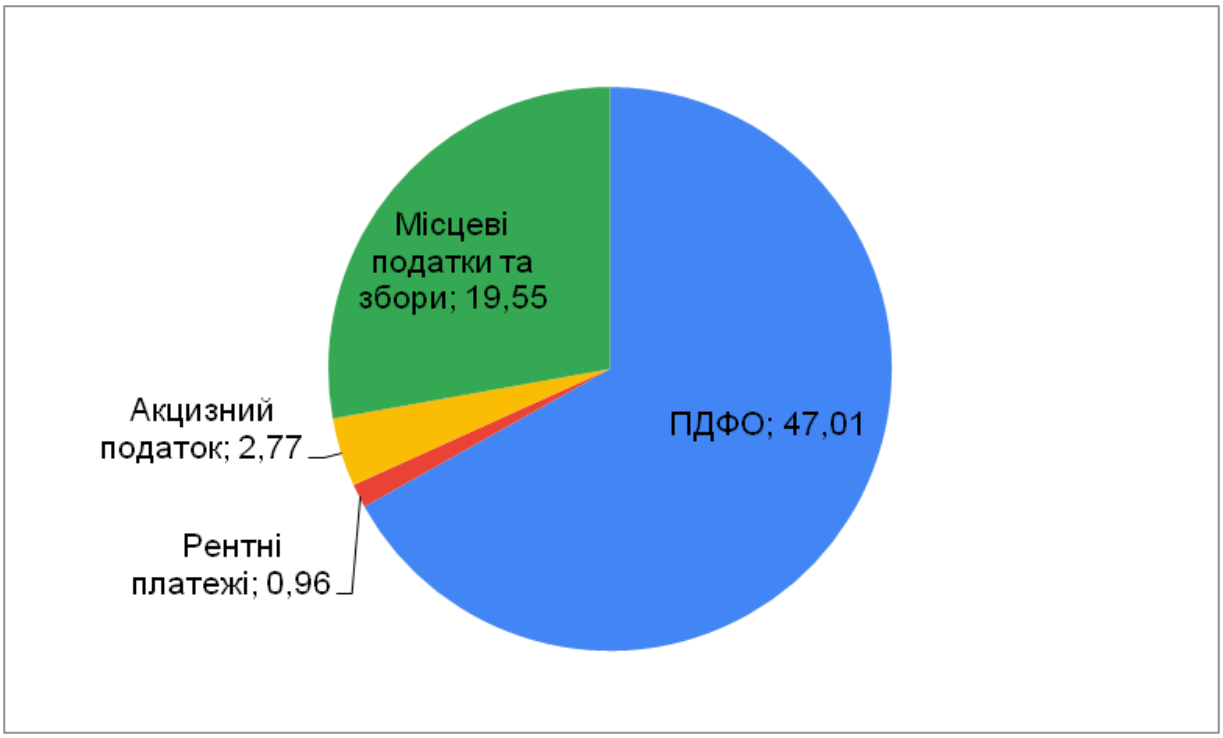

Бюджетоутворюючі податкові надходження Тур'є-Реметівської громади[3]

Офіційні трансферти. До місцевого бюджету Тур'є-Реметівської громади у 2025 році надійшло офіційних трансфертів 130,225 млн грн, що на 9,94 млн грн більше, ніж у попередньому році. Основну частку офіційних трансфертів в обох роках становила освітня субвенція з державного бюджету: у 2024 році – 70,5% (84,83 млн грн), у 2025 році – 66,6% (86,79 млн грн). Попри незначне зниження питомої ваги, абсолютний обсяг освітньої субвенції збільшився на 1,97 млн грн.

Другою за обсягом складовою є базова дотація, частка якої зросла з 22,1% у 2024 році (26,55 млн грн) до 24,1% у 2025 році (31,36 млн грн).

У 2024 році громада отримувала субвенції на харчування учнів початкових класів (3,95 млн грн). Натомість у 2025 році з'явились дві нові цільові освітні субвенції: на здійснення доплат педагогічним працівникам ЗЗСО (7,76 млн грн) та «Нова українська школа» (1,26 млн грн).

Субвенції з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам скоротились майже вдвічі — з 3,67 млн грн у 2024 році до 1,53 млн грн у 2025 році. Дотації з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам залишились практично незмінними (1,29 та 1,36 млн грн відповідно).

Видатки

У 2024 році видатки місцевого бюджету Тур'є-Реметівської громади становили 173,9 млн грн, а у 2025 році зросли на 38,3 млн грн (на 22,0%) і склали 212,3 млн грн.

Найбільша частка в структурі видатків бюджету громади в обох роках припадала на фінансування освіти: 76,5% усіх видатків у 2024 році та 74,0% — у 2025 році. В абсолютному вираженні видатки на освіту зросли на 24,0 млн грн (рис. 2.6.4).

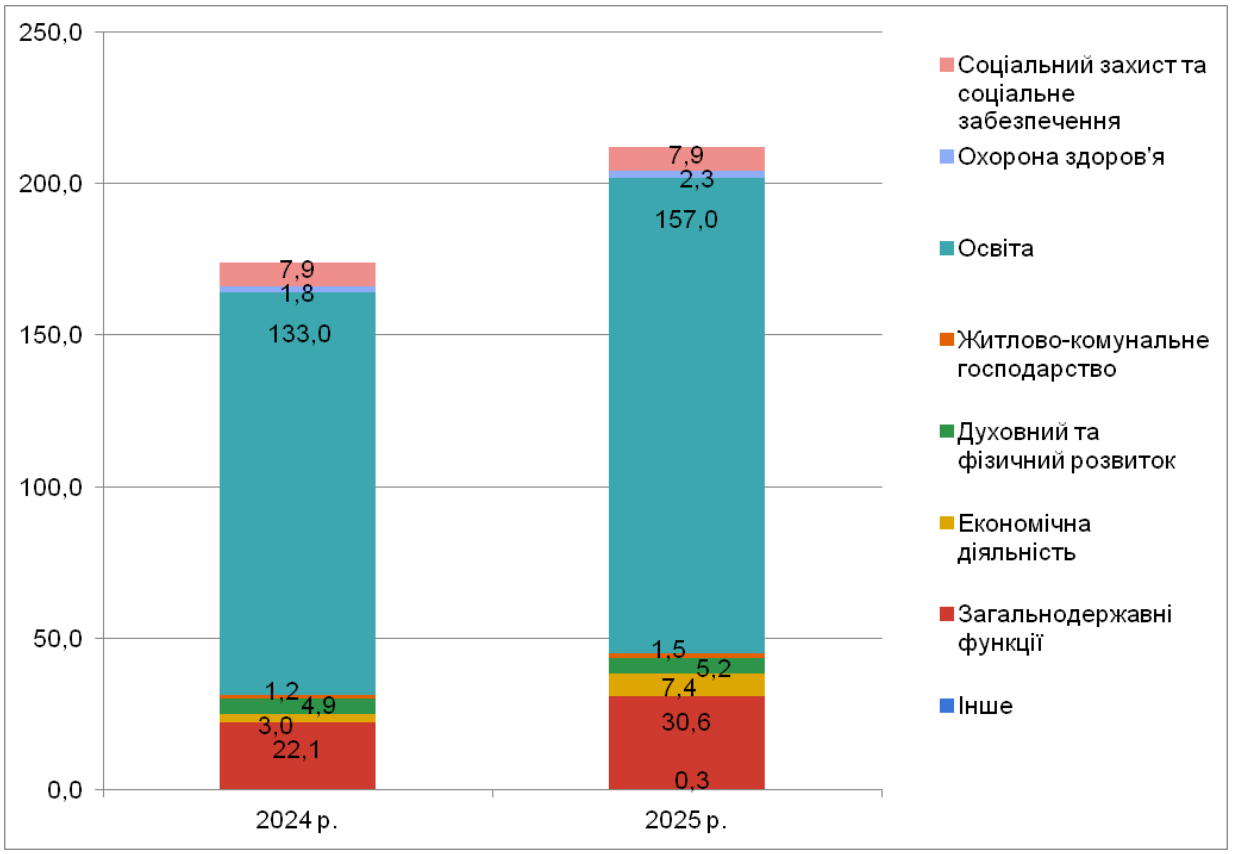

Рис. Динаміка видатків бюджету Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади, 2024-2025 роки, млн грн[4]

Видатки на загальнодержавні функції збільшились з 22,1 млн грн у 2024 році до 30,6 млн грн у 2025 році (зростання на 8,6 млн грн, або на 38,7%). Суттєво зросли також видатки на економічну діяльність — більш ніж удвічі (з 3,0 до 7,4 млн грн). Видатки на охорону здоров'я збільшились з 1,8 до 2,3 млн грн, на духовний та фізичний розвиток — з 4,9 до 5,2 млн грн, на житлово-комунальне господарство — з 1,2 до 1,5 млн грн.

Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2025 році залишились практично на рівні 2024 року — 7,9 млн грн.

У складі видатків на освіту у 2025 році 74% становили видатки на загальну середню освіту, 10% - на дошкільну освіту, 2% – на позашкільну освіту і 14% – на інші заклади і заходи у сфері освіти (рис. 2.6.5).

Частки освітніх видатків праворуч у діаграмі розраховані від освітніх видатків, а частки ліворуч — від загальних видатків бюджету; їх не додають між собою.

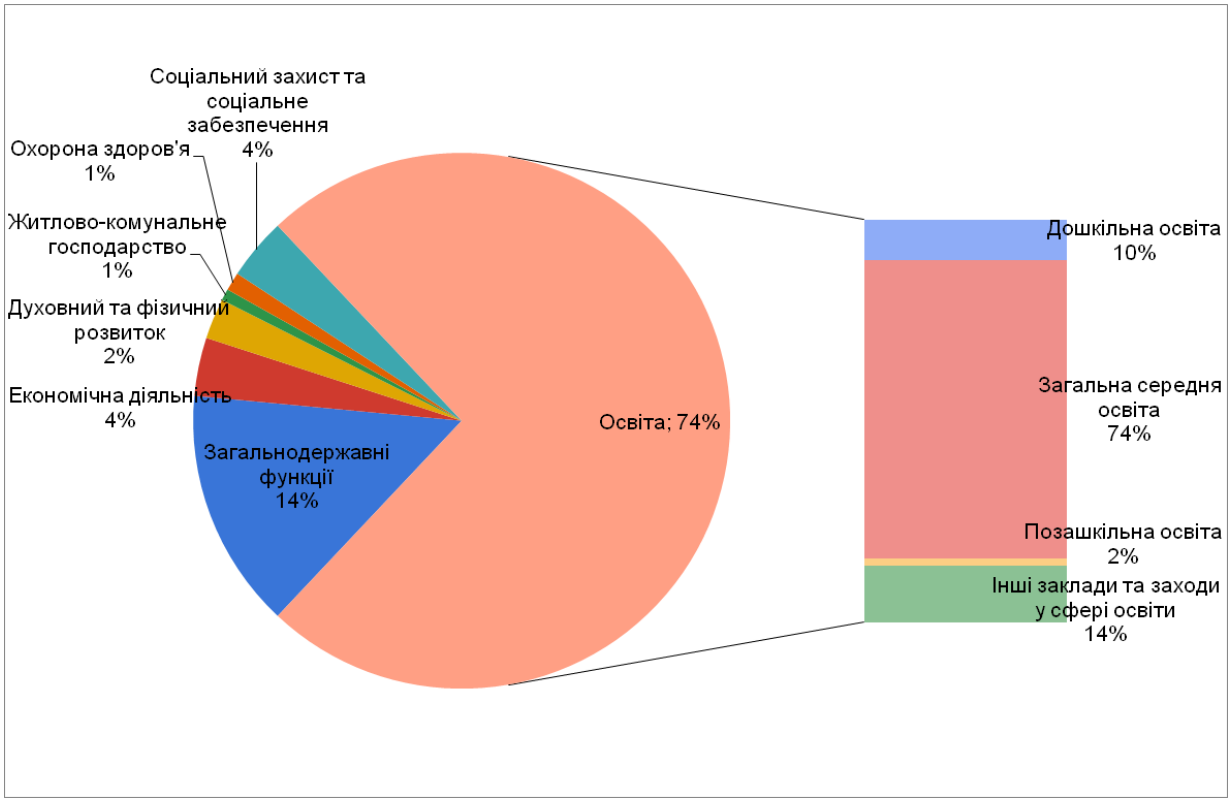

Рис. Структура видатків місцевого бюджету Тур'є-Реметівської СТГ у 2025 році[5]

1. У 2024–2025 рр. бюджет Тур'є-Реметівської територіальної громади був профіцитний на 2,68 млн грн та 5,07 млн грн відповідно. Загалом податкові надходження склали 32,33% усіх доходів бюджету громади у 2025 році. Питома вага офіційних трансфертів у 2025 році зменшилась до 59,91% усіх доходів бюджету громади (у 2024 році вона становила 68,09%). Така зміна структури доходів була зумовлена значним збільшенням податкових надходжень – на 54,56% – та суттєвим зростанням доходів від операцій з капіталом.

2. У 2025 році відбулося зростання податкових надходжень до місцевого бюджету на 24,811 млн грн, за рахунок збільшення доходів від сплати ПДФО (+18,901 млн грн), місцевих податків та акцизного податку. Дві третіх усіх податкових надходжень місцевого бюджету забезпечив податок з доходів фізичних осіб.

3. У 2025 році видатки місцевого бюджету Тур'є-Реметівської громади зросли на 22,0% і становили 212,3 млн грн. В структурі видатків місцевого бюджету громади

переважають видатки на освіту, частка яких склала 74,0% усіх видатків. У 2025 році суттєво зросли видатки на економічну діяльність (більш ніж удвічі) та загальнодержавні функції (на 38,7%). Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення залишились на рівні попереднього року.

4. За підсумками 9 місяців 2025 року[6] Тур'є-Реметівська СТГ віднесена до громад із низьким рівнем фінансової спроможності у рейтингу територіальних громад Закарпатської області (Міністерство фінансів України). Це підтверджується і структурою річного бюджету громади: значна частина доходів формується за рахунок офіційних трансфертів, а частка власних податкових надходжень залишається відносно невисокою. Зазначена ситуація свідчить про необхідність подальшого нарощування власної доходної бази громади — насамперед через розвиток підприємницької активності, залучення інвестицій та участь у грантових програмах міжнародної технічної допомоги.

СИСТЕМА ОРГАНІВ ВЛАДИ

Структура органу місцевого самоврядування та виконавчого комітету

Місцеве самоврядування Тур’є-Реметівської територіальної громади здійснюється Тур’є-Реметівською сільською радою у складі Голови ради та 26 депутатів сільської ради.

У сільській раді діють постійні комісії:

- Постійна комісія з питань прав людини, законності, депутатської діяльності, етики та регламенту;
- Постійна комісія з питань фінансів, бюджету, планування соціально-економічного розвитку, інвестицій та міжнародного співробітництва;
- Постійна комісія з питань земельних відносин, природокористування, планування території, будівництва, архітектури, охорони пам’яток, історичного середовища та благоустрою;
- Постійна комісія з питань комунальної власності, житлово-комунального господарства, енергозбереження та транспорту;
- Постійна комісія з гуманітарних питань.

У структурі сільської ради функціонують 12 структурних підрозділів: 4 самостійні підрозділи зі статусом юридичної особи (фінансовий відділ, відділ освіти, культури, молоді та спорту, відділ соціального захисту населення та охорони здоров’я, служба у справах дітей) та 8 відділів апарату без статусу юридичної особи. Загальна штатна чисельність апарату складає 85 осіб.

До складу виконавчого комітету Тур’є-Реметівської сільської ради входять 18 осіб, у тому числі керівництво ради, старости громади та представники підприємств і установ. Виконавчий комітет керується в своїй роботі Регламентом, затвердженим рішенням сесії

сільської ради. Детальна інформація щодо діяльності сільського голови, депутатського корпусу та виконавчого комітету розміщена на офіційному сайті сільської ради https://t-remeta.gov.ua/.

Рішенням сесії Тур'є-Реметівської сільської ради на території громади утворено 7 старостинських округів: Вільшинківський, Туричківський, Турицький, Тур'я Пасіцький, Порошківський, Тур'я Бистрянський та Тур'я Полянський.

У старостинських округах громади призначено старост, які виконують базові адміністративні функції і представляють інтереси населення округу відповідно до Положення про старосту на території Тур'є-Реметівської сільської ради. Старости є членами виконавчого комітету сільської ради. Щорічно кожен із старост звітує перед мешканцями свого округу.

Податкове середовище, станом на 2026 рік

Таблиця 56

Вид податку	**Об'єкт оподаткування**	**Ставки оподаткування в громаді**	**Граничні ставки оподаткування згідно чинного законодавства**
Єдинийподаток	I група	10%	10 % відпрожитковогомінімуму
	II група	20%	20 % відмінімальноїзаробітно ї плати
Податок на нерухомемайно, відмінневідземель ноїділянки	Житлова нерухомість	для юридичних осіб - 0,5%, для фізичних осіб- 0,02%	1,5 % від мінімальної заробітної плати за 1 м.кв. з фізичної / юридичної особи
	Не житлова нерухомість	0,01% до 1,2%	1,5 % від мінімальної заробітної плати за 1 м.кв. з фізичної / юридичної особи
		_	1,5 % від мінімальної заробітної плати за 1 м.кв. з фізичної / юридичної особи
Земельний податок	Землі сільськогосподарського призначення	від 0,5% до 5%	0,3 -5 %
	Землі житлової забудови	від 0,04% до 1%	До 5 %
	Землі громадської забудови	від 3% до 5%	До 5 %

	Землі природно-заповідного фонду	-	До 5 %
	Землі іншого природоохоронного призначення	0,1%	До 5 %
	Землі оздоровчого призначення	від 3% до 5%	До 5 %
	Земліводного фонд	від 1% до 5%	До 5 %
	Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики	від 1% до 5%	1-5 %
Туристичнийзбір	Загальна кількість діб тимчасового розміщення	0,5%	внутрішній туризм (громадяни України) –

Таблиця 57

	у місцях проживання (ночівлі)	1%	до 0,5 відсотків (до 30 грн); в'їзний туризм (іноземці) - до 5 відсотків (до 300 грн).
Транспортнийпод аток	Легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січняподаткового (звітного) року	-	25 000 гривень за кожен легковий автомобіль

2.26. Екологічне управління та моніторинг

Суб'єктами системи обласного екологічного моніторингу є спеціально уповноважені органи міністерств й відомств, управління обласної державної адміністрації, підприємства, установи та організації, які відповідно своїй компетенції здійснюють спостереження за станом компонентів довкілля. Моніторинг довкілля на території області реалізується через декілька незалежних відомчих систем спостережень. Моніторингові спостереження здійснюються суб'єктами екологічного моніторингу за їх

відомчими програмами і планами робіт відповідно до функціональних завдань (див. відповідну таблицю).

Регулярно виконуються роботи із підтримки модулів геоінформаційних систем «Моніторинг поверхневих вод», «Природно-заповідний фонд», «Біотопи (оселища)» як складових веб-інструменту моніторингу довкілля Закарпатської області. З даними модулями

можна ознайомитися на сайті інформаційно-аналітичної системи моніторингу довкілля в Закарпатській області за веб-адресою: ecozakarpat.net.ua.

Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації (уповноважений територіальний орган) здійснював оцінку впливу на довкілля видів планованої діяльності та об'єктів, які віднесені до другої категорії (частина 3 статті 3 Закону).

Протягом 2022 року розглянуто 63 повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля (далі – ОВД) внесених суб'єктами господарювання до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля з яких 14 було відхилено в зв'язку з не врахуванням вимог нормативно-правових актів, що регулюють питання оцінки впливу на довкілля планової діяльності.

Надано 32 висновки оцінки впливу на довкілля планової діяльності планованої діяльності в т. ч. 29 висновків оцінки впливу на довкілля якими визнано допустимість планової діяльності та 3 висновки яким визнано їх недопустимість.

Система моніторингу стану довкілля в Закарпатській області[25]

Таблиця 58

Суб'єкти моніторингу довкілля	**Кількість точок спостережень, од.**						
	Атмосферне повітря	**Стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря**	**Поверхневі води**	**Джерела скидів зворотних вод у поверхневі води**	**Підземні води**	**Джерела скидів зворотних вод у глибокі підземні водоносні горизонти**	**Ґрунти**
Державна екологічна інспекція у Закарпатській області	-	-	12	-	-	-	-
Басейнове управління водних ресурсів ріки Тиса	-	-	32	-	-	-	-
Головне управління Держспоживслужби України у Закарпатській області	46	-	63	-	95	-	338
Закарпатській обласний державний проектно- технологічний центр охорони родючості ґрунтів і якості продукції	-	-	-	-	-	-	24
Закарпатський обласний центр з гідрометеорології	10	-	-	-	-	-	-

У випадку, якщо Стратегію розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року з реалізації Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року не буде затверджено, рівень ризику погіршення екологічної ситуації в громаді та його негативного впливу на здоров'я населення може зрости. Водночас не затвердження Стратегії розвитку громади та Плану заходів з її реалізації спричинить не вирішення низки проблем, які б дозволили знизити ймовірність настання цих ризиків, а поступальний рух у напрямку сталого розвитку та підвищення рівня екологічної безпеки навколишнього природного середовища, умов життєдіяльності та здоров'я населення буде припинено. Зокрема:

- не розвиватиметься система роздільного сортування відходів на території громади;
- екологічна освіченість населення громади залишатиметься на низькому рівні, як наслідок може зрости негативний вплив на довкілля;
- може зрости забруднення ґрунтів та довкілля через появу несанкціонованих сміттєзвалищ та недосконалу систему управління відходами;
- зберігатиметься значна амортизація об'єктів житлово-комунальної інфраструктури, що не будуть модернізовані. Як наслідок, зростатиме забруднення поверхневих вод;

[25] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

- зростуть ризики негативного впливу природних катаклізмів (повеней, паводків, підтоплень, селей, зсувів тощо) на території громади;
- інерційний розвиток закладів охорони здоров'я спричинить до неефективного функціонування системи охорони здоров'я в громаді;
- низькою залишатиметься енергоефективність комунальних будівель, повільно впроваджуватиметься система муніципального енергетичного менеджменту, енергомоніторингу та енергетичного планування, що і далі спричинятиме до забруднення атмосферного повітря;
- погіршуватиметься якість дорожнього покриття та дорожньої інфраструктури доріг загального користування місцевого значення, на цьому фоні зростатиме негативний вплив транспорту на атмосферне повітря і здоров'я населення;
- на низькому рівні залишатиметься доступність інфраструктури громади для маломобільних груп населення;
- не впроваджуватимуться заходи із збереження біологічного різноманіття та створення нових рекреаційних зон та розширення екологічних мереж;
- погіршуватиметься якість соціальної інфраструктури, не відбуватиметься термомодернізація адміністративних будівель;
- не відбуватиметься «зелений перехід» громади, не запроваджуватимуться альтернативні джерела енергії в господарстві громади.

За нульової альтернативи продовжують діяти закони, чинні програми та базові послуги. Відсутність нової Стратегії може послабити координацію, але водночас не створює частини нових будівельних навантажень. Порівняння враховує обидва ефекти.

В разі неприйняття Стратегії розвитку громади та Плану заходів з її реалізації, інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади спричинятиме накопичення екологічних проблем, що можуть у підсумку стати причиною появи негативних наслідків дії загроз техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що загострить екологічну ситуацію в громаді.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

Розвиток людського потенціалу громади, підтримка економічної діяльності в громаді, в т. ч. у сфері туризму, розвиток транспортно-логістичної та енергетичної інфраструктури відбуватиметься в поєднанні із зусиллями, спрямованими на запобігання та пом'якшення несприятливого впливу на довкілля.

Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, в межах території громади наведена у розділі 2 цього звіту.

У Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2028 роки з її реалізації не проведено поділу, конкретизації та локалізації територій громади, в межах яких будуть реалізуватися ті чи інші заходи. Конкретні заходи та проєкти, які реалізуватимуться для досягнення цілей та виконання завдань Стратегії та Плану, у разі необхідності, якщо це передбачено чинним законодавством, будуть проходити процедуру стратегічної екологічної оцінки чи оцінки впливу на довкілля.

Водночас для оцінки потенційного впливу реалізації завдань Стратегії та Плану на довкілля та здоров'я населення громади (в розрізі компонентів довкілля), пропонується умовний поділ території громади на: території житлової та нежитлової забудови; землі промисловості (території, на яких розташовані промислові підприємства, в т. ч. підприємства переробки с/г продукції); автомобільні дороги та прилеглі території (до 1 км); землі сільськогосподарського призначення; заліснені території.

У таблиці наведеній нижче зазначений вплив завдань Стратегії розвитку громади 2027 та Плану заходів на 2026 – 2028 роки з її реалізації на стан довкілля на територіях, які ймовірно відчують такий вплив, у розрізі означених вище територій та компонентів довкілля (клімат і атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси та ґрунти, біорізноманіття та природоохоронні території, образ ландшафту, здоров'я населення).

Вплив цілей Стратегії та Плану на компоненти довкілля

Таблиця 59

Території	Компоненти довкілля, що зазнають впливу					
	Клімат і атмосферне повітря	Водні ресурси	Земельні ресурси та ґрунти	Біорізноманіття та природоохоронні території	Образ ландшафту	Здоров' я населення
Території житлової та нежитлової забудови	-/+	-/+	-	0	-	+

Території	Компоненти довкілля, що зазнають впливу					
	Клімат і атмосферне повітря	Водні ресурси	Земельні ресурси та ґрунти	Біорізноманіття та природоохоронні території	Образ ландшафту	Здоров’я населення
Землі промисловості (території, на яких розташовані промислові підприємства, в т. ч. підприємства переробки с/г продукції);	+	0	-	0	0	0
Автомобільні дороги та прилеглі території (до 1 км)	-/+	-/0	-/+	-/+	-	+
Землі сільськогосподарського призначення	0	+	+	+	0	+

Таблиця 60

Заліснені території, природно-заповідний фонд	+	+	+	+	0	+

Де: (--) – сильний довгостроковий або постійний негативний вплив, (-) – незначний тимчасовий короткостроковий негативний вплив, (0) – нейтральний вплив, (+) – позитивний вплив.

Стратегія та План спрямовані на економічний і соціальний розвиток громади, а також на мінімізацію ймовірних негативних природних та антропогенних впливів на довкілля.

Впливи на довкілля та умови життєдіяльності населення можливо очікувати при реалізації скерованих на досягнення оперативних та стратегічних цілей Стратегії розвитку громади та Плану заходів з її реалізації завдань, які будуть виконуватися із використанням будівельної техніки на території житлової та нежитлової забудови, землях промисловості (територіях, на яких розташовані промислові підприємства, в т. ч. підприємства переробки с/г продукції), на територіях, де пролягають автомобільні дороги та прилеглих до них територіях (до 1 км). При цьому очікуються короткочасні тимчасові незначні негативні впливи на стан атмосферного повітря, водні об’єкти, ґрунти, шумове навантаження, а подекуди й незначний вплив на образ ландшафту. Серед таких завдань:

- формування ефективної системи консультацій мешканців громади у започаткуванні підприємництва, фермерства та власної справи;
- просуванню продукції підприємців, що базується на місцевих традиціях та локальній ідентичності;
- забезпечення просування туристичної пропозиції громади на національний та зовнішні ринки;
- забезпечення просування позитивного іміджу громади на національному та міжнародному рівнях;

- розширення та модернізація туристичних пропозицій і локальних продукцій;
- планомірний розвиток інфраструктури туристично-оздоровчих зон і об'єктів;
- сприяння розвитку відновлюваної енергетики через залучення інвестицій у будівництво об'єктів ВДЕ;
- забезпечення покращення технічного стану будівель закладів освіти, закладів охорони здоров'я в громаді;
- створення безбар'єрного середовища;
- забезпечення підтримки розвитку культури та згуртованості громади;
- формування системи ефективного управління ТПВ у громаді;
- якісне покращення стану внутрішніх доріг населених пунктів громади та мостів;
- сприяння раціональному лісо- і природокористуванню та розширенню екосистемних послуг на природних територіях громади;
- формування системи ефективного управління ТПВ у громаді;
- формування системи заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та техногенних катастроф (повеней);
- створення системи енергоменеджменту і енергомоніторингу споживання теплової і електроенергії у бюджетній та комунальній сферах громади;
- забезпечення зростання частки відновних джерел енергії (ВДЕ) у структурі енергетики громади через стимулювання інвестицій у вітрову та сонячну енергетику;
- зростання енергоефективності та енергоощадності в муніципальній енергетиці громади.

Компоненти довкілля на територіях земель сільськогосподарського призначення можуть зазнати тимчасового короткострокового негативного впливу під час реалізації завдань Стратегії та Плану, пов'язаних із збільшенням внутрішньої переробки сільськогосподарської продукції, локального виробництва. Проте цей негативний вплив може бути компенсований через підтримку розвитку рослинництва із застосуванням інноваційних технологій вирощування рослин, зокрема через формування культури виробництва та споживання продукції органічного сільського господарства, сприяння науковим дослідженням, навчанню і консультуванню агровиробників з питань органічного сільського господарства тощо.

Компоненти довкілля – ґрунти, підземні води, ландшафти, біорізноманіття – на територіях житлової та нежитлової забудови, зокрема у гірській місцевості, землі промисловості та деякі інші, на яких матимуть місце природні катаклізми (повені, паводки, підтоплення, селі, зсуви тощо), можуть зазнати тимчасового короткострокового негативного впливу важкого спеціалізованого автотранспорту під час усунення наслідків цих катаклізмів (відновлення підтопленої інфраструктури та комунікацій, розчищення та ремонт автошляхів тощо), а також в разі будівництва / реконструкції дамб для берегоукріплення річок.

Компоненти довкілля на заліснених територіях можуть зазначати тимчасового короткострокового негативного впливу під час розвиток туристичної та оздоровчої інфраструктури (зокрема модернізації/реконструкції будівель санаторіїв, розташованих поблизу таких територій). Водночас як компенсація такого впливу у Стратегії та Плані передбачено сприяння покращенню екологічного стану рекреаційних зон та водних об’єктів.

Загалом для підтримання належного стану атмосферного повітря на території громади необхідне чітке дотримання вимог природоохоронного законодавства. Компенсаційними заходами негативного впливу на атмосферне повітря, які з-поміж іншого передбачені в Стратегії та Плані, є стимулювання ВДЕ в сфері генерації енергії, підтримка впровадження енергозбереження та енергоефективності, розвиток екологічної мережі, формування еколого-орієнтованого багатофункціонального наближеного до природи лісівництва та захист лісів від впливу кліматичних змін.

Основний негативний вплив на ґрунти на вищевизначених територіях відбувається при підготовці території для будівництва будівель та споруд. Він обумовлений виїмкою ґрунту при влаштуванні підземних конструкцій будівель, автошляхових покриттів, прокладання підземних мереж, відведення поверхневих стічних вод, а також родючого ґрунту для озеленення території.

Вплив на ґрунти можливий через будівельні роботи, аварійні витоки та неналежне управління відходами. Удосконалення системи відходів може зменшити ризики, але не є доказом їх відсутності.

Автомобільний транспорт, який проїжджає автошляхами на території громади, окрім викидів забруднюючих речовин в атмосферу, спричиняє також акустичне забруднення, яке є одним з чинників розвитку серцево-судинних захворювань (що є основною причиною смертності населення). Особливо уражені шумовим забрудненням території населених пунктів, через які проходять магістральні автошляхи, і на яких наявні ділянки житлової забудови незахищеної або недостатньо захищеної шумоізолюючими засобами – зеленими насадженнями чи шумозахисними екранами. Відтак розвиток лісозахисних смуг та розробка містобудівної документації громади, а також іншої планувальної документації відповідно до змін екологічного і природоохоронного

законодавства та потреб громади сприятиме мінімізації вищезазначених негативних впливів на довкілля, зокрема атмосферне повітря.

Природно-заповідний фонд (ПЗФ) Тур’є-Реметівської територіальної громади Ужгородського району Закарпатської області представлений переважно об’єктами місцевого значення, які охороняють лісові масиви, рідкісні види рослин та джерела мінеральних вод.

Основні об'єкти ПЗФ та природоохоронні території:

На території громади зосереджено кілька об'єктів природно-заповідного фонду та пам'яток, що формують привабливий туристичний продукт:

- Орнітологічний державний заказник «Соколові скелі» у басейні р. Шипот (с. Тур’я Поляна, площа 606 га);

- Зоологічний заказник «Шипіт» у лісовому масиві в басейні р. Звур (с. Тур’я Поляна, площа 2 163 га);
- Державний гідрологічний пам'ятник – водоспад «Шипот» на потоці Воєводин (с. Тур’я Поляна);
- Водоспади у с. Лумшори та мінеральні джерела, що мають потенціал для розвитку бальнеологічного туризму;
- Державне заповідне урочище «Розтоки» з насадженнями Дугласової ялиці (с. Тур’ї Ремети, площа 430 га);
- Унікальна дерев’яна церква св. Василя Великого XVII ст. у с. Лікіцари – об’єкт культурної спадщини, що приваблює туристів та паломників.

Локальні пам'ятки природи: У складі громади часто зустрічаються охоронні зони, включаючи вікові дерева, берегові смуги річок та джерела, які знаходяться під опікою місцевих лісгоспів.

Громада є частиною загальної рекреаційної зони, що межує з карпатськими пралісами.

Інші дрібні пам'ятки природи: У межах громади місцеві заказники та пам'ятки природи, що охороняють вікові дерева, джерела мінеральних вод та мальовничі ландшафти.

На території Тур’є-Реметівської громади розташована Полонина Руна, а її гірська частина Це необхідно враховувати при плануванні будь-яких інфраструктурних, туристичних чи лісогосподарських проєктів.

- Полонина Руна є однією з найбільших гірських пасовищ (понад 1 100 га) українських Карпат і популярною локацією для пішого туризму. Її схили вкриті чорничниками: у сезон дозрівання тут масово збирають чорницю (місцева назва — «яфини»), що дає горянам суттєвий сезонний дохід. Проєкт ВЕС, за задумом його ініціаторів, має бути поєднаний з розвитком екотуризму. Полонина Руна має всі шанси стати прикладом того, як можливо поєднати екологічний туризм, захист довкілля та інноваційні технології. Вітрові турбіни на гірських хребтах можуть стати додатковою туристичною атракцією, як це практикується в багатьох країнах ЄС, де вітропарки органічно інтегровані в ландшафт та формують нові туристичні маршрути.
- У поєднанні з бальнеологічним курортом у Лумшорах та історико-промисловим маршрутом «Шляхами Турянської Долини», вітропарк на Полонині Руна створює унікальний комплекс туристичних атракцій, що охоплює різні формати відпочинку: від оздоровчого та культурного до пізнавального й промислового. Це сприятиме подовженню тривалості перебування туристів та збільшенню обсягів туристичних витрат на території громади.
- **. Це одна з найбільших і найцінніших територій Смарагдової мережі в Закарпатській області, створена для охорони гірських природних оселищ, пралісів, субальпійських лук, рідкісних видів флори і фауни, що охороняються Бернською конвенцією.**

Оцінка ризиків для Смарагдової мережі європи та України та природно-заповідного фонду:

1. Вирубка лісів, на природно-охоронних територіях становить особливо велику загрозу, оскільки ці ділянки мають високу природоохоронну цінність і є середовищем існування багатьох рідкісних видів флори та фауни, що охороняються на європейському рівні. Знищення лісових масивів призводить до втрати біорізноманіття, порушення структури цінних оселищ, деградації ґрунтів та змін гідрологічного режиму. Такі дії суперечать принципам збереження природного балансу та можуть мати незворотні наслідки для екосистем регіону. Окрім екологічної шкоди, вирубка негативно впливає на рекреаційний потенціал території та якість життя місцевих громад, які залежать від лісів як джерела ресурсів і стабільного мікроклімату.
2. Незаконна або надмірна рекреація, зокрема розвиток туристичних об’єктів без врахування екологічної вразливості території. Будівництво доріг, готелів, паркінгів чи канатних доріг на високогірних ділянках спричиняє руйнування ґрунтового покриву, активізацію ерозійних процесів та зсувів. Крім того, техніка та масове пересування туристів можуть завдавати шкоди водним джерелам, болотам та струмкам, змінюючи їх природний гідрологічний режим. Ще однією проблемою є забруднення території побутовими відходами, особливо в місцях масового відпочинку. Через відсутність відповідної інфраструктури для збору та утилізації сміття ці відходи можуть залишатися в природі на тривалий час, шкодячи тваринам і рослинності. Не менш важливим є шумове та світлове забруднення, яке виникає внаслідок проведення масових заходів, руху транспорту або роботи туристичних об’єктів. Це може негативно впливати на поведінку диких тварин, порушувати їхню активність, розмноження та харчування. Таким чином, безконтрольний розвиток туризму на території громади несе загрозу екосистемам, які мають високу природоохоронну цінність, і може призвести до незворотних змін у довкіллі.
3. Можливий значний негативний вплив залежить від місця, масштабу, технології та сукупності об’єктів. Його відсутність на стратегічному рівні не встановлена. До прийняття ділянкових рішень необхідні оцінка чутливості території, порівняння альтернатив, застосовні процедури ОВД та виконання заходів розділу 7.

Реалізація заходів Стратегії, пов'язаних із розвитком вітроенергетики, за умови проведення процедури оцінки впливу на довкілля для конкретних проєктів, дотримання екологічних обмежень та впровадження компенсаційних і запобіжних заходів не повинна спричинити значного негативного впливу на біологічне різноманіття та екологічну цілісність природних екосистем.

ВИСНОВКИ

Поточний стан довкілля Тур’є-Реметівської сільської територіальної громади загалом характеризується як задовільний та відносно сприятливий для проживання населення. Громада розташована в передгірській та гірській частині Закарпатської області, має значні площі лісів, розвинену гідрографічну мережу басейнів річок, а також порівняно невисокий рівень техногенного навантаження.

Разом з тим, окремі території, які можуть зазнавати впливу реалізації Стратегії розвитку громади, мають різний рівень екологічного навантаження.

Території житлової та громадської забудови характеризуються загалом сприятливими умовами проживання. Основними екологічними проблемами залишаються недостатній рівень розвитку централізованого водовідведення, управління побутовими відходами, локальне забруднення атмосферного повітря від індивідуального опалення та автомобільного транспорту, а також ризики підтоплення окремих ділянок у долинах річок.

Землі промисловості, де розміщені підприємства деревообробної, харчової та сільськогосподарської переробки, не формують значного регіонального техногенного навантаження. Разом із тим локально можливий вплив на атмосферне повітря, поверхневі води, ґрунти та акустичний комфорт населення, що потребує дотримання природоохоронних вимог і здійснення виробничого екологічного контролю.

Автомобільні дороги та прилеглі території (до 1 км) є зонами найбільшого антропогенного впливу. Основними чинниками негативного впливу виступають викиди автотранспорту, шумове навантаження, забруднення придорожніх ґрунтів продуктами зносу дорожнього покриття та транспортних засобів, а також ризики аварійного забруднення поверхневих вод. Найбільше навантаження характерне для міжнародної автомобільної магістралі та регіональних транспортних маршрутів.

Землі сільськогосподарського призначення переважно використовуються для ведення рослинництва та тваринництва. Основними екологічними ризиками є ерозійні процеси на схилових територіях, деградація ґрунтів, локальне забруднення агрохімікатами та органічними відходами, а також можливе забруднення поверхневих вод у разі недотримання екологічних вимог під час ведення господарської діяльності.

Заліснені території виконують важливі водоохоронні, кліматорегулюючі, протиерозійні та рекреаційні функції і є основою екологічної стабільності громади. Незважаючи на високий рівень природності, вони можуть зазнавати негативного впливу внаслідок незаконних рубок, поширення шкідників, стихійних явищ, рекреаційного навантаження та змін клімату.

Загалом умови життєдіяльності населення громади оцінюються як сприятливі, однак на стан здоров'я населення найбільше впливають якість питної води, рівень розвитку систем водовідведення, поводження з відходами, транспортне навантаження, якість атмосферного повітря в населених пунктах та доступність медичних послуг.

Можливий значний негативний вплив залежить від місця, масштабу, технології та сукупності об’єктів. Його відсутність на стратегічному рівні не встановлена. До прийняття ділянкових рішень необхідні оцінка чутливості території, порівняння альтернатив, застосовні процедури ОВД та виконання заходів розділу 7.

Разом з тим, потенційні непрямі впливи можуть бути пов'язані з:

розвитком транспортної та інженерної інфраструктури поблизу природоохоронних територій;

- **збільшенням рекреаційного навантаження;**
- **проведенням лісогосподарських заходів у прилеглих лісових масивах;**
- **можливим фрагментуванням природних оселищ у разі реалізації окремих інвестиційних проєктів без належного екологічного обґрунтування.**

За умови дотримання вимог Законів України «Про природно-заповідний фонд України»,

«Про оцінку впливу на довкілля», «Про стратегічну екологічну оцінку» та врахування природоохоронних обмежень можна зменшувати ризики. Однак дотримання процедур саме по собі не доводить незначності або допустимості впливу на ПЗФ: потрібні параметри діяльності, аналіз чутливих об’єктів і конкретні умови її здійснення.

Можливий значний негативний вплив залежить від місця, масштабу, технології та сукупності об’єктів. Його відсутність на стратегічному рівні не встановлена. До прийняття ділянкових рішень необхідні оцінка чутливості території, порівняння альтернатив, застосовні процедури ОВД та виконання заходів розділу 7.

Навпаки, реалізація заходів Стратегії, спрямованих на збереження природних екосистем, розвиток екологічної мережі, лісовідновлення, охорону водних об'єктів, раціональне природокористування та розвиток екологічного туризму, матиме довгостроковий

позитивний вплив на стан територій природно-заповідного фонду та збереження їх природної цінності.

Можливий значний негативний вплив залежить від місця, масштабу, технології та сукупності об’єктів. Його відсутність на стратегічному рівні не встановлена. До прийняття ділянкових рішень необхідні оцінка чутливості території, порівняння альтернатив, застосовні процедури ОВД та виконання заходів розділу 7.

Переважна більшість завдань Стратегії зорієнтовані на забезпечення в середньо-та довгостроковому періоді позитивного впливу на довкілля та здоров’я .

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

Основні екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, в розрізі компонентів довкілля, їх характеристика та основні завдання (можливі сфери їх реалізації), визначені Стратегією розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2028 роки із реалізації Стратегії Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року , виконання яких пов'язано з даними проблемами (може мати тимчасовий короткостроковий негативний вплив на компоненти довкілля під час їх реалізації), наведено у таблиці нижче.

Ключові потенційні екологічні проблеми і ризики та їхні зв'язки зі Стратегією розвитку громади на період до 2027 року з її реалізації

Таблиця 61

Основні проблеми	**Характеристика ризиків**	**Територіальна прив'язка**	**Завдання (можливі сфери їх реалізації, визначені Стратегією 2027**
Забруднення атмосферного повітря	Викиди забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами забруднення	Міста, ділянки промислового призначення, автошляхи	формування ефективної системи консультацій мешканців громади у започаткуванні підприємництва, фермерства та власної справи; просування
			продукції підприємців, що базується на
			місцевих традиціях та локальній
			ідентичності; просування позитивного
			іміджу громади на національному та міжнародному рівнях; розвиток інфраструктури туристично-оздоровчих зон і об'єктів; забезпечення покращення технічного стану будівель закладів освіти, закладів охорони здоров'я в громаді;
Забруднення водного басейну (як поверхневих, так і підземних вод)	Скид поверхневого стоку, що формується на території громади без очистки, та недостатня якість очищення стічних вод на очисних спорудах; забруднення поверхневих вод внаслідок природних катаклізмів	Водні об'єкти, розташовані поблизу житлової та промислової забудови; територія прибережних захисних смуг	
Деградація та забруднення ґрунтів	Небезпечні екзогенні геологічні процеси; забруднення об'єктами промисловості та сільського господарства	Гірські території; території промислового призначення; території під	сприяння раціональному лісо- і природокористуванню та розширенню екосистемних послуг

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив’язка	Завдання (можливі сфери їх реалізації, визначені Стратегією 2027
		землями сільськогосподарського призначення	на природних територіях громади; формування системи ефективного **управління** ТПВ у громаді; формування системи заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та техногенних катастроф (повеней); створення системи енергоменеджменту і енергомоніторингу споживання теплової і електроенергії у бюджетній та комунальній сферах громади; забезпечення зростання частки відновних джерел енергії (ВДЕ) у структурі енергетики громади через стимулювання

Таблиця 62

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив’язка	Завдання (можливі сфери їх реалізації, визначені Стратегією 2027
			інвестицій у ГЕС, вітрову та сонячну енергетику; зростання енергоефективності та енергоощадності в муніципальній енергетиці громади.
Загрози використання надр	Промислове видобування мінеральних ресурсів	Рекреаційні зони на території громади території промислового призначення	Розвиток інфраструктури туристично-оздоровчих зон і об’єктів; просування туристичної пропозиції громади на національний та зовнішні ринки
Загрози біорізноманіттю та природо-охоронним територіям	Антропогенний вплив (туризм, збір рідкісних рослин, вирубка лісу тощо); поширення інвазійних видів рослин	Заліснені території; природно-заповідний фонд, Смарагдова мережа, екомережі	
Загрози рекреаційним зонам та культурній спадщині	Туристичне навантаження	Заліснені території, Смарагдова мережа Європи	

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив’язка	Завдання (можливі сфери їх реалізації, визначені Стратегією 2027
Недосконала система управління відходами	Низька ефективність системи управління відходами, зокрема відсутність потужностей з утилізації побутових відходів, слабо розвинена система роздільного сортування відходів	Територія поблизу сміттєзвалищ; гірські території; території за межами населених пунктів, де утворюються стихійні сміттєзвалища	Термомодернізація будівель; благоустрій сільських та гірських населених пунктів; будівництво та реконструкція об’єктів інфраструктури
Загрози здоров’ю населення	Забруднення атмосферного повітря, переважно викидами забруднюючих речовин від автотранспорту; відсутність централізованого водопостачання; загрози здоров’ю, пов’язані з війною; захворюваність населення громади	Території уздовж магістральних автошляхів; території прилеглі до виробничих площ; території населених пунктів (особливо у сільській місцевості) не забезпечені централізованими мережами водопостачання гірські населені пункти	Забезпечення якісного покращення стану внутрішніх доріг населених пунктів громади та мостів, Модернізація спортивної інфраструктури у громаді

Нижче наведено характерні екологічні проблеми громади в розрізі компонентів довкілля.

Забруднення атмосферного повітря та зміна клімату. Високий рівень забруднення атмосферного повітря в громаді спричинений, головним чином, викидами двигунів внутрішнього згоряння автотранспорту, що обумовлено збільшенням кількості застарілого автотранспорту із значним ступенем амортизації серед населення країни в цілому. Відтак концентрація великої кількості транспортних засобів на порівняно обмеженій території громади істотно впливає на стан забруднення атмосферного повітря і, за певних умов, призводить до сильного негативного впливу

транспорту на довкілля, зокрема збільшення концентрацій шкідливих викидів на перехрестях внаслідок різкого викиду відпрацьованих газів автомобілів при нестаціонарній роботі двигуна в режимах гальмування/розгону та зупинках біля світлофору.

Також причинами незадовільного, а часто і небезпечний стан атмосферного повітря в населених пунктах громади є: невідповідність комунальної інфраструктури вимогам сьогодення, у т. ч. через значний наплив внутрішньо переміщених осіб та туристів; неефективна робота застарілого газоочисного обладнання на промислових підприємствах тощо.

Водночас джерелом появи шкідливих короткострокових тимчасових викидів в атмосферне повітря можуть стати будівельні та ремонтні роботи, пов'язані з розвитком транспортної та інженерної інфраструктури з огляду на залучення важкого спеціалізованого автотранспорту.

Забруднення водних об'єктів. Найбільшими забруднювачами поверхневих водойм в громаді є об'єкти житлово-комунальних підприємств. Усі існуючі каналізаційні очисні споруди комунальних підприємств потребують реконструкції та збільшення пропускної спроможності за рахунок впровадження передових технологій очищення стічних вод. Проблеми поглиблюються у період війни через значне додаткове навантаження на сферу житлово-комунального господарство, у зв'язку з розміщенням релокованих підприємств, прийняттям та розміщення внутрішньо переміщених осіб, туристів, будівництвом як модульних містечок для внутрішньо переміщених осіб, так і нової багатоповерхової та приватної житлової забудови.

Відсутність системи централізованого водовідведення та очистки стічних вод призводить до виникнення загрози забруднення підземних вод та відкритих водотоків, як джерел для забезпечення питного водопостачання.

Також у населених пунктах та на прилеглих до них територіях проводиться подальша забудова (будівництво житлових та громадських будівель) без вирішення питання розвитку інженерних комунікацій та об'єктів комунальної інфраструктури (систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення з будівництвом як водопровідних, так і каналізаційних очисних споруд), як це повинно бути передбачено генеральними планами та детальними планами територій.

Загрози земельним ресурсам і ґрунтам. Особливості геологічної будови території громади зумовлюють широкий розвиток в її межах, ебезпечних екзогенних геологічних процесів (НЕГП), які мають вплив на ґрунти. Сходження селевого потоку спричиняє забруднення грубоуламковим та глинистим матеріалом.

Основною причиною масової активізації ЕГП є кліматичний фактор, в першу чергу підвищена кількість дощових опадів і швидке сніготанення, що призводить до перезволоження ґрунтів і виникнення повеней.

Забруднення ґрунтів можуть спричиняти промислові підприємства із застарілим пилоочисним обладнанням внаслідок осідання забруднюючих речовин на поверхню ґрунтів.

Також ризиками забруднення ґрунтів може стати і нераціональне використання пестицидів та хімічних добрив в сільськогосподарських підприємствах на території громади. В місцях зберігання контейнерів із пестицидами мають місце різкі запахи речовин, що негативно впливає на здоров'я мешканців даних населених пунктів та містить небезпеку для навколишнього природного середовища.

Загрози надрам. Прояви НЕГП на території громади – зсуви, підтоплення, карст, селенебезпечні водотоки, осідання земної поверхні над гірничими виробками тощо – чинять загрозу надрам у.

Головними чинниками загрозами техногенного характеру для надр є високий рівень виробленості родовищ, нераціональне використання мінеральних вод внаслідок значного напливу туристів тощо. В результаті це може стати причиною порушення екосистем.

Загрози біорізноманіттю та природоохоронним територіям. Серед загрози та впливів антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття можна назвати: 1) на глобальному рівні: глобальні кліматичні зміни; кислотні атмосферні опади; транскордонне перенесення забруднюючих речовин; 2) на локальному рівні: урбанізація прилеглих територій; порушення природоохоронного законодавства, а саме самовільні рубки, браконьєрство, збір лікарських і декоративних рослин, які занесені до Червоної книги України, незаконна забудова, влаштування незаконних туристичних стоянок тощо; надмірна заготівля дикорастучих ягід і грибів, а також лікарської сировини; деградація лучних екосистем внаслідок демутаційних сукцесій, меліоративних робіт радянської доби, занепаду традиційного господарювання.

Сучасну загрозу становить щорічне збільшення рекреаційного навантаження, в першу чергу автомобільний і з використанням мотоциклів та квадроциклів. Такий вплив людини особливо відчутний на рослинний покрив високогірного поясу Українських Карпат поблизу основних туристичних маршрутів. В результаті зростаючого туристичного навантаження відбувається витоптування рослинного покриву, зривання квітучих видів, розведення вогнищ і встановлення наметів у несанкціонованих місцях, засмічення, забруднення водотоків, тощо. Зменшення чисельних локалітетів рідкісних видів рослин, рослинних угруповань спостерігається на схилах та привершинних ділянках найвищих гір Українських Карпат.

Серед антропогенних чинників найбільшу сучасну загрозу становить збір рідкісних лікарських видів рослин місцевим населенням. Такий вплив спостерігаєтьсчя на популяції родіоли рожевої (Rhodiola rozea), тирличу жовтого (Gentiana lutea), арніки гірської (Arnica montana).

Вирубування лісів і зміна водного режиму можуть призводити до деградації оселищ, поширення інвазійних видів та втрати місцевого біорізноманіття. Для громади оцінюються саме її лісові й прибережні території; приклади з віддалених заповідних територій не використовуються як місцеві спостереження.

Також в громаді простежуються тенденції до збільшення кількості адвентивних видів та розширення місця їх зростання і поширення. Експансія адвентивних видів гальмує процеси

відновлення корінного рослинного покриву, створюючи можливості їх блокування та спричиняє умови до утворення угруповань з домінуванням адвентивних видів. Негативним впливом на тваринний світ є фактор турбування в мисливських угіддях. Найбільшу шкоду фауні завдають собаки (особливо новонародженим особинам та молодняку диких тварин), які супроводжують домашніх тварин під час безсистемного випасу та випалювання сухої рослинності. Негативно на фауну також впливають масові відвідування угідь туристами та населенням в період збору продукції побічного користування (грибів, ягід, дикорастучих плодів, тощо).

Внаслідок впливу антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічного та ландшафтного різноманіття відбувається зменшення цілісності природного середовища тобто фрагментація ландшафтів (місць існування тваринного та рослинного світу). Внаслідок фрагментації зменшується чисельність представників тваринного та рослинного світу.

Розміщення проєктів відносно Смарагдової мережі та оселищ охоронюваних видів визначається за актуальними геопросторовими даними. Відсутність прямого вилучення земель не виключає фрагментації оселищ, зміни гідрології, шуму або порушення міграцій. Висновок про відсутність істотного впливу без відповідного просторового і біологічного обґрунтування не робиться.

Загрози рекреаційним зонам та культурній спадщині. Основними загрозами рекреаційним зонам є розширення житлової та промислової забудови та недотримання містобудівних норм і обмежень. Також рекреаційні зони можуть зазнавати забруднення і руйнації, спричинених поведінкою туристів (описано вище), через несформованість екологічної культури у більшої частини населення як громади зокрема, так і регіону в цілому.

Об’єкти культурної спадщини зазнають суттєвих загроз, пов’язаних із екологічними чинниками, які прискорюють їх фізичне руйнування та втрату автентичності. До основних ризиків належать вплив кліматичних змін (часті зливи, підтоплення, коливання температур, підвищена вологість), що спричиняють тріщини, ерозію матеріалів і пошкодження фундаментів; забруднення повітря, яке викликає корозію каменю, металу та декоративних елементів; деградація ґрунтів і зміна гідрологічного режиму територій; а також біологічні фактори — пліснява, грибки, рослинність, що руйнують конструкції.

Недосконала система управління відходами. Для Закарпатської області та громади зокрема характерний низький рівень переробки й утилізації ТПВ та високий показник їх захоронення на полігонах. В області та громаді відсутні потужності з утилізації побутових відходів, слабо розвинена система роздільного сортування відходів. Низька ефективність системи управління відходами, їх захоронення на полігонах та звалищах спричиняє до забруднення ґрунтів фільтраційними стоками звалищ, що призводить до забруднення підземних вод та негативно впливає на здоров’я людей.

Більшість діючих місць видалення відходів в області вичерпали свої потужності (заповнені на 80-85 %), а термін експлуатації сміттєзвалищ м. Виноградова закінчився.

Через гірський характер, високу щільність населення, сусідство з 4 країнами Євросоюзу, єдиний водний басейн р. Тиса, заповідність території, ряд населених пунктів області позбавлені можливості вибору земельних ділянок під сміттєзвалища.

Ще одним негативним чинником системи управління відходами є низький рівень культури населення щодо управління відходами. Як наслідок, на території громади постійно утворюються стихійні сміттєзвалища. Водночас система сортування сміття слабо розвинута, а мешканці громади не мають усвідомлення необхідності сортування сміття.

Здоров’я населення. Забруднення компонентів довкілля може бути причиною появи загроз для здоров’я населення. Зокрема, за даними Європейського Бюро ВООЗ, забруднення атмосферного повітря є провокуючою причиною майже 10% всіх випадків респіраторних

захворювань серед дітей, 3-7% нових випадків хронічних обструктивних захворювань органів дихання, 3-15% нових випадків бронхіальної астми. Забруднення атмосферного повітря за ступенем хімічної небезпеки для людини посідає перше місце. Проте оцінку можливого негативного впливу атмосферного повітря на стан здоров'я населення навіть окремих регіонів області за даними лабораторій ДУ «Закарпатський ОЦКПХ МОЗ» зробити неможливо, що пов'язане з незначною кількістю для змістовного аналізу даних лабораторних досліджень атмосферного повітря.

Відтак забруднене повітря може бути потенційним чинником найпоширеніших причин передчасної смерті (ішемічною хворобою серця та інсультом), але ці хвороби неспецифічні і можуть бути зумовлені іншими факторами, наприклад, курінням, або професійним впливом, значну роль при цьому може відігравати дія внутрішніх алергенів.

Ризики для здоров'я населення можуть бути пов'язані і з відсутністю належного обліку отруєнь ґрунтів хімічними засобами для рослин – пестицидами, які у 95% потрапляють в організм людини саме через продукти харчування та воду. Як наслідок, токсичність пестицидів може спричинити канцерогенний або мутагенний ефект, дію на дихальну, ендокринну, імунну, нервову системи.

На стан здоров'я населення може негативно впливати і близькість проживання біля сміттєзвалищ. За даними Національної академії медичних наук України, аналіз захворюваності населення прилеглих до сміттєзвалищ населених пунктів показав, що при зменшенні відстані від сміттєзвалища з 900 до 500 м спостерігається зростання у 1,4 раз частоти патології серцево-судинної системи; у 1,7 рази – патології нервової системи; майже у 2 рази – інфекційної патології.

Відтак переповнені сміттєзвалища є суттєвою загрозою для здоров'я населення, яке проживає на прилеглих територіях.

Інерційний розвиток закладів охорони здоров'я та обмежений доступ до них, зокрема у гірській місцевості, формує ризик несвоєчасного та неповного обсягу отримання необхідної медичної допомоги, що може стати причиною погіршення стану здоров'я населення громади.

Водночас прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних заходів з реалізації Стратегії 2027 доволі складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки, вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер, має пролонгований прояв, характеризується наявністю часового лагу між моментом виникнення та проявом наслідків. Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу як об'єктів житлово-комунального господарства чи транспорту, так і шкідливих звичок людини, на кшталт, паління цигарок.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов’язані із запобіганням негативному впливу на здоров’я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов’язань під час підготовки документа державного планування

Під час підготовки Стратегії розвитку Тур’є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2028 роки із реалізації Стратегії розвитку Тур’є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року було враховано необхідність дотримання зобов’язань у сфері охорони довкілля, визначені правовими актами на міжнародному та державному рівнях. Україна взяла на себе міжнародні обов’язки у сфері збереження та збалансованого використання біорізноманіття, підписавши понад 50 міжнародних багатосторонніх угод. Серед них:

Конвенція про біологічне різноманіття, яка була започаткована під час Всесвітньої конференції глав держав та міністрів довкілля у 1992р. в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) й ратифікована Верховною Радою України 29 листопада 1994 р.;

Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція, м. Рамсар, Іран, 1971 р.);

Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція) (Берн, 1979 р.);

Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979 р.);

Угоди про збереження кажанів в Європі (1991р.);

Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (Валлетта, 1992 р.);

Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (1995 р.);

Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (ратифікована Україною 29 жовтня 1996 р.);

Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Гельсінкі, 1992), що є чинною в Україні з 1 липня 1999 р. та інші.

Відповідно до Рамсарської конвенції, стороною якої є Україна, на території держави здійснюються заходи для збереження мігруючих водно-болотних птахів, шляхом виділення певних територій та надання їм охоронного статусу. На території Закарпатської області виділено 6 водно-болотних угідь міжнародного значення («Атак-Боржавське», «Чорне Багно», «Долина нарцисів», «Печера Дружба», Урочище «Озірний-Бребенескул» та «Озеро Синевир»), офіційно визнаних Рамсарською конвенцією.

На виконання Бернської конвенції в Європі створена мережа територій особливого природоохоронного значення – Смарагдова мережа, важливих для збереження біорізноманіття в країнах Європи і деяких країнах Африки. Смарагдова мережа України є українською частиною Смарагдової мережі Європи, яка розробляється з 2009 року. В листопаді 2016 року було затверджено першу версію Смарагдової мережі для України.

Європейський вектор України, відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми

державами-членами, з іншої сторони (ратифікована із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014), визначає і орієнтацію на виконання зобов'язань у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язаних із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлених на міжнародному рівні, зокрема:

Директивою № 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;

Директивою №2004/107/ЄС щодо миш'яку, кадмію, ртуті, нікелю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів у навколишньому повітрі;

Директивою № 2008/98/ЄС про відходи;

Директивою № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики зі змінами і доповненнями, внесеними Рішенням № 2455/2001/ЄС і Директивою 2009/31/ЄС;

Директивою № 2009/147/ЄС про захист диких птахів;

Директива № 92/43/ЄС про збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни, зі змінами і доповненнями, внесеними Директивами №№ 97/62/ЄС, 2006/105/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1882/2003.

Також Стратегія та План громади орієнтуються на дотримання положень документа Європейської Комісії COM/2021/82 final 24/02/2021 «Формування стійкої до клімату Європи – нова стратегія ЄС щодо адаптації до зміни клімату», щодо адаптації до зміни клімату.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є:

Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015);

Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Стратегія та План громади враховує зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, визначені національними нормативно-правовими актами. Зокрема Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII регламентує цілескерованість державної політики у сфері екології на досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем. Основними засадами

державної екологічної політики є:

збереження такого стану кліматичної системи, який унеможливить підвищення ризиків для здоров'я та благополуччя людей і навколишнього природного середовища;

досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), які були затверджені на Саміті Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку у 2015 році;

сприяння збалансованому (сталому) розвитку шляхом досягнення збалансованості складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної), орієнтування на пріоритети збалансованого (сталого) розвитку;

інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку та у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля;

міжсекторальне партнерство та залучення заінтересованих сторін;

запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, що передбачає аналіз і прогнозування екологічних ризиків, які ґрунтуються на результатах стратегічної екологічної оцінки, оцінки впливу на довкілля, а також комплексного моніторингу стану навколишнього природного середовища;

забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, підвищення рівня екологічної безпеки в зоні відчуження;

забезпечення невідворотності відповідальності за порушення природоохоронного законодавства;

застосування принципів перестороги, превентивності (запобігання), пріоритетності усунення джерел шкоди довкіллю, «забруднювач платить»;

відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за доступність, своєчасність і достовірність екологічної інформації;

стимулювання державою вітчизняних суб'єктів господарювання, які здійснюють скорочення викидів парникових газів, зниження показників енерго- та ресурсоємності, модернізацію виробництва, спрямовану на зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, у тому числі вдосконалення системи екологічного податку за забруднення довкілля та платежів за використання природних ресурсів;

упровадження новітніх засобів і форм комунікацій та ефективної інформаційної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» № 2697-VIII визначає 5 стратегічних цілей державної екологічної політики (аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії 2027 стратегічним цілям державної екологічної політики наведено в Розділі 1 цього Звіту).

Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» визначено 17 цілей сталого розвитку України до 2030 року (серед яких цілі, скеровані на захист та раціональне поводження з довкіллям), які є

орієнтирами для розроблення документів державного планування для забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-XII в редакції від 08.08.2025 року визначає, що об’єктом охорони і регульованого використання на території України є навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і невикористовувані в економіці в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша

рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси. Також державній охороні від негативного впливу несприятливої екологічної обстановки підлягають здоров’я і життя людей. Закон означує основні принципи охорони довкілля:

а) пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності;

б) гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей;

в) запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

г) екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій;

д) збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

е) науково обгрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;

є) обов’язковість оцінки впливу на довкілля;

ж) гласність і демократизм при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища, формування у населення екологічного світогляду;

з) науково обгрунтоване нормування впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище;

и) безоплатність загального та платність спеціального використання природних ресурсів для господарської діяльності;

і) компенсація шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

ї) вирішення питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням ступеня антропогенної зміненості територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку;

й) поєднання заходів стимулювання і відповідальності у справі охорони навколишнього природного середовища;

к) вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища на основі широкого міждержавного співробітництва;

л) встановлення екологічного податку, рентної плати за спеціальне використання води, рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, рентної плати за користування надрами відповідно до Податкового кодексу України;

Під час розробки документів державного планування ці принципи повинні бути враховані. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII в редакції 15.11.2024 року встановлює правові та організаційні засади оцінки будь-яких наслідків планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідків для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідків для об'єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є

результатом зміни цих факторів. Виконання норм Закону № 2059-VIII спрямоване на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Закон України «Про природно-заповідний фонд України» № 2456-XII в редакції від 11.03.2026 року регламентує правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України, відтворення його природних комплексів та об'єктів, які повинні бути враховані при розробці документів державного планування. Законом № 2456-XII визначено, що збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду забезпечується шляхом:

встановлення заповідного режиму;

організації систематичних спостережень за станом заповідних природних комплексів та об'єктів;

проведення комплексних досліджень з метою розробки наукових основ їх збереження та ефективного використання;

додержання вимог щодо охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду під час здійснення господарської, управлінської та іншої діяльності, розробки проектної і проектно-планувальної документації, землевпорядкування, лісовпорядкування, здійснення оцінки впливу на довкілля;

запровадження економічних важелів стимулювання їх охорони;

здійснення державного та громадського контролю за додержанням режиму їх охорони та використання;

встановлення підвищеної відповідальності за порушення режиму їх охорони та використання, а також за знищення та пошкодження заповідних природних комплексів та об’єктів;

проведення широкого міжнародного співробітництва у цій сфері;

проведення інших заходів з метою збереження територій та об’єктів природно-заповідного фонду.

Також території та об’єкти природно-заповідного фонду можуть використовуватися у природоохоронних, науково-дослідних, освітньо-виховних, оздоровчих та інших рекреаційних цілях, а також для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.

Правові основи поводження з водними ресурсами визначені Водним кодексом України (№ 213/95-ВР в редакції 22.03.2026 року) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом’якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об’єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють

відносини, пов’язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 року № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Відповідно до внесених змін до ст. 49 Водного кодексу України дозвіл на спеціальне водокористування видається територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства (Державне агентство водних ресурсів України).

До основних нормативно-правових актів у сфері екології та користування водними ресурсами належать:

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (від 13.03.2002 р. №321, зі змінами в редакції 16.12.2025);
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (від 11.09.1996 р. № 1100, зі змінами);
- Постанова Кабінету Міністрів України від 11.09.1996 р. № 1100 «Про затвердження Порядку розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих

речовин у водні об’єкти та перелік забруднюючих речовин, скидання яких у водні об’єкти нормується» із змінами в редакції 16.12.2025 року

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об’єктів» (від 18.12.1998р. № 2024, зі змінами в редакції від 17.09.2020 року);

– Наказ Міністерства охорони здоров’я України від 12.05.2010 р. № 400 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10) із змінаами від 17.01.2025 року.

Правові та організаційні основи, а також екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря регламентуються Законом України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 р.

№ 2707-XII із змінами в редакції від 08.08.2025 року. Закон № 2707-XII спрямований на збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров’я людей та довкілля. Документ передбачає регулювання діяльності, що впливає на погоду і клімат.

Серед основних нормативно-правових актів у галузі охорони атмосферного повітря є:

– Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2001 р. N 1655 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря» (редакція 16.12.2025);

– Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. N 302 «Про затвердження Порядку проведення робіт, пов’язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку суб’єктів господарювання, які отримали такі дозволи» (в редакції із змінами від 16.12.2025 року);

– Наказ Міністерства охорони здоров’я України від 19.06.96 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів» із змінами в редакції від 13.02.2026 року

Закон України «Про управління відходами» № 2320-IX із змінами (поточна редакція 02.-3.2026 року) регламентує правові, організаційні, економічні засади діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров’я людей та навколишнє природне середовище.

Закон № 2320-IX визначає, що основними цілями державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

1) захист здоров’я людей та навколишнього природного середовища від негативного впливу відходів;

2) здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та спричинення шкоди навколишньому природному середовищу в межах встановлених нормативів шкідливого впливу фізичних факторів;

3) дотримання ієрархії управління відходами;

4) запровадження розширеної відповідальності виробника.

Основними принципами державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

1) запобігання - утворювач або власник відходів вживає заходів для запобігання утворенню відходів, а також для уникнення, зменшення або усунення негативного впливу відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище;

2) "забруднювач платить" - утворювач або власник відходів покриває витрати на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення та оброблення, включаючи витрати на створення та утримання об'єктів оброблення відходів;

3) територіальної наближеності - оброблення відходів здійснюється на найближчій споруді або установці з оброблення відходів, або в місці захоронення відходів, враховуючи їх екологічну та економічну ефективність, відповідно до регіональних та місцевих планів управління відходами;

4) формування конкурентного середовища у сфері управління відходами - суб'єкти господарювання, органи державної влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не повинні вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію у сфері управління відходами.

Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 р. № 591-XIV із змінами в редакції 15.11.2024 року встановлює основні вимоги до охорони, використання та відтворення рослинного світу під час здійснення діяльності, яка впливає на стан його охорони, використання та відтворення. Серед них:

збереження природної просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності об'єктів рослинного світу;

збереження умов місцезростання дикорослих рослин і природних рослинних угруповань;

науково обґрунтованого, невиснажливого використання природних рослинних ресурсів;

здійснення заходів щодо запобігання негативному впливу господарської діяльності на рослинний світ;

охорони об'єктів рослинного світу від пожеж, захист від шкідників і хвороб;

здійснення заходів щодо відтворення об'єктів рослинного світу;

регулювання поширення та чисельності дикорослих рослин і використання їх запасів з врахуванням інтересів охорони здоров'я населення.

Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 р. № 2894-III із змінами в редакції від 15.11.2024 року регламентує здійснення заходів щодо охорони, науково обґрунтованого,

невиснажливого використання і відтворення тваринного світу. Згідно із Законом № 2894-III під час здійснення будь-якої діяльності, яка може вплинути на середовище існування диких тварин та стан тваринного світу, повинно забезпечуватися дотримання таких основних вимог і принципів:

збереження умов існування видового і популяційного різноманіття тваринного світу в стані природної волі;

недопустимість погіршення середовища існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин;

збереження цілісності природних угруповань диких тварин;

додержання науково обґрунтованих нормативів і лімітів використання об'єктів тваринного світу, забезпечення невиснажливого їх використання, а також відтворення;

раціональне використання корисних властивостей і продуктів життєдіяльності диких тварин;

платність за спеціальне використання об'єктів тваринного світу;

регулювання чисельності диких тварин в інтересах охорони здоров'я населення і запобігання заподіянню шкоди довкіллю, господарській та іншій діяльності;

урахування результатів оцінки впливу на довкілля об'єктів господарської та іншої діяльності, які можуть негативно впливати на стан тваринного світу.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 р. № 1805-III із змінами в редакції від 31.10.2025 року регулює правові, організаційні, соціальні та економічні відносини у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті, захисту традиційного характеру середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь. Охорона об'єктів культурної спадщини є одним із пріоритетних завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Відтак доречним є передбачити їх охорону в документах державного планування.

Охорону довкілля забезпечують також містобудівні заходи шляхом раціонального функціонального зонування території, створення санітарно-захисних зон, визначення територій природно-заповідного фонду, забезпечення екологічного балансу природно-ландшафтних та урбанізованих територій. Основним правовим актом, який встановлює правові та організаційні основи містобудівної діяльності і спрямований на забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, є Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року №3038-VI із змінами в редакції від 03.05.2026 року. Закон № 3038-VI передбачає обов'язкову розробку комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад, що визначає планувальну організацію, функціональне призначення території, основні принципи і напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури,

інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі, охорони і

збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів, а також послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території.

Процедурні аспекти стратегічної екологічної оцінки документів державного планування в Україні регламентуються Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 року № 2354-VIII (зі змінами в редакції від 31.10.2025 року). Так, СЕО – це процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу СЕО, складання звіту про СЕО, проведення громадського обговорення та консультацій, врахування у документі державного планування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування. Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування. Відповідно до підпункту 6 пункту 1 статті 1 Закону № 2354-VIII наслідки для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, під час проведення стратегічної екологічної оцінки повинні бути оцінені в розрізі компонентів довкілля.

До основних документів, які регламентують СЕО також належать:

Постанова Кабінету Міністрів України від 2 травня 2023 р. № 430 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки» із змінами в редакції 21.11.2025 року;

Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» із змінами в редакції від 21.11.2025 року.

Засади захисту довкілля під час інвестиційної діяльності закладено в Законі України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. №1560-XII із змінами в редакції 31.10.2025 року. Він встановлює заборону інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України. У разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності. Інвестор також зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля його діяльності у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII із змінами.

Відповідно до нормативно-правової бази України ДДП відповідає ряду зобов'язань:

пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;

проведення природоохоронних заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;

проектне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об’єктів і комплексів;

підвищення комфортності сформованої інфраструктури за рахунок її реконструкції та модернізації;

вжиття заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фізичних факторів;

вдосконалення системи управління відходами, в т. ч впровадження роздільного збору сміття;

забезпечення загальної доступності ДДП, а також самого звіту про СЕО відповідно до вимог Законів України «Про доступ публічної інформації» і «Про стратегічну екологічну оцінку» шляхом розміщення на офіційному веб-сайті Тур’є-Реметівської сільської ради та в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки.

Враховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що Стратегія розвитку Тур’є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року з її реалізації, відповідає встановленим на національному рівні цілям екологічної політики, враховує більшість з них і передбачає комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

Під час підготовки Стратегії та Плану заходів було враховано регіональну Програму охорони навколишнього природного середовища Закарпатської області на 2024 – 2027 роки, затвердженої розпорядженням голови Закарпатської обласної державної адміністрації – обласної військової адміністрації від 30.11.2023 №1054.

Програма передбачає виконання першочергових заходів щодо пом’якшення та адаптації до зміни клімату; забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та небезпечних хімічних речовин, ліквідації несанкціонованих стихійних сміттєзвалищ, рекультивації територій полігонів твердих побутових відходів; захисту населення від факторів радіаційного забруднення навколишнього природного середовища; оснащення пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря системами та приладами для контролю концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі в рамках забезпечення Державної програми моніторингу довкілля; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття шляхом створення нових та розширення існуючих територій та об’єктів природно заповідного фонду; проведення науково-технічних конференцій і семінарів, організацію виставок та інших заходів щодо пропаганди охорони навколишнього природного середовища; видання поліграфічної продукції з екологічної тематики тощо.

Основними завданнями Програми є реалізація екологічної політики, спрямованої на стабілізацію та поліпшення стану навколишнього природного середовища на території області. Реалізація основної мети досягається через: зниження негативного впливу на навколишнє природне середовище; відновлення природного стану порушених територій; зниження споживання природних ресурсів за рахунок здійснення ефективної господарської діяльності; функціонування системи моніторингу довкілля області. Виконання Програми дозволить: зміцнити кліматичну адаптацію та стійкість до пов’язаних з кліматом ризиків і

стихійних лих; зменшити забруднення та покращити якість атмосферного повітря; виконати заходи щодо

охорони і раціонального використання земель шляхом рекультивації територій полігонів твердих побутових відходів; провести спеціальні заходи, спрямовані на раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів; поліпшити використання природних ресурсів нашого краю; забезпечити функціонування системи моніторингу навколишнього природного середовища області з метою прийняття ефективних управлінських рішень та інформування громадськості про стан навколишнього природного середовища (якість поверхневих вод, стан природно-заповідних об'єктів та біотопів (оселищ); провести заходи щодо пропаганди охорони довкілля із залученням засобів масової інформації, громадських організацій та навчальних закладів з метою інформування громадськості про стан навколишнього природного середовища та підвищення рівня екологічної культури і свідомості населення; організувати проведення оцінки впливу на довкілля та стратегічну екологічну оцінку.

У частині розвитку природно-заповідної справи в Україні Закарпатська область посідає одне з провідних місць. В області здійснюються заходи, пов'язані з удосконаленням реалізації державного управління на регіональному рівні, цифровізації природоохоронної галузі та її електронних послуг (сервісів) у сфері захисту навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів, підвищення ефективності державної системи моніторингу довкілля на регіональному рівні.

Тур'є-Реметівська громада орієнтується на державну та регіональну політики, направлені на удосконалення реалізації державного управління на регіональному рівні, цифровізації природоохоронної галузі та її електронних послуг (сервісів) у сфері захисту навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів, підвищення ефективності державної системи моніторингу довкілля на регіональному рівні.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності -50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Оцінка охоплює ймовірні наслідки для біорізноманіття, ґрунтів, клімату, повітря, води та здоров'я населення, а також взаємодію цих чинників. Вторинні наслідки виникають опосередковано через зміни природних або соціально-економічних умов. Кумулятивні наслідки — сукупні наслідки кількох впливів або видів діяльності, що накопичуються у просторі й часі. Синергічні наслідки виникають, коли взаємодія чинників посилює ефект порівняно з їх окремою дією.

Контрольні матриці містять якісну оцінку очікуваних напрямів впливу, а не результати вимірювань чи дозволені рівні навантаження. Знак позитивного ефекту не виключає негативних наслідків будівництва, експлуатації, аварій і демонтажу. Їх розглянуто в уточненій оцінці нижче.

Для визначення ймовірних наслідків для довкілля, в тому числі здоров'я населення, від реалізації цілей і завдань, визначених в Стратегії до 2027 року та Плані на 2026 – 2028 роки було використано контрольний перелік питань (див. таблицю нижче).

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 відповідно до контрольного переліку питань

Таблиця 63

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	***Негативний вплив***			***Пом'якшення існуючої ситуації***
	Так	***Ймовірно***	Н/в	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			+	
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		+		+
3. Погіршення якості атмосферного повітря?			+	
4. Появу джерел неприємних запахів?			+	
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			+	
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			+	

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	***Негативний вплив***			***Пом'якшення існуючої ситуації***
	Так	***Ймовірно***	Н/в	
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?		+		+
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			+	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			+	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			+	
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			+	

Таблиця 64

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	***Негативний вплив***			***Пом'якшення існуючої ситуації***
	Так	***Ймовірно***	Н/в	
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			+	
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			+	
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод?			+	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?		+		+
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?		+		+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?		+		+
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			+	

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	***Негативний вплив***			***Пом'якшення існуючої ситуації***
	Так	***Ймовірно***	Н/в	
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів ***управління*** *відходами?*			+	
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			+	
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		+		+
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?		+		+
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			+	
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?		+		+
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями ДСРР?			+	
Біорізноманіття та природоохоронні території				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду, ***у тому числі Смарагдової мережі*** *(зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?*			+	+
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			+	+
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?		+		+
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?		+		+

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	***Негативний вплив***			***Пом'якшення існуючої ситуації***
	Так	***Ймовірно***	Н/в	
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?		+		+
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			+	
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?		+		+
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?		+		+

Таблиця 65

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	***Негативний вплив***			***Пом'якшення існуючої ситуації***
	Так	***Ймовірно***	Н/в	
37. Суттєвий вилив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			+	+
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			+	+
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			+	
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			+	
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			+	
42. Погіршення екологічного моніторингу?			+	
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			+	

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	***Негативний вплив***			***Пом'якшення існуючої ситуації***
	Так	***Ймовірно***	Н/в	
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			+	
Інше				
45. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			+	
46. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			+	
47. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			+	
48. Суттєве порушення якості природного середовища?			+	
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			+	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності спричиняють значний негативний екологічний ефект, що матиме вагомий негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			+	

Реалізація Стратегії може поліпшити якість послуг, енергоефективність та умови життя. Водночас інфраструктурні, енергетичні й господарські заходи можуть спричиняти короткострокові та тривалі негативні наслідки для вод, ґрунтів, повітря, оселищ і здоров'я населення. Природоохоронна спрямованість цілей не гарантує відсутності цих наслідків. Потрібні обґрунтований вибір ділянок і технологій, оцінка сукупного навантаження, виконання запобіжних заходів та моніторинг; ризики й умови деталізовано в розділах 6–9.

У контрольних таблицях «Н/в» означає, що вплив не встановлено наявними даними; це не підтвердження його відсутності. Позначки «Так» і «Ймовірно» вказують на наявні або потенційні шляхи впливу, які деталізуються для конкретного проєкту.

Будівництво і ремонт можуть спричиняти пил, шум, відходи та порушення ґрунтів. Дороги, енергетичні споруди, водозабори й забудова можуть мати також тривалі вторинні наслідки: фрагментацію оселищ, зміну стоку, зростання транспортного та рекреаційного навантаження. Поліпшення послуг є очікуваним соціальним ефектом, але не виключає цих ризиків.

Оцінка ймовірного виливу реалізації цілей Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року на компоненти довкілля

Таблиця 66

Фактори впливу	***Компоненти довкілля, що зазнають впливу***							
Стратегічні та оперативні цілі	***Атмосферне повітря***	***Водні ресурси***	***Відходи***	***Земельні ресурси***	***Біорізноманіття і природоохоронні території***	***Рекреаційні зони та культурна спадщина***	***Населення та інфраструктура***	***Екологічне управління та моніторинг***
Тематична група: інфраструктура, природокористування, туризм і культура (зв'язок із цілями 1, 2, 3 Стратегії)								
Напрям: Сталий благоустрій та безпечна, модернізована та енергоефективна комунальна інфраструктура орієнтована на потреби жителів та гостей громади	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	*0*
Напрям: Стала мобільність та логістика	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	*0*	+ / –	+ / –	*0*
Напрям: Зелена енергетика та розумне природокористування	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	*0*
ОЦ 1.4. Розвиток туризму та рекреації	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	*0*
ОЦ 1.5.Культурний розвиток та збереження культурної спадщини	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	*0*
Тематична група: підприємництво, аграрний сектор та інвестиції (ціль 2 Стратегії)								

Фактори впливу	***Компоненти довкілля, що зазнають впливу***							
Напрям: Розвиток агробізнесу, органічного виробництва та автентичних продуктів	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	*0*

Таблиця 67

Напрям: Залучення інвестицій та ефективний маркетинг на базі локальних брендів	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	*0*
Напрям: Розвиток підприємництва та інновацій	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	*0*
Напрям: Громада ефективних партнерств та комунікацій	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	*0*
Тематична група: безпека, послуги та людський розвиток (ціль 3 Стратегії)								
Напрям: Безпека та цивільний захист населення	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	*0*
Напрям: Ефективне, цифровізоване, партисипативне врядування та розвиток мережі соціальних послуг	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –
Напрям: Інклюзивний здоров'я зберігаючий простір та спосіб життя	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –
Напрям: Формування сучасного інклюзивного освітнього простору розвитку особистості	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –	+ / –

На основі наведених в таблицях вище оцінок можна зробити такі висновки щодо ймовірних *наслідків від реалізації цілей і завдань Стратегії 2027 та Плану 2026 – 2028 для компонентів довкілля та здоров'я населення:*

Атмосферне повітря. До короткострокових негативних впливів на стан атмосферного повітря (викидів забруднюючих речовин від стаціонарних та пересувних джерел) ймовірно може спричинити реалізація таких завдань Стратегії 2027 , а саме:

Створення доступної дорожньої інфраструктури та майна (будівництво/ремонт доріг, мостів та тротуарів орієнтованих на потреби людей із інвалідністю):

Капітальний ремонт/будівництво автомобільних доріг в населених пунктах громади

Капітальний ремонт мостів

Капітальний ремонт тротуарів, облаштування пішоходних доріжок в громаді

Будівництво дорожнього покриття між населеними пунктами громади

Формування сучасної системи автомобільного громадського транспорту (нові види транспорту, нові маршрути, зупинки)

Ремонт/облаштування автобусних зупинок для комфортного очікуванняя транспорту у населених пунктах громади

Водночас низка завдань Стратегії 2027 орієнтовані на зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря. Серед них:

У тематичній матриці «+ / −» означає поєднання очікуваних вигід і можливих негативних наслідків залежно від конкретного рішення; це не числовий баланс. «0» означає відсутність встановленого прямого зв'язку на цьому рівні, а не підтвердження безпечності. Значущість ризиків деталізовано в розділі 6.1.

Напрям: Зелена енергетика та розумне природокористування

Розвиток ВДЕ

Розробка та реалізація енергоефективних екологічно безпечних проєктів заміщення енергетичних ресурсів альтернативними й відновлюваними джерелами енергії

Розвиток вітро-, гідро- та сонячної енергетики та інші

Розвиток біоенергетики

Ефективна система управління відходами

Розробка Плану управління відходами.

Створення системи роздільного збору, сортування та переробки відходів у населених пунктах громади

Встановлення сміттєсортувальної лінії із застосуванням новітніх технологій

Організація пунктів збору небезпечних відходів (батарейки, електроніка)

Співпраця з переробними підприємствами для утилізації відходів і залучення грантів від міжнародних донорських організацій

Екоосвіта

Проведення просвітницьких кампаній для жителів та туристів про роздільний збір відходів та природоохоронну діяльність

Проведення екологічних фестивалів, заходів із природоохоронною тематикою

Проведення екоосвітніх занять у школах громади про біорізноманіття, ВДЕ та управління відходами , про необхідність збереження флори та фауни

Створення інформаційних стендів і QR-кодів із даними про екосистеми та туристичні маршрути Закарпаття, Ужгородського району, об'єкту «Полонина Руна»

Енергоефективний і природоощадний благоустрій населених пунктів громади

1. Визначення локацій зелених зон та висадка дерев і кущів, стійких до місцевих кліматичних умов, облаштування малих архітектурних форм, облаштування клумб
2. Встановлення енергоефективних LED-ліхтарів із датчиками руху в громадських просторах громади
3. Регулярне скошування газонів, узбіч доріг, парків і кладовищ для підтримання естетичного вигляду та санітарних норм, у тому числі кладовищ.

Напрям: Розвиток туризму та рекреації

Формування та просування нових туристичних продуктів та послуг (туристичні маршрути, оглядові майданчики мобільні додатки, цифрові тури тощо)

Створення та маркування нових туристичних маршрутів: пішохідні, велосипедні, історико-культурні, етнографічні та екологічні маршрути

Освітні екскурсії, фототури, весільні події, релакс-маршрути

Облаштування велотрас для велосипедного туризму і спорту: створення системи гірських велосипедних маршрутів різної складності (від сімейних до екстремальних).

Маркетинг туристичних послуг, уніфікація та осучаснення туристичної інформації та навігації

1.Маркетинг туристичних послуг, популяризація туристичного потенціалу громади. 2.Встановлення туристичних вказівників, мап, маршрутних табличок 3.Встановлення інформаційних стендів з QR-кодами про туристичні об'єкти

4. Навігація для туристичних додатків з можливістю замовлення екскурсійного супроводу або оренди GPS/аудіогіда, екостоянки, лавки, смітники, місця для пікніку.
5. Брендинг громади
6. Участь у регіональних, загальноукраїнських та міжнародних спеціалізованих заходах (виставках, конференціях, круглих столах, семінарах, тренінгах тощо)

Створення модернових інклюзивних просторів для відпочинку, дозвілля та рекреації (парки, сквери, тощо)

1.Облаштування паркових, рекреаційних, оздоровчих зон та об`єктів природного середовища. 2.Організація спортивно-масових заходів (змагання, зимові фестивалі, сімейні турніри), партнерство з туроператорами по організації змагань, навчальних таборів та фестивалів тощо.

Водні ресурси. До ймовірного негативного впливу на стан водних ресурсів може спричинити реалізація завдань, пов'язаних з розвитком промисловості та інфраструктури. Зокрема:

Енергоефективна система водозабезпечення та водовідведення

Будівництво водопровідних мереж із використанням енергоефективних насосів, заміна водонапірних башт.

Встановлення сучасних фільтраційних станцій для мінеральних джерел, сертифікованих за стандартами ISO 9001

Будівництво каналізаційних систем із впровадженням біологічного очищення стоків, дренажних систем для водовідведення

Водночас низка завдань Стратегії 2027 орієнтовані на поліпшення стану водних ресурсів внаслідок впровадження біологічного очищення стооків, будівництва дренажних систем для водовідведення, застосування енергефективних насосів та заміна водонапірних башт, встановлення сучасних фільтраційних станцій для мінеральних джерел, сертифікованих за стандартами ISO 9001.

А також впровадження наступних завдань:

Розвиток ВДЕ

Розробка та реалізація енергоефективних екологічно безпечних проєктів заміщення енергетичних ресурсів альтернативними й відновлюваними джерелами енергії

Розвиток вітро-, гідро- та сонячної енергетики та інших

Розвиток біоенергетики

Ефективна система управління відходами

Розробка плану управління відходами.

Створення системи роздільного збору, сортування та переробки відходів у населених пунктах громади

Встановлення сміттєсортувальної лінії із застосуванням новітніх технологій

Організація пунктів збору небезпечних відходів (батарейки, електроніка)

Співпраця з переробними підприємствами для утилізації відходів і залучення грантів від міжнародних донорських організацій

Земельні ресурси. Негативний вплив на природні ландшафти, земельні ресурси та ґрунти може спричинити реалізація завдань Стратегії 2027 та Плану 2026 – 2028, пов'язаних з розвитком інфраструктури, зокрема інженерної та транспортної.

Енергоефективна система водозабезпечення та водовідведення

Будівництво водопровідних мереж із використанням енергоефективних насосів, заміна водонапірних башт.

Встановлення сучасних фільтраційних станцій для мінеральних джерел, сертифікованих за стандартами ISO 9001

Будівництво каналізаційних систем із впровадженням біологічного очищення стоків, дренажних систем для водовідведення

Термомодернізація будівель, будівництво будівель з нульовим використанням енергії

5. Утеплення стін, дахів і заміна вікон на енергоефективні в адміністративних будівлях (заклади освіти, будинки культури, амбулаторії)

Будівництво нових об'єктів із нульовим енергоспоживанням (Net Zero Energy Buildings)Утеплення стін, дахів і заміна вікон на енергоефективні в адміністративних будівлях (заклади освіти, будинки культури, амбулаторії тощо)

Створення доступної дорожньої інфраструктури та майна (будівництво/ремонт доріг, мостів та тротуарів орієнтованих на потреби людей із інвалідністю)

1. Капітальний ремонт/будівництво автомобільних доріг в населених пунктах громади
2. Капітальний ремонт мостів
3. Капітальний ремонт тротуарів, облаштування пішоходних доріжок в громаді 4.Будівництво дорожнього покриття між населеними пунктами громади

Формування сучасної системи автомобільного громадського транспорту (нові види транспорту, нові маршрути, зупинки)

1. Ремонт/облаштування автобусних зупинок для комфортного очікуванняя транспорту у населених пунктах громади

Водночас низка завдань Стратегії 2027 орієнтовані на поліпшення стану земельних ресурсів через реалізацію завдань:

Напрям: Залучення інвестицій та ефективний маркетинг на базі локальних брендів

Просторове планування як основа розумної трансформації середовища громади (розробка Комплексного плану просторового розвитку громади тощо)

Підготовка якісних інвестиційних продуктів (інвестиційні проєкти, інвестиційний паспорт, підгготовлені земельні ділянки)

Створення ефективної системи супроводу інвестиційної діяльності та меркетинг території громади (Інвестиційна рада, інвестиційний бренд громади, інвестиційні ярмарки із залученням крафтових виробників тощо)

Термомодернізація будівель, будівництво будівель з нульовим використанням енергії

1. Впровадження систем муніципального енергоменеджменту та енергомоніторингу
2. Розробка енергетичного паспорту громади
3. Підвищення професійного рівня енергоменеджерів в громаді, навчання, обмін досвідом

4. Проведення енергоаудиту комунальних будівель для визначення пріоритетів термомодернізації

Ефективна система управління відходами

1. Розробка Плану управління відходами.
2. Створення системи роздільного збору, сортування та переробки відходів у населених пунктах громади
3. Встановлення сміттєсортувальної лінії із застосуванням новітніх технологій
4. Організація пунктів збору небезпечних відходів (батарейки, електроніка)
5. Співпраця з переробними підприємствами для утилізації відходів і залучення грантів від міжнародних донорських організацій

Відходи. Ймовірне збільшення обсягу утворюваних промислових та побутових відходів може спричинити реалізація окремих завдань Стратегії 2027 . Зокрема:

Напрям: Розвиток агробізнесу, органічного виробництва та автентичних продуктів

Розвиток сільського господарства та сільгосппереробки, виробництво екопродукції

Розвиток крафтового виробництва із географічним зазначенням Підтримка сільськогосподарських кооперативів та фермерських господарств

Водночас Стратегія 2027 та План 2026 – 2028 включає низку завдань, спрямованих на підвищення ефективності системи управління відходами. Серед них:

Ефективна система управління відходами

1. Розробка Плану управління відходами.
2. Створення системи роздільного збору, сортування та переробки відходів у населених пунктах громади
3. Встановлення сміттєсортувальної лінії із застосуванням новітніх технологій
4. Організація пунктів збору небезпечних відходів (батарейки, електроніка)
5. Співпраця з переробними підприємствами для утилізації відходів і залучення грантів від міжнародних донорських організацій

Надра, біорізноманіття і природоохоронні території. Реалізація інфраструктурних та інвестиційних напрямів може створювати негативні впливи на оселища й природні ресурси. Висновок залежить від просторового розміщення та оцінки сукупних наслідків; заходи охорони визначено в розділі 7.

Проте ймовірність настання ризиків негативного впливу на біорізноманіття та території з природними обмеженнями буде залежати від розташування територій, на яких будуть реалізуватися завдання та проєкти Стратегії 2027 , пов’язані з розвитком інфраструктури та дорожнього господарства, та їх наближенням до природоохоронних об’єктів і територій.

Однак, плановану діяльністю громади передбачено умови щодо використання поводження з об’єктами природно-заповідного фонду:

- Забезпечити охорону типових та унікальних природних комплексів і об’єктів, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, рослинних угрупувань.
- Вести роботи способами, які забезпечують збереження природних комплексів і об'єктів, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, сприяти формуванню екологічної мережі.
- У разі виявлення рідкісних об'єктів рослинного та тваринного світу та таких, що перебувають під загрозою, провести додаткові дослідження та запроектувати й реалізувати заходи з охорони.
- При виявленні під час провадження планованої діяльності рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення типових природних рослинних угруповань занесених до Зеленої книги України вжити відповідні заходи охорони, які передбачені положенням про Зелену книгу України затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. №1286 із змінами N 826 від 09.09.2020. Забезпечити збереження та захист від пощкодження рослиності на ділянках, що не входять до меж ділянки планування.

За результатами досліджень передбачити компенсації заходи за знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання) згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 №1030 «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 796 від 03.10.2018.

Дотримання чинного природоохоронного законодавства та витримані відстані дозволить звести можлий вплив на біорізноманіття до мінімуму.

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Короткостроковий тимчасовий негативний вплив на рекреаційні зони громади може відзначатися внаслідок напливу туристів та рекреантів в пікові відпочинкові періоди. Водночас Стратегія 2027 та План 2026 - 2028 містять завдання, реалізація яких націлена на відновлення та розвиток рекреаційних зон та збереження культурної спадщини громади. Серед них:

Трансформація мережі культурних закладів в сучасні простори для розвитку

1. Модернізація та реконструкція будівель та приміщень закладів культури, музеїв, бібліотек тощо
2. Створення на базі закладів культури інклюзивних, сучасних просторів культурного розвитку, оснащення сучасним інвентарем
3. Створення сучасного музейного простору з цифровими технологіями для відтворення та збереження історії громади

Збереження культурної спадщини

Збереження культурної спадщини

Створення цифрового архіву історичних документів для збереження культурної спадщини та дослідницької діяльності.

Проведення реконструкцій історичних подій, унікальних культурних заходів та розвиток народних традицій

Проведення реконструкцій історичних подій

Розвиток народних традицій та народних ремесел 3.Створення арт-просторів для молоді на базі фольклору

4. Збереження та популяризація фольклору як ключового елементу культурної спадщини
5. Розробка нових культурних продуктів на основі фольклору (фестивалі, майстер-класи, цифрові архіви).
6. Забезпечення міжсекторальної співпраці для промоції фольклору через туризм і креативні індустрії.
7. Цифровізація фольклорної спадщини для ширшої доступності та міжнародної впізнаваності.

Формування та просування нових туристичних продуктів та послуг (туристичні маршрути, оглядові майданчики мобільні додатки, цифрові тури тощо)

1. Створення та маркування нових туристичних маршрутів: пішохідні, велосипедні, історико-культурні, етнографічні та екологічні маршрути
2. Освітні екскурсії, фототури, весільні події, релакс-маршрути
3. Облаштування велотрас для велосипедного туризму і спорту: створення системи гірських велосипедних маршрутів різної складності (від сімейних до екстремальних***).***

Створення модернових інклюзивних просторів для відпочинку, дозвілля та рекреації (парки, сквери, тощо)

1. Облаштування паркових, рекреаційних, оздоровчих зон та об`єктів природного середовища.
2. Організація спортивно-масових заходів (змагання, зимові фестивалі, сімейні турніри), партнерство з туроператорами по організації змагань, навчальних таборів та фестивалів тощо.

Здоров'я населення Реалізація певних завдань Стратегії 2027 , яка скерована на покращення умов життєдіяльності населення, в т. ч. через відновлення та розвиток інженерної, дорожньо-транспортної інфраструктури тощо, а також збереження здоров'я населення, може мати тимчасові негативні впливи на довкілля. Проте, за умови дотримання встановлених екологічних нормативів та санітарних норм та правил, цей вплив буде зведено до мінімуму. А в середньо- та довгостроковій перспективі очікується позитивний вплив від їх реалізації. Серед таких завдань:

Напрям: Безпека та цивільний захист населення

Сприяння розвитку системи централізованого оповіщення

Створення фонду захисних споруд цивільного захисту (зокрема в закладах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту) з урахуванням принципів інклюзивності та безбар’єрності

Поліцейський офіцер громади

Напрям: Ефективне, цифровізоване, партисипативне врядування та розвиток мережі соціальних послуг

Цифрова трансформація громади

Демократичне управління та партисипація

Громада соціальної справедливості та захищеності населення, молодіжного розвитку

Напрям: Інклюзивний здоров’я зберігаючий простір та спосіб життя

Забезпечення функціонування спроможної системи громадського здоров'я та формування здорового способу життя.

.Формування спроможної мережі первинної медичної допомоги

Охорона материнства та дитинства, поширення знань та практик щодо збереження репродуктивного здоров'я

Розширення мережі закладів та створення інклюзивної спортивної інфраструктури

Напрям: Формування сучасного інклюзивного освітнього простору розвитку особистості Забезпечення рівного доступу та підвищення якості дошкільної, загальної середньої освіти

Забезпечення доступності, розумного пристосування та універсального дизайну для задоволення освітніх потреб дітей з особливими освітніми потребами

Сприяння розвитку позашкільної освіти відповідно до вільного, різнобічного розвитку особистості, інтелектуальних і творчих здібностей, фізичних якостей вихованців, учнів і слухачів і принципу гендерної рівності.

Екологічне управління та моніторинг. Стратегія до 2027 року та План заходів на 2026 – 2028 роки не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки. Водночас завдання Стратегії та Плану скеровані на підвищення значення екологічної складової у процесі розвитку громади. Серед них:

Ефективна система управління відходами

1. Розробка Плану управління відходами.
2. Створення системи роздільного збору, сортування та переробки відходів у населених пунктах громади
3. Встановлення сміттєсортувальної лінії із застосуванням новітніх технологій
4. Організація пунктів збору небезпечних відходів (батарейки, електроніка)

5. Співпраця з переробними підприємствами для утилізації відходів і залучення грантів від міжнародних донорських організацій

Цифрова трансформація громади

Застосування цифрових рішень для підвищення якості надання публічних послуг, у тому числі для осіб з інвалідністю, переведення надання публічних послуг в онлайн-формат.

Впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в систему управління, охорону здоров'я, культуру, освіту, охорону навколишнього природного середовища тощо.

Створення, впровадження та розвиток електронного документообігу.

Впровадження е-петицій, е-звернень, е-консультацій та бюджету участі, приєднання громади до електронних сервісів веб-платформи «Єдина платформа місцевої електронної демократії» (e-DEM)

Сучасний ЦНАП

Термомодернізація будівель, будівництво будівель з нульовим використанням енергії1. Впровадження систем муніципального енергоменеджменту та енергомоніторингу

2. Розробка енергетичного паспорту громади

3. Підвищення професійного рівня енергоменеджерів в громаді, навчання, обмін досвідом

4. Проведення енергоаудиту комунальних будівель для визначення пріоритетів термомодернізації

5. Утеплення стін, дахів і заміна вікон на енергоефективні в адміністративних будівлях (заклади освіти, будинки культури, амбулаторії тощо)

6. Будівництво нових об'єктів із нульовим енергоспоживанням (Net Zero Energy Buildings)

Енергоефективність і заміщення викопного палива можуть зменшити викиди парникових газів. Водночас будівництво, вирубування, транспорт, використання матеріалів та зміна землекористування можуть їх збільшувати. Нетто-ефект без інвентаризації життєвого циклу не обчислено. Для громади пріоритетні стійкість до паводків, ерозії, зсувів, посух та інтенсивних опадів.

Кумулятивні та синергічні наслідки можуть бути значними за одночасного навантаження на спільний водозбір, оселище, міграційний шлях або житлову територію. Дотримання окремих нормативів не замінює оцінки такого поєднання; необхідні узгодження проєктів та перевірка залишкових наслідків.

6.1. Узагальнена оцінка ризиків за шляхами впливу

Оцінювання враховує чутливість рецептора, просторовий масштаб, тривалість, оборотність та поєднання навантажень. Рівні є якісними: потенційно значний — можливі тривалі, важкооборотні або сукупні наслідки для чутливих територій; локальний — переважно обмежений майданчиком і контрольований заходами; невизначений — бракує даних для оцінки значущості. Відсутність даних не прирівнюється до нульового впливу.

Таблиця 68

Напрям і рецептори	Наслідки та тривалість	Оцінка і необхідна перевірка
ВЕС, дороги, лінії та підстанції; птахи, кажани, ліси, мешканці	Втрата/фрагментація оселищ, зіткнення, шум, тіньове мерехтіння, ерозія; експлуатаційні впливи багаторічні, втрата оселищ може бути незворотною.	Потенційно значний сукупний вплив. Потрібні сезонні дослідження, просторові альтернативи, акустична й тіньова оцінка, повний висновок ОВД та моніторинг.
Водозабори, каналізація, очисні споруди; Тур'я та водозбір Ужа	Поліпшення якості води за належного очищення; ризики надмірного водозабору, недостатнього очищення, аварійних скидів і впливу вниз за течією.	Потенційно значний за аварії або сукупного навантаження. Водогосподарський баланс, характеристики приймача стоків, резервування та контроль скидів.
Дороги, мости, руслові роботи; ґрунти, русла, прибережні оселища	Пил і шум під час робіт; тривала зміна стоку, ерозія, перенос ризику підтоплення нижче за течією, фрагментація.	Потенційно значний у чутливих місцях. Порівняння трас і природоорієнтованих рішень, гідравлічне та протиерозійне обґрунтування.
Відходи та агропереробка; повітря, вода, ґрунти, житло	Зменшення стихійних звалищ; можливі запахи, фільтрат, транспорт, пожежі та забруднення за неналежної експлуатації.	Значущість залежить від потужності, технології та відстаней до рецепторів; передача відходів законним операторам, контроль стоків і аварій.
Туризм, парковки, рекреація; води, ландшафт, оселища	Сезонне зростання водоспоживання, стоків, відходів, шуму та витоптування; непряме стимулювання забудови.	Сукупний вплив із наявними об'єктами. Допустиме рекреаційне навантаження і спроможність інфраструктури оцінюються до розширення.
Термомодернізація, теплопостачання; клімат і здоров'я	Очікуване зниження енергоспоживання; будівельні відходи, пил; біомаса може створювати викиди твердих частинок.	Переважно локальні контрольовані впливи, але позитивний кліматичний баланс потребує обліку палива, енергії й життєвого циклу.
Соціальні, освітні й медичні послуги; населення	Очікуване поліпшення доступності й профілактики; будівельні впливи, медичні відходи, потреби води та енергії.	Позитивний соціальний ефект умовний; контролюються безпечність середовища, доступність і належне управління відходами.

Кумулятивність оцінюється в межах спільного водозбору, міграційного коридору, зони шуму і транспортного доступу. Поєднання вирубування, схилових доріг та інтенсивних опадів може посилювати ерозію; нова туристична забудова разом із сезонним маловоддям — дефіцит води та забруднення; декілька енергетичних об'єктів — бар'єрний ефект для птахів. Такі поєднання не можна виключати сумою окремих позитивних позначок у матрицях.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом’якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Для зменшення можливих короткочасних, довготривалих і незворотних наслідків реалізації Стратегії застосовується послідовність: уникнення впливу, його мінімізація, відновлення порушених компонентів і, де це правомірно, компенсація залишкових втрат. Наведені заходи є рекомендаціями СЕО для включення до планування, бюджетування та проєктних рішень; їх фактичне виконання перевіряється моніторингом.

Заходи та проєкти, передбачені для запобігання, зменшення та пом’якшення ймовірного негативного виливу на компоненти довкілля, в тому числі здоров’я населення,

внаслідок реалізації цілей та завдань ДДП (Стратегії та Плану Тур’є-Реметівської громади)

Таблиця 69

Складові довкілля, в т. ч. здоров’я населення	**Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом’якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027**
Атмосферне повітря	**Місцева програма «Природоохоронні та екологічні заходи на території Тур’є-Реметівської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області на 2026-2027 роки»** ***Заходи:*** - *упорядкування місць зберігання побутових відходів;* - *забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення та сортування побутових відходів;* - *придбання контейнерів для збирання ТПВ;* - *ліквідація наслідків буреломів, сніголамів, вітровалів;* - *ліквідація аварійних дерев та сухостою;* - *закупівля та висадка саджанців дерев і квітів, розбивка клумб, квітників.* **Програма утримання та розвитку благоустрою населених пунктів Тур’є-Реметівської сільської ради** **на 2024-2026 роки** ***Заходи.*** – *приведення сіл сільської ради до рівня європейських норм (утримання історико-архітектурної спадщини, пам’ятників, площ, вулиць, тротуарів, встановлення та поновлення вказівників, табличок з назвами вулиць, дорожніх знаків, розмітки, тощо);* – *покращення зовнішнього вигляду та санітарного стану населених пунктів (організація роботи по прибиранню населених пунктів,* *забезпечення своєчасного і повного збору та вивезення ТПВ, запобіганню*

Таблиця 70

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	виникнення стихійних сміттєзвалищ, викошування зелених зон, удосконалення облаштування контейнерних майданчиків, ремонт та заміна контейнерів для збору сміття, паркування транспортних засобів); – *окультурення зелених насаджень з одночасною санітарною вирізкою сухих, аварійних дерев та формуванням крон існуючих дерев, утримання клумб, газонів, смуг зелених насаджень;* – *забезпечення якісного зовнішнього освітлення вулиць, тротуарів (поточне утримання, продовження робіт з реконструкції та встановленню нових ліній зовнішнього освітлення з застосування технологій та елементів енергозберігання);* – *забезпечення належних умов для поховань померлих (продовження робіт по впорядкуванню кладовищ);* – *створення дитячих майданчиків, спортивних площадок, тощо;* – *організація робіт з благоустрою, святкового прибирання населених пунктів до відзначення державних та релігійних свят;* – *організація робіт з благоустрою в зонах масового відпочинку населення;* – *залучення до виконання робіт із благоустрою населених пунктів осіб з числа безробітних, зареєстрованих у центрі зайнятості на договірній основі, а також осіб засуджених до виконання громадських робіт;* – *проведення профілактичної роз'яснювальної роботи серед населення, власників комерційних структур щодо дотримання правил благоустрою, санітарних норм, правил поведінки в громадських місцях, запровадження роздільного збору побутових відходів, участі громадян у наведенні порядку за місцем проживання;* – *проведення капітального ремонту - доріг та вулиць, берегоукріплення річок, утримання в належному стані дамб та інших об'єктів благоустрою.* **Цільова програма** **«ВЛАСНИЙ ДІМ» Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на 2026-2030 роки** – *Підвищення рівня привабливості проживання, стандартів життя, поліпшення інженерного забезпечення та благоустрою житла на території громади;* *- Оновлення або модернізація житлового фонду шляхом надання кредитів на капітальний ремонт та ремонт інженерних мереж* **1.Проєкт місцевого розвитку.** Облаштування велоінфраструктури в громаді (велопарковки, велодоріжки (тощо) **1.Проєкт місцевого розвитку** Впровадження заходів з відновлюваних джерел енергії на муніципальних об'єктах, залучення інвестицій в будівництво ГЕС, ГАЕС, СЕС, вітряків тощо
Водні ресурси	**1.Проєкт місцевого розвитку**

Таблиця 71

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Нове будівництво мереж водопостачання/водовідведення, систем подачі, очистки води або стічних вод із використанням відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) **2.Проєкт місцевого розвитку** Розробка Комплексного плану просторового розвитку громади **2.Проєкт місцевого розвитку** Створення Інвестиційного паспорту громади **2.Проєкт місцевого розвитку** Розробка інвестиційних проєктів громади, створення Каталогу **1.Проєкт місцевого розвитку** Впровадження заходів з відновлюваних джерел енергії на муніципальних об'єктах, залучення інвестицій в будівництво ГЕС, ГАЕС, СЕС, вітряків тощо **1.Проєкт місцевого розвитку** Створення та ознакування туристичних маршрутів **1.Проєкт місцевого розвитку** Створення туристичної мапи Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади
Земельні ресурси	**Програма утримання та розвитку автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури** **Програма розвитку земельних відносин на території** **Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області на 2026-2027 роки** *Захід. Виготовлення документації із землеустрою щодо формування земельних ділянок комунальної власності для проведення земельних торгів (аукціонів) для продажу права власності та права оренди на земельні ділянки, вільні від забудови.* *Захід. Виготовлення технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель комунальної власності* *Захід. Виготовлення технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок комунальної власності* *Захід. Виготовлення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель населених пунктів Тур'є-Реметівської сільської ради* *Захід. Фінансування робіт з проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що намічені для продажу* *Захід. Фінансування робіт з складання електронного документу XML-файлу меж населеного пункту та внесення відомостей про них до Державного земельного кадастру* *Захід. Виготовлення проекту землеустрою щодо встановлення меж території Тур'є-Реметівської територіальної громади*

Таблиця 72

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Проєкт місцевого розвитку. Ремонт автобусних зупинок у населених пунктах громади.

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Проєкт місцевого розвитку Розробка муніципального Плану управління відходами у Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді, роздільний збір відходів **Проєкт місцевого розвитку** Екоосвіта (проведення навчальних заходів для населення з екологічних тематик, проведення екологічних акцій у співпраці із міжнародними та національними організаціями тощо) **Проєкт місцевого розвитку** Облаштування інфраструктури публічних просторів у населених пунктах громади, зокрема дитячих ігрових майданчиків. **Проєктмісцевого розвитку** Створення та ознакування туристичних маршрутів **Проєктмісцевого розвитку** Створення туристичної мапи Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади **2.Проєкт місцевого розвитку** Розробка інвестиційних проєктів громади, створення Каталогу **2.Проєкт місцевого розвитку** Інформаційно-консультативний супровід особистих селянських господарств, ініціатив зі створення малих підприємств у сільській місцевості, підтримка розвитку фермерства **2.Проєкт місцевого розвитку** Створення крафтового виробництва «Виробляй своє» (крафтові сири та молочна продукція; продукція бджільництва (мед, медові напої, продукти на основі меду); трав'яні чаї та фітозбори з карпатських лікарських рослин; джеми, сиропи, леквари та сухофрукти з місцевих фруктів і ягід;вироби з вовни та текстилю; гастрономічні продукти за традиційними закарпатськими рецептами тощо) **2.Проєкт місцевого розвитку** Сприяння створенню сільськогосподарських кооперативів **2.Проєкт місцевого розвитку**

Таблиця 73

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Розробка Комплексного плану просторового розвитку громади **2.Проєкт місцевого розвитку** Створення Інвестиційного паспорту громади
Надра	**Програма розвитку земельних відносин на території** **Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області на 2026-2027 роки** *Захід. Виготовлення документації із землеустрою щодо формування земельних ділянок комунальної власності для проведення земельних торгів (аукціонів) для продажу права власності та права оренди на земельні ділянки, вільні від забудови.*

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Захід. Виготовлення технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель комунальної власності *Захід. Виготовлення технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок комунальної власності* *Захід. Виготовлення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель населених пунктів Тур'є-Реметівської сільської ради* *Захід. Фінансування робіт з проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що намічені для продажу* *Захід. Фінансування робіт з складання електронного документу XML-файлу меж населеного пункту та внесення відомостей про них до Державного земельного кадастру* *Захід. Виготовлення проекту землеустрою щодо встановлення меж території Тур'є-Реметівської територіальної громади* **1.Проєкт місцевого розвитку** Розробка муніципального Плану управління відходами у Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді, роздільний збір відходів **1.Проєкт місцевого розвитку** Екоосвіта (проведення навчальних заходів для населення з екологічних тематик, проведення екологічних акцій у співпраці із міжнародними та національними організаціями тощо) **1.Проєкт місцевого розвитку** Облаштування інфраструктури публічних просторів у населених пунктах громади, зокрема дитячих ігрових майданчиків. **2.Проєкт місцевого розвитку** Розробка Комплексного плану просторового розвитку громади **2.Проєкт місцевого розвитку** Створення Інвестиційного паспорту громади

Таблиця 74

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	2.Проєкт місцевого розвитку Розробка інвестиційних проєктів громади, створення Каталогу
Відходи	**Програма розвитку земельних відносин на території** **Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області на 2026-2027 роки** *Захід. Виготовлення документації із землеустрою щодо формування земельних ділянок комунальної власності для проведення земельних торгів (аукціонів) для продажу права власності та права оренди на земельні ділянки, вільні від забудови.* *Захід. Виготовлення технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель комунальної власності* *Захід. Виготовлення технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок комунальної власності*

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Захід. Виготовлення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель населених пунктів Тур'є-Реметівської сільської ради *Захід. Фінансування робіт з проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що намічені для продажу* *Захід. Фінансування робіт з складання електронного документу XML-файлу меж населеного пункту та внесення відомостей про них до Державного земельного кадастру* *Захід. Виготовлення проекту землеустрою щодо встановлення меж території Тур'є-Реметівської територіальної громади* **1.Проєкт місцевого розвитку** Розробка муніципального Плану управління відходами у Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді, роздільний збір відходів **1.Проєкт місцевого розвитку** Екоосвіта (проведення навчальних заходів для населення з екологічних тематик, проведення екологічних акцій у співпраці із міжнародними та національними організаціями тощо) **2.Проєкт місцевого розвитку** Розробка Комплексного плану просторового розвитку громади **2.Проєкт місцевого розвитку** Створення Інвестиційного паспорту громади **2.Проєкт місцевого розвитку** Розробка інвестиційних проєктів громади, створення Каталогу **Програма розвитку земельних відносин на території** **Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області на 2026-2027 роки**

Таблиця 75

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Захід. Виготовлення документації із землеустрою щодо формування земельних ділянок комунальної власності для проведення земельних торгів (аукціонів) для продажу права власності та права оренди на земельні ділянки, вільні від забудови. *Захід. Виготовлення технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель комунальної власності* *Захід. Виготовлення технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок комунальної власності* *Захід. Виготовлення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель населених пунктів Тур'є-Реметівської сільської ради* *Захід. Фінансування робіт з проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що намічені для продажу* *Захід. Фінансування робіт з складання електронного документу XML-файлу меж населеного пункту та внесення відомостей про них до Державного земельного кадастру* *Захід. Виготовлення проекту землеустрою щодо встановлення меж території Тур'є-Реметівської територіальної громади*

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
Біорізноманіття та природоохоронні території	**Місцева програма «Природоохоронні та екологічні заходи на території Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області на 2026-2027 роки»** ***Заходи:*** - *упорядкування місць зберігання побутових відходів;* - *забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення та сортування побутових відходів;* - *придбання контейнерів для збирання ТПВ;* - *ліквідація наслідків буреломів, сніголамів, вітровалів;* - *ліквідація аварійних дерев та сухостою;* - *закупівля та висадка саджанців дерев і квітів, розбивка клумб, квітників.* **Програма утримання та розвитку благоустрою населених пунктів Тур'є-Реметівської сільської ради** **на 2024-2026 роки (з продовженням на 2027 – 2028 роки) Заходи.** - *приведення сіл сільської ради до рівня європейських норм (утримання історико-архітектурної спадщини, пам'ятників, площ, вулиць, тротуарів, встановлення та поновлення вказівників, табличок з назвами вулиць, дорожніх знаків,* *розмітки, тощо);*

Таблиця 76

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	- *покращення зовнішнього вигляду та санітарного стану населених пунктів (організація роботи по прибиранню населених пунктів, забезпечення своєчасного і повного збору та вивезення ТПВ, запобіганню виникнення стихійних сміттєзвалищ, викошування зелених зон, удосконалення облаштування контейнерних майданчиків, ремонт та заміна контейнерів для збору сміття, паркування транспортних засобів);* - *окультурення зелених насаджень з одночасною санітарною вирізкою сухих, аварійних дерев та формуванням крон існуючих дерев, утримання клумб, газонів, смуг зелених насаджень;* - *забезпечення якісного зовнішнього освітлення вулиць, тротуарів (поточне утримання, продовження робіт з реконструкції та встановленню нових ліній зовнішнього освітлення з застосування технологій та елементів енергозберігання);* - *забезпечення належних умов для поховань померлих (продовження робіт по впорядкуванню кладовищ);* - *створення дитячих майданчиків, спортивних площадок, тощо;* - *організація робіт з благоустрою, святкового прибирання населених пунктів до відзначення державних та релігійних свят;* - *організація робіт з благоустрою в зонах масового відпочинку населення;*

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	- *залучення до виконання робіт із благоустрою населених пунктів осіб з числа безробітних, зареєстрованих у центрі зайнятості на договірній основі, а також осіб засуджених до виконання громадських робіт;* - *проведення профілактичної роз'яснювальної роботи серед населення, власників комерційних структур щодо дотримання правил благоустрою, санітарних норм, правил поведінки в громадських місцях, запровадження роздільного збору побутових відходів, участі громадян у наведенні порядку за місцем проживання;* - *проведення капітального ремонту - доріг та вулиць, берегоукріплення річок, утримання в належному стані дамб та інших об'єктів благоустрою.* **Цільова програма** **«ВЛАСНИЙ ДІМ» Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на 2026-2030 роки** □ *Підвищення рівня привабливості проживання, стандартів життя, поліпшення інженерного забезпечення та благоустрою житла на території громади;* - *Оновлення або модернізація житлового фонду шляхом надання кредитів на капітальний ремонт та ремонт інженерних мереж*

Таблиця 77

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	1.Проєкт місцевого розвитку. Облаштування велоінфраструктури в громаді (велопарковки, велодоріжки (тощо) **1.Проєкт місцевого розвитку** Впровадження заходів з відновлюваних джерел енергії на муніципальних об'єктах, залучення інвестицій в будівництво ГЕС, ГАЕС, СЕС, вітряків тощо **1.Проєкт місцевого розвитку** Нове будівництво мереж водопостачання/водовідведення, систем подачі, очистки води або стічних вод із використанням відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) **2.Проєкт місцевого розвитку** Розробка Комплексного плану просторового розвитку громади **2.Проєкт місцевого розвитку** Створення Інвестиційного паспорту громади **2.Проєкт місцевого розвитку** Розробка інвестиційних проєктів громади, створення Каталогу **1.Проєкт місцевого розвитку** Створення та ознакування туристичних маршрутів **1.Проєкт місцевого розвитку** Створення туристичної мапи Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади **Програма утримання та розвитку автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури** **Програма розвитку земельних відносин на території**

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області на 2026-2027 роки *Захід. Виготовлення документації із землеустрою щодо формування земельних ділянок комунальної власності для проведення земельних торгів (аукціонів) для продажу права власності та права оренди на земельні ділянки, вільні від забудови.* *Захід. Виготовлення технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель комунальної власності* *Захід. Виготовлення технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок комунальної власності* *Захід. Виготовлення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель населених пунктів Тур'є-Реметівської сільської ради* *Захід. Фінансування робіт з проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що намічені для продажу*

Таблиця 78

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Захід. Фінансування робіт з складання електронного документу XML-файлу меж населеного пункту та внесення відомостей про них до Державного земельного кадастру *Захід. Виготовлення проекту землеустрою щодо встановлення меж території Тур'є-Реметівської територіальної громади* **1.Проєкт місцевого розвитку** Розробка муніципального Плану управління відходами у Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді, роздільний збір відходів **1.Проєкт місцевого розвитку** Екоосвіта (проведення навчальних заходів для населення з екологічних тематик, проведення екологічних акцій у співпраці із міжнародними та національними організаціями тощо) **1.Проєкт місцевого розвитку** Облаштування інфраструктури публічних просторів у населених пунктах громади, зокрема дитячих ігрових майданчиків. **1.Проєкт місцевого розвитку Створення та ознакування туристичних маршрутів** **1.Проєкт місцевого розвитку Створення туристичної мапи Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади** **2.Проєкт місцевого розвитку** Розробка інвестиційних проєктів громади, створення Каталогу **2.Проєкт місцевого розвитку** Інформаційно-консультативний супровід особистих селянських господарств, ініціатив зі створення малих підприємств у сільській місцевості, підтримка розвитку фермерства **2.Проєкт місцевого розвитку**

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Створення крафтового виробництва «Виробляй своє» (крафтові сири та молочна продукція; продукція бджільництва (мед, медові напої, продукти на основі меду); трав'яні чаї та фітозбори з карпатських лікарських рослин; джеми, сиропи, леквари та сухофрукти з місцевих фруктів і ягід; вироби з вовни та текстилю; гастрономічні продукти за традиційними закарпатськими рецептами тощо) **2.Проєкт місцевого розвитку** Сприяння створенню сільськогосподарських кооперативів **2.Проєкт місцевого розвитку** Розробка Комплексного плану просторового розвитку громади

Таблиця 79

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	2.Проєкт місцевого розвитку Створення Інвестиційного паспорту громади
Рекреаційні зони та культурна спадщина	**1.Проєкт місцевого** розвитку. Модернізація/реконструкція/капітальний ремонт будинків культури та клубних закладів **1.Проєкт місцевого розвитку.** Проведення інвентаризації об'єктів культурної спадщини **1.Проєкт місцевого розвитку** Проведення культурних заходів в громаді, реконструкцій історичних подій, концертів, свят **Програма роботи з обдарованою молоддю** *- проведення олімпіад, культурних заходів, спортивних змагань, конкурсів-захистів, фестивалів, турнірів, тощо та забезпечення участі обдарованих дітей в обласних і міжнародних інтелектуальних, культурних, спортивних і творчих змаганнях, олімпіадах, фестивалях та форумах з метою виявлення та залучення обдарованих дітей;* **1.Проєкт місцевого розвитку** Впровадження заходів з відновлюваних джерел енергії на муніципальних об'єктах, залучення інвестицій в будівництво ГЕС, ГАЕС, СЕС, вітряків тощо **1.Проєкт місцевого розвитку** Створення та ознакування туристичних маршрутів **1.Проєкт місцевого розвитку** Створення туристичної мапи Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
Здоров'я населення	**Програма соціального захисту населення «ТУРБОТА» Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на 2026 рік»** *Захід. Надання щорічної одноразової грошової допомоги:* • *малозабезпеченим, важко- і хронічно-хворим громадянам;* • *учасникам АТО, батькам загиблих учасників АТО;* • *учасникам на ЧАЕС;* • *ветеранам війни та праці;* • *одноразової грошової допомоги на поховання одиноких громадян – в сумі 1000 гривень;* • *надання одноразової допомоги дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-ти річного віку;* • *особам з обмеженими фізичними можливостями;*

Таблиця 80

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	• *постраждалим внаслідок стихійного лиха від паводків, пожеж та інших нещасних випадків; громадянам та власникам житлових будинків, які внаслідок недостатнього матеріального забезпечення потрапили у скрутне становище та потребують соціальної підтримки з боку держави.* **Програма соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей на 2026 – 2028 роки** *Заходи. Надання матеріальної допомоги:* *-пораненим, травмованим, та тим, що отримали контузію чи каліцтво, учасникам анти-терористичної операції та операції Об'єднаних сил чи особам, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, особам, які брали участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку із військовою агресією російської федерації проти України, учасникам бойових дій, військовослужбовцям (які отримали поранення, травму, контузію чи каліцтво у період проходження військової служби, одноразово за зверненням у 2022 – 2026 роках) у період запровадження воєнного стану в Україні (або одному з членів їх сімей), а також захворювання яких пов'язане із захистом Батьківщини (виконання службових обов'язків, обов'язків військової служби, проходженням військової служби (за зверненням у 2023 – 2026 роках);* *Надання матеріальної допомоги одному із членів сім'ї (опікуну) осіб, які під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) зникли безвісти або були захоплені й утримуються незаконними збройними формуваннями на непідконтрольній Україні території Надання матеріальної допомоги сім'ям (у тому числі батькам, опікунам) на поховання загиблих (померлих) мешканців територіальної громади – учасників бойових дій, осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і*

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	стримування збройної агресії російської федерації, забезпеченні їх здійснення, Захисників і Захисниць України *Надання матеріальної допомоги сім'ям (у тому числі батькам, опікунам) загиблих (померлих) мешканців територіальної громади – учасників АТО/ООС, осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх* *здійснення, Захисників і Захисниць України, визначених статтею 101*

Таблиця 81

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Закону України „Про статус ветеранів війни гарантії їх соціального захисту", військовослужбовців, що проходили військову службу у період запровадження воєнного стану в Україні, ветеранам війни та членам їх сімей, військовослужбовцям та членам їх сімей, які перебувають на службі і забезпечують захист суверенітету України **Програма соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей на 2026 рік** *Захід. Відновлення здоров'я, соціальна підтримка. Забезпечення консультування, інформування, допомоги у зборі та поданні документів для отримання допомоги з обласного бюджету (у тому числі через інформаційно-довідковий портал «Допомога Закарпаття»).* *Вшанування пам'яті загиблих Захисників та Захисниць України* *Організація зустрічей учнів із Захисниками і Захисницями України та волонтерами, які надають їм допомогу* *Проведення лінійок та уроків пам'яті, засідань за круглим столом, конференцій, лекцій, виховних годин, бесід, вечорів, виставок малюнків та інших тематичних заходів, присвячених вшануванню пам'яті Захисників і Захисниць України, які віддали життя за незалежність України Залучення Захисників і Захисниць України до формування національно-патріотичного виховання учнівської молоді* *Проведення тематичних заходів військово-спортивного спрямування на усіх рівнях та проведення заходів за військово-патріотичною тематикою.* **Програма про надання одноразової допомоги дітям-сиротам, дітям позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-ти річного віку** **Програма надання поворотної фінансової допомоги** **(резервних коштів), що виплачується патронатним вихователям до моменту отримання державної соціальної допомоги на 2024-2026 роки** **Комплексна програма розвитку цивільного захисту Тур'є-Реметівської сільської ради** *Захід. Сприяння розвитку системи централізованого оповіщення*

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Захід. Створення фонду захисних споруд цивільного захисту (зокрема в закладах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту) з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності

Таблиця 82

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	Програма профілактики злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку на території Тур'є-Реметівської сільської ради на 2025-2026 роки – *Проведення поточного ремонту приміщень відділення поліції №1 Ужгородського РУП* – *ГУНП в Закарпатській області* – *Утримання та ремонт автотранспорту* – *для забезпечення публічної безпеки та порядку, придбання паливно-мастильних матеріалів, придбання канцелярського приладдя,* – *придбання альтернативних джерел* – *забезпечення електроенергією (генераторів),* – *спеціальних засобів:бодікамер, трекерів, відеореєстраторів, металопластикових вікон* – *та дверей, меблів* □ **Програма організації** **харчування дітей у закладах освіти Тур'є-Реметівської сільської ради на 2024-2026 роки** **Місцева програма «Поліпшення безбар'єрного простору у Тур'є-Реметівській сільській раді** **на 2026 - 2027 роки»** **Програма роботи з обдарованою молоддю** *Захід. Організація діяльності секцій, гуртків, дослідницької роботи тощо* **Програма "Поліцейський офіцер громади" Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади** **3.Проєкт місцевого розвитку** Модернізований Центр надання адміністративних послуг (включаючи їх територіальні підрозділи і віддалені робочі місця адміністраторів) **3.Проєкт місцевого розвитку** Розробка Статуту територіальної громади **3.Проєкт місцевого розвитку** Створення Центру соціальних послуг (реєстрація комунальної неприбуткової установи) **1.Проєкт місцевого розвитку.** Проведення навчальних заходів в закладах освіти щодо безпеки руху у громаді **3.Проєкт місцевого розвитку**. Проведення капітального ремонту/модернізації/реконструкції будівель сфери охорони здоров'я

Таблиця 83

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії 2027
	3.Проєкт місцевого розвитку. Проведення факультативних занять в закладах освіти з питань репродуктивного здоров'я **3.3.3.1. Проєкт місцевого розвитку.** Облаштування спортивних майданчиків в населених пунктах громади **3.Проєкт місцевого розвитку.** Будівництво стадіону в с. Тур'ї Ремети **3.Проєкт місцевого розвитку**. Створення освітнього простору у межах реформи "Нова українська школа" Тур'є-Реметівської територіальної громади, Ужгородського району, Закарпатської області (облаштування та оснащення лабораторії хімії у Тур'є-Реметівській гімназії Тур'є-Реметівської сільської ради) **3.Проєкт місцевого розвитку** Забезпечення закладів загальної середньої освіти засобами навчання та обладнанням в межах впровадження реформи "Нова українська школа"

Офіційне повідомлення Мінекономіки від 13.02.2026 стосується надання висновку ОВД для ВЕС [Д4]. Повний текст висновку та матеріали його обґрунтування до комплекту джерел цього звіту не входили. Тому виконання всіх його умов і відсутність залишкових впливів цим звітом не засвідчуються.

Окремо слід відзначити реалізацію проекту з розвитку вітроенергетики на території громади та її вплив на населення і трудові ресурси

Одним з найбільш масштабних інвестиційних проєктів, що реалізується на території Тур'є-Реметівської громади, є будівництво вітрової електростанції (ВЕС) «Полонина Руна». Проєкт передбачає встановлення 30 сучасних вітроенергетичних установок потужністю до 5,5 МВт кожна, із загальною встановленою потужністю понад 156 МВт. Прогнозований річний виробіток становитиме близько 480 ГВт·год електроенергії, що співмірно із потребами приблизно 235 тисяч домогосподарств.

Замовником проєкту виступає ТОВ «Вітряний парк Турянський», що входить до групи компаній УК «Вітряні парки України» — підприємства з понад 12-річним досвідом на українському ринку вітроенергетики, яке у 2022 році було релоковане з Краматорська на Закарпаття. Будівництво здійснює ТОВ «Френдлі Віндтехнолоджі», а фінансовим партнером проєкту виступає АТ «Ощадбанк». За оцінками ринку, обсяг інвестицій становить €170–220 млн.

За офіційним повідомленням Мінекономіки від 13.02.2026 проєкт ВЕС отримав висновок ОВД [Д4]. Новинне повідомлення використано лише для підтвердження повідомленого процедурного факту. Висновки про допустимість конкретних ділянок, повноту дослідження оселищ та залишковий вплив мають спиратися на повний висновок ОВД і його умови.

Основні параметри проєкту ВЕС «Полонина Руна»

Таблиця 84

Параметр	Значення
Назва проєкту	ВЕС «Полонина Руна»
Замовник	ТОВ «Вітряний парк Турянський» / УК «Вітряні парки України»
Розташування	Урочище Полонина Руна, Тур'є-Реметівська громада
Кількість вітротурбін	30 одиниць
Потужність однієї турбіни	до 5,5 МВт
Загальна потужність	156 МВт
Прогнозований річний виробіток	~480 ГВт·год
Забезпечення домогосподарств	понад 235 тис. домогосподарств
Орієнтовний обсяг інвестицій	€170–220 млн
Фінансовий партнер	АТ «Ощадбанк»
Внесок до місцевого бюджету (вже сплачено)	~3 млн грн (станом на 2024 р.)
Прогнозовані щорічні відрахування (3 % від продажу е/е)	~50 млн грн/рік
Статус ОВД	Позитивний висновок Мінекономіки (лютий 2026 р.)

Стратегічне значення для енергетичної безпеки

Проєкт ВЕС «Полонина Руна» є складовою державної стратегії розбудови децентралізованої генерації електроенергії. Після масованих російських ракетних атак, внаслідок яких Україна втратила значну частину генеруючих потужностей, держава взяла курс на створення регіональних децентралізованих енергетичних систем, значно більш стійких до воєнних ризиків. Закарпаття при цьому має унікальний вітровий потенціал та стійку геологію, що забезпечує можливість стабільної й прогнозованої генерації.

Крім того, Україна взяла на себе зобов'язання, що до 2030 року більше чверті всієї електроенергії в країні мають виробляти з відновлюваних джерел — це одне із зобов'язань на шляху євроінтеграції. Реалізація проєкту на території Тур'є-Реметівської громади робить внесок у виконання цього зобов'язання та формування безпечної регіональної енергетичної системи.

Показники виробітку, інвестицій і бюджетних вигід є прогнозними параметрами матеріалів Стратегії, а не екологічними гарантіями. Заявлена потужність у заяві про обсяг СЕО — 156

МВт. Значення «30 турбін до 5,5 МВт» не визначає фактичної конфігурації кожної установки; його арифметична верхня межа становить 165 МВт.

Позитивний вплив на населення та трудові ресурси громади

Розвиток вітроенергетики може створювати економічні та інфраструктурні вигоди. Нижче наведено очікування, описані в матеріалах Стратегії; їх реалізація залежить від фактичних договорів, фінансування, режиму роботи та дотримання екологічних умов.

Суттєве збільшення доходів місцевого бюджету. Це ключовий позитивний ефект проєкту для громади. Вже на етапі підготовки будівництва компанія-забудовник сплатила до місцевого бюджету близько 3 мільйонів гривень. Після введення ВЕС в експлуатацію прогнозовані щорічні відрахування до бюджету громади за договором соціального партнерства (3 % від продажу електроенергії) становитимуть орієнтовно 50 мільйонів гривень на рік. Для порівняння: доходи загального фонду бюджету на 1 мешканця станом на І квартал 2021 року становили лише 386,6 грн, а загальні доходи бюджету громади у 2020 році — близько 14,8 млн грн. Таким чином, надходження від ВЕС мають потенціал кратно збільшити бюджет громади, що дасть можливість суттєво покращити якість надання базових послуг населенню — освіти, медицини, соціального захисту, інфраструктури.

Створення нових робочих місць. Будівництво та подальша експлуатація ВЕС створюють нові робочі місця для місцевого населення. На етапі будівництва необхідні працівники будівельних спеціальностей, оператори техніки, логістичний персонал. На етапі експлуатації — технічні фахівці з обслуговування вітроагрегатів, електрики, інженери, охоронні та адміністративні працівники. Це диверсифікує структуру зайнятості громади, знижує залежність від сезонних робіт у лісовому та сільському господарстві та створює альтернативу трудовій міграції за кордон.

Зростання ділової активності та підприємництва. Прихід великого інвестора стимулює розвиток суміжних галузей: транспортних послуг, громадського харчування, торгівлі, послуг із розміщення. Зростання доходів бюджету та населення стимулює загальне підвищення ділової активності на території громади та створює мультиплікаторний ефект для місцевої економіки.

Модернізація інфраструктури. Будівництво ВЕС передбачає модернізацію дорожньої інфраструктури для доставки обладнання, що позитивно впливатиме на транспортну доступність населених пунктів громади. Покращення дорожньої інфраструктури є одним із ключових факторів збереження населення у віддалених гірських селах.

Підвищення енергетичної стійкості та безпеки. Наявність місцевого джерела генерації електроенергії підвищує енергетичну стійкість громади, зменшує ризики відключень електропостачання та покращує умови проживання для населення. В умовах війни це набуває критичного значення.

Стимулювання повернення та закріплення молоді. Поява кваліфікованих робочих місць у сфері відновлюваної енергетики, збільшення доходів бюджету (що уможливлює фінансування соціальних програм, будівництва житла, покращення інфраструктури) створюють умови для повернення молоді в громаду та зменшення міграційного відтоку.

Робота в енергетичному секторі пропонує стабільну зайнятість та конкурентну оплату праці, що є вагомою альтернативою трудовій міграції.

Інвестиційна привабливість громади залежатиме, зокрема, від прозорості рішень, виконання природоохоронних умов і доступності результатів моніторингу. Іміджевий ефект не використовується як доказ екологічної безпеки проєкту.

Синергія з туристичним потенціалом

Полонина Руна є однією з найбільших гірських пасовищ (понад 1 100 га) українських Карпат і популярною локацією для пішого туризму. Її схили вкриті чорничниками: у сезон дозрівання тут масово збирають чорницю (місцева назва — «яфини»), що дає горянам суттєвий сезонний дохід. Проєкт ВЕС, за задумом його ініціаторів, має бути поєднаний з розвитком екотуризму. Полонина Руна має всі шанси стати прикладом того, як можливо поєднати екологічний туризм, захист довкілля та інноваційні технології. Вітрові турбіни на гірських хребтах можуть стати додатковою туристичною атракцією, як це практикується в багатьох країнах ЄС, де вітропарки органічно інтегровані в ландшафт та формують нові туристичні маршрути.

У поєднанні з бальнеологічним курортом у Лумшорах та історико-промисловим маршрутом «Шляхами Турянської Долини», вітропарк на Полонині Руна створює унікальний комплекс туристичних атракцій, що охоплює різні формати відпочинку: від оздоровчого та культурного до пізнавального й промислового. Це сприятиме подовженню тривалості перебування туристів та збільшенню обсягів туристичних витрат на території громади.

Водночас для захисту компонентів довкілля (атмосферного повітря, ґрунтових вод, земельних ресурсів, а також здоров’я населення) територій, прилеглих до автошляхів в Стратегії 2027 передбачено формування/реконструкція територій зелених насаджень обабіч автошляхів.

Для захисту водних ресурсів у Стратегії 2027 заплановано здійснення постійного моніторингу та контролю за дотриманням норм водоохоронних зон; здійснення захисту джерел питного водопостачання від шкідливого впливу, формування зон санітарної охорони навколо джерел водопостачання.

Для запобігання використанню забруднених ґрунтів та зниженню ризиків для здоров’я населення передбачено сприяння консервації деградованих, техногенно забруднених та малопродуктивних земель, рекультивація порушених земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, відтворення і підвищення родючості ґрунтів. Землі під сільськогосподарськими угіддями, розміщені на розмитих ґрунтах, пересічених ярами та балками, а також на крутосхилах з виходами корінних порід, краще використати для заліснення. А на ріллі необхідно проводити такий протиерозійний обробіток ґрунту, який створює можливості для швидкого переведення стокових вод у нижні ґрунтові горизонти, а також надає орному шару більш стійкий до ерозії стан.

Вагомим елементом захисту усіх компонентів довкілля загалом та земельних ресурсів зокрема може стати сприяння запровадженню громадського контролю за станом довкілля в територіальній громаді (наприклад, через платформу електронної демократії e-dem.ua).

У сфері управління відходами заплановано підтримку інформаційно-роз'яснювальної кампанії щодо підвищення культури управління відходами, зокрема серед населення у сільській місцевості, а також питань щодо зміни клімату тощо.

Заходи, які заплановано вжити задля зменшення або запобігання впливу на природоохоронні території громади (Смарагдова мережа Європи та України).

Сьогодні найефективнішим способом збереження видів тваринного і рослинного світу природних екосистем залишаються створення нових природоохоронних територій, розширення

вже існуючих площ природно-заповідних об'єктів через запровадження спеціальних заходів–системи природоохоронних територій, що забезпечує збереження біологічного різноманіття на основі екологічних принципів, передбачаючи обмежену, незначну або найменш впливову експлуатацію та антропогенне навантаження на природні ресурси, а саме:

1) Збереження/відновлення конкретних типів оселищ

Для досягнення цієї цілі необхідно зберегти всі природні оселища, що представлені на території, відновити деградовані ділянки та створити сприятливі умови для їх стабільного розвитку. Основні кроки для досягнення цієї цілі:

Моніторинг стану природних оселищ: Регулярне спостереження за станом екосистем (лісів, луків, болот, водних угідь) для оцінки ступеня їх деградації та визначення необхідних заходів.

Відновлення деградованих ділянок: Проведення заходів із відновлення деградованих ділянок лісових та водно-болотних екосистем, що включають заборону на певні види діяльності, розробку планів відновлення біорізноманіття та вирощування місцевих видів рослин.

Захист водно-болотних оселищ: Для збереження водно-болотних оселищ, особливо на річках і озерах, необхідно регулювати водогосподарську діяльність, включаючи контроль за рівнем води та збереження природних водних біотопів.

2) Стабілізація або збільшення чисельності охоронюваних видів

Ця ціль зосереджена на підтримці здорових популяцій видів, що перебувають під охороною на території. Заходи для досягнення цієї цілі включають:

Моніторинг популяцій: Регулярний контроль чисельності популяцій охоронюваних видів, визначення чинників, що можуть впливати на їх зростання чи скорочення, таких як зміни середовища існування або антропогенний вплив.

Відновлення середовища існування: Вжиття заходів для відновлення природного середовища для охоронюваних видів, зокрема створення природоохоронних зон і запровадження обмежень на людську діяльність у їхніх місцях проживання.

Активне відтворення та популяційний контроль: Встановлення програм для штучного відтворення видів у разі, якщо їх популяція буде критично знижена або зникне, включаючи заходи для підтримки генофонду.

3) Усунення загроз для природних оселищ та видів

Для досягнення цієї цілі необхідно виявити та усунути всі фактори, що негативно впливають на стан екосистем і видів. Це включає в себе:

Контроль за антропогенним впливом: Включає зменшення чи регулювання діяльності, що може призводити до деградації середовища (лісозаготівля, будівництво, надмірна рекреація, сільське господарство).

Видалення інвазійних видів: Боротьба з інвазійними видами рослин і тварин, що загрожують місцевим екосистемам. Це включає регулярний моніторинг та знищення небажаних видів за допомогою механічних або біологічних методів.

Локалізація та боротьба з забрудненням: Зменшення забруднення води, ґрунтів та повітря, що може негативно впливати на стан видів і екосистем.

4) Забезпечення екологічної стабільності території Відновлення природних екосистем

Одним із важливих аспектів забезпечення екологічної стабільності є відновлення природних екосистем, що втратили свою природну функціональність через господарську діяльність або зміни в природному середовищі.

5) Запобігання фрагментації екосистем

Фрагментація природних оселищ через розробку нових інфраструктурних проектів, таких як будівництво доріг або прокладання ліній електропередач, є однією з головних загроз для біорізноманіття. Запобігання фрагментації екосистем забезпечить:

- Створення екологічних коридорів: У межах території необхідно визначити та створити екологічні коридори, які забезпечать безперешкодний рух диких тварин між різними частинами екосистеми. Це дозволить видам переміщатися та знаходити нові місця для відтворення.
- Обмеження будівництва та розвитку інфраструктури: Для забезпечення екологічної стабільності необхідно встановити чіткі правила щодо обмеження будівництва та прокладання інфраструктурних об'єктів на чутливих природних територіях. Це дозволить мінімізувати ризики фрагментації екосистем і збереження екологічної цілісності території.

6) Контроль за станом інвазійних видів

Інвазійні види, які можуть витісняти місцеві види флори та фауни, становлять серйозну загрозу для стабільності екосистем. Для забезпечення екологічної стабільності необхідно:

- Моніторинг та контроль: Регулярне моніторинг інвазійних видів на території Смарагдової мережі, зокрема флори та фауни, що можуть негативно впливати на місцеві екосистеми. Виявлення нових інвазійних видів на ранніх стадіях дозволить ефективно реагувати та здійснювати заходи з їх контролю.

- Зниження чисельності інвазійних видів: Вжиття активних заходів щодо контролю чисельності інвазійних видів шляхом механічного, хімічного або біологічного контролю. Це може включати вирубку інвазійних рослин, впровадження природних ворогів або використання біологічних агентів для знищення інвазійних видів.

7) Захист водних ресурсів

Захист водних ресурсів громади охоплює річки, джерела та водно-болотні оселища. Основні напрями заходів:

- Моніторинг якості води: Проведення регулярних досліджень води в річках і озерах для оцінки її якості та виявлення можливих джерел забруднення.
- Запобігання забрудненню водних ресурсів: Вжиття заходів для запобігання забрудненню води через сільськогосподарську діяльність, будівельні роботи або незаконне скидання відходів. Забезпечення чистоти водних ресурсів є важливим для підтримки біорізноманіття та функціонування екосистем.

8) Залучення громадськості та екологічне просвітництво

Одним з ключових аспектів екологічної стабільності є залучення місцевих громад до процесів збереження та управління природними ресурсами. Для цього потрібно:

- Розробка програм екологічного просвітництва: Проведення навчальних програм для місцевих жителів, які допоможуть підвищити рівень екологічної свідомості та залучити населення до охорони природи.
- Залучення до управлінських процесів: Створення платформ для участі місцевих громад у процесах управління природними ресурсами. Це включає участь у моніторингу, прийнятті рішень щодо використання природних ресурсів і проведенні екологічних акцій.

9) Підтримка та розвиток природоохоронної інфраструктури

Забезпечення ефективного управління територією включає створення відповідної інфраструктури для моніторингу, охорони та відновлення екосистем. Ключові завдання:

1. Створення та оновлення інфраструктури для моніторингу Для ефективного управління територією необхідно встановити систему моніторингу природних процесів та стану біорізноманіття. Це включає створення постів для спостереження за станом екосистем, розробку програм для збору та аналізу екологічних даних. Встановлення автоматичних станцій для моніторингу якості води, повітря та стану рослинного покриву дозволить оперативно виявляти зміни в екосистемах і вживати відповідних заходів для їх збереження. Регулярні обстеження території за допомогою GPS та інших технологій дозволяють визначати потенційні загрози для біорізноманіття та природних оселищ.
2. Будівництво та утримання екологічних коридорів Створення екологічних коридорів між природними оселищами є важливим для підтримки генетичної різноманітності видів та їх здатності до міграції. Це дозволить тваринам переміщатися між різними частинами території без загрози для їх виживання. У рамках розвитку природоохоронної інфраструктури важливо проектувати й реалізовувати зелені шляхи та коридори, що

з’єднують окремі біотопи, особливо для видів, що мають великі територіальні потреби або є вразливими до фрагментації середовища.

3. Розвиток туристичної інфраструктури з врахуванням екологічних стандартів Для залучення туристів на території Смарагдової мережі можна створювати екологічні стежки, які дозволяють відвідувачам знайомитися з природними особливостями території без шкоди для екосистем. Ці стежки повинні бути спроектовані таким чином, щоб мінімізувати людський вплив на природу, а також забезпечувати можливості для моніторингу стану біорізноманіття та природних ресурсів. Потрібно також розвивати інформаційні пункти, де туристи можуть дізнатися більше про охоронювані види та природні процеси на території.
4. Інфраструктура для підтримки охоронних заходів Один із ключових аспектів природоохоронної інфраструктури – це створення та підтримка структур, відповідальних за охорону території. Це можуть бути охоронні пости, склади для зберігання спеціального обладнання, засоби для боротьби з незаконними рубками лісу або полюванням. Важливо також забезпечити наявність достатнього транспортного та комунікаційного обладнання для ефективного патрулювання та забезпечення швидкого реагування на порушення природоохоронного законодавства.
5. Підтримка дослідницьких і навчальних центрів Створення дослідницьких центрів на базі території Смарагдової мережі дозволить проводити наукові дослідження з охорони природи, а також розробляти нові методи збереження екосистем. Центри повинні здійснювати не лише наукові дослідження, але й освітні заходи для підвищення екологічної свідомості серед місцевого населення та туристів. Підтримка навчальних програм для професіоналів в галузі екології та природоохоронної діяльності також є важливим елементом інфраструктури.
6. Забезпечення стійкості природоохоронної інфраструктури Окрім побудови нових об'єктів, необхідно забезпечити стійкість існуючих природоохоронних структур через регулярне їх обслуговування та оновлення. Це включає планування фінансування для довгострокової підтримки інфраструктури та забезпечення постійного технічного моніторингу для попередження її руйнування або зносу.

Охорона лісу від незаконних рубок є першочерговим завданням державної лісової охорони.

Також доцільно зосередити увагу на залученні представників бізнесу до реалізації місцевих екологічних програм та проєктів.

Загалом Стратегія 2027 та План 2026 - 2028 передбачає заходи для запобігання, зменшення та пом’якшення ймовірних негативних наслідків від виконання завдань з розвитку дорожньо-транспортного господарства, інженерної інфраструктури, житлового фонду та об’єктів соціальної сфери та промисловості. На всіх етапах реалізація цілей і завдань Стратегії 2027 повинна здійснюватися у відповідності до норм і правил охорони навколишнього природного середовища і вимог екологічної безпеки, в тому числі згідно з вимогами Водного кодексу України, Законів України «Про охорону земель», «Про охорону

навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України» та інших.

7.1. Умови реалізації з урахуванням рекомендацій департаментів

Просторові рішення: уникати розміщення об’єктів із несумісними впливами на територіях ПЗФ, цінних оселищах, міграційних шляхах та у встановлених охоронних зонах. Застосовувати регіональну схему екомережі (рішення обласної ради від 10.07.2014 № 1033) і схему колишнього Перечинського району (від 05.09.2011 № 122) у частині, що стосується громади. Ширину прибережних захисних смуг визначати відповідно до статті 88 Водного кодексу та характеристик водного об’єкта.

Вода і здоров’я: забезпечувати якість питної води за ДСанПіН 2.2.4-171-10, належні джерела та зони санітарної охорони; не вводити нові об’єкти з водоспоживанням без рішення щодо безпечного відведення й очищення стоків. Передбачати резервні джерела живлення, облік аварій, заходи реагування та лабораторний контроль.

Зливові води і транспорт: організовувати збір та очищення забрудненого поверхневого стоку; для стоянок і ділянок із ризиком нафтозабруднення передбачати відповідні покриття та очищення. Оцінювати сумарний шум від виробництва і транспорту біля житла, закладів освіти та охорони здоров’я.

Будівництво: зберігати родючий шар ґрунту й рослинний покрив, мінімізувати площу порушень, запобігати винесенню завислих речовин у водотоки, забезпечувати пилопригнічення та режим шумних робіт. Відходи будівництва, комунальні й небезпечні відходи обліковувати окремо та передавати суб’єктам із необхідними правовими підставами.

Вітроенергетика: до остаточного вибору ділянок оцінювати сезонне використання території птахами й кажанами, кумулятивний вплив, дороги та мережі; застосовувати мікророзміщення, технологічні й часові обмеження роботи за результатами досліджень та вимогами ОВД. Передбачати моніторинг загибелі з поправками на виявлення та винесення решток, шуму, ерозії, відновлення і демонтажу.

Містобудівні та санітарні рішення приймати з урахуванням застосовних вимог ДБН Б.2.2-12:2019 і Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів. Наведені у листі МОЗ рекомендації застосовуються до відповідних майбутніх об’єктів; звіт не підміняє містобудівну документацію або санітарний контроль.

Забезпечити консультації з уповноваженими органами відповідно до статті 13 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Умови й рекомендації, отримані за результатами цих консультацій та громадського обговорення, мають бути відображені у відповідних довідках і враховані до затвердження Стратегії.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, методи оцінки та ускладнення

8.1. Порівняння альтернатив, визначених заявою про обсяг СЕО

Альтернативи порівнюються на однаковому стратегічному рівні за водними ресурсами, здоров'ям, біорізноманіттям, кліматом, ризиком незворотних змін та можливістю контролю. Це якісне порівняння; розрахунки вартості, викидів або популяційних втрат за відсутності необхідних даних не імітуються.

Таблиця 85

Альтернатива	Переваги	Ризики та висновок
A0. Нульова — без затвердження нової Стратегії	Продовження чинних послуг і програм; відсутність частини нових будівельних впливів.	Може зберігатися роз'єднаність заходів і дефіцит інфраструктури. Автоматичне погіршення всіх показників не припускається. База порівняння.
A1. Збалансована	Першочергові вода, стоки, відходи, енергоефективність, природоорієнтований паводковий захист; прямий зв'язок із базовими потребами здоров'я.	Зберігаються будівельні й експлуатаційні ризики, але є кращі можливості поетапного контролю. Рекомендована за результатами стратегічної оцінки.
A2. Прискорена інфраструктурно-інвестиційна	Швидший розвиток енергетики, доріг і туризму; можливі інвестиційні й сервісні вигоди.	Вищий потенціал сукупного навантаження, фрагментації, водного дефіциту й транскордонних ефектів. Не має безумовної екологічної переваги; допустимість залежить від ділянкової оцінки.
A3. Просторово-технологічні варіанти	Зміна трас, місць, масштабу, технологій і черговості; уникнення чутливих зон, природоорієнтовані рішення.	Не є взаємозамінним готовим проєктом. Застосовується до A1 та A2 для відбору варіантів із найменшим обґрунтованим впливом.

Рекомендовано альтернативу A1 у поєднанні з просторово-технологічним відбором A3. Вибір пояснюється першочерговим скороченням забруднення і ризиків для базових потреб населення та можливістю поетапної перевірки результатів. Це рекомендація СЕО, а не свідчення вже прийнятого радою рішення. A2 може розглядатися лише з доказовим обґрунтуванням залишкових і сукупних наслідків.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у т. ч. ускладнення. Зміст звіту про СЕО сформований відповідно до пункту 2 статті 11 Закону України

«Про стратегічну екологічну оцінку».

З огляду на стратегічний характер проєкту Стратегії 2027 та Плану на 2026 - 2028, ключове значення у виконанні СЕО мали методи стратегічного аналізу. Насамперед, доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування. Відповідність цілей та завдань Стратегії та Плану загальним цілям оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, державної екологічної політики та цілям, завданням, напрямкам галузевих документів державного планування.

Також проведено аналіз поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я, в розрізі компонентів довкілля (клімату і факторів, що на нього впливають, атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, біорізноманіття та природоохоронних територій, відходів, здоров'я населення та інфраструктури). Здійснено оцінку ймовірних наслідків виконання цілей та завдань Стратегії 2027 , як на окремі компоненти довкілля, так і на комплексні умови

територій – стан довкілля, збереження біорізноманіття, раціональність використання наявних ресурсів, розвиток природних та техногенних процесів, а також вплив на здоров'я населення.

Кумулятивні наслідки оцінено якісно за спільними шляхами впливу. Кількісна модель потребує реєстру проєктів, координат, зон впливу, водозаборів, скидів, транспортних потоків і параметрів енергетичних об'єктів.

На стратегічному рівні визначено можливі шляхи сукупного впливу. Його величина та межі не розраховані через відсутність повного реєстру і просторових параметрів запланованих об'єктів.

Застосовано аналіз документів, зіставлення цілей, опис стану довкілля за доступними джерелами, якісний скринінг шляхів впливу та порівняння альтернатив. Самостійні польові, лабораторні дослідження, математичне моделювання або експертне опитування під час цієї редакції не проводилися.

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії 2027 та підготовки відповідного Звіту було здійснено:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади, включаючи значення ключових показників в розрізі компонентів довкілля, в т. ч. здоров'я населення;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки потенційного впливу цілей Стратегії 2027 на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення.

В процесі аналізу стану довкілля були використані статистичні дані Державної служби статистики України та офіційні дані органів виконавчої влади, на які покладено функції і завдання спостереження та інформаційного забезпечення державної системи моніторингу довкілля (Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, Державна гідрометеорологічна служба, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство розвитку громад та територій України, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру), а також Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації.

Особливе значення для аналізу та визначення перспектив просторового розвитку відіграють геопросторові дані, тобто дані з чіткою географічною прив'язкою. Проте частина таких даних є застарілими та зберігаються у паперовому форматі, що унеможливлює їх застосування для виконання поточного аналізу та прогнозування розвитку територій. Це

стосується як інформації щодо природних умов та ресурсів, розвитку небезпечних природних процесів, так і структури землекористування та територій зі встановленим режимом використання (природоохоронні території, зони та округи санітарної охорони, охоронні зони, санітарно-захисні зони тощо). Також доступ до частини даних під час війни є обмеженим (наприклад, інформація Держгеокадастру), що теж унеможливлює їх застосування для аналізу поточної ситуації та прогнозування ймовірних тенденцій розвитку.

Таким чином, стратегічна екологічна оцінка проєкту Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року з її реалізації здійснювалась з огляду на зазначені вище обмеження.

Показники соціально-економічного виконання Стратегії та показники екологічних наслідків застосовуються окремо. Довгострокові орієнтири вихідних таблиць не замінюють щорічної перевірки стану довкілля за програмою цього розділу.

Основні обмеження: неповні локальні ряди якості довкілля та здоров'я, відсутність цифрових контурів майбутніх проєктів, повного висновку ОВД ВЕС і сезонних біологічних спостережень у комплекті джерел. Ці прогалини знижують визначеність оцінки, тому застосовано обережні висновки та умови подальшого вибору рішень. Вони не є доказом відсутності впливу.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Обов'язковою складовою процесу виконання документа державного планування є здійснення моніторингу наслідків його виконання для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а також для своєчасного вжиття заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків виконання документа державного планування, а в разі їх виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків, вжиття заходів для їх усунення.

Моніторинг проводиться згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. №1272 в редакції від 21.11.2025 року). Відповідно до пункту 5 зазначеного Порядку для забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля визначено:

1. **Зміст заходів для здійснення моніторингу та строки їх виконання. Моніторинг наслідків виконання Стратегії організовує Тур'є-Реметівська сільська рада. Перелік індикаторів, строки спостережень і доступ до вихідних даних та результатів визначаються в документах моніторингу.**

Для проведення моніторингу рекомендовано здійснювати такі заходи:

збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників, порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів, визначених Стратегією 2027);

порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз щодо зв'язку з реалізацією заходів, передбачених Стратегією 2027).

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

виявлення наслідків виконання Стратегії 2027 для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням Стратегії 2027 ;

виявлення непередбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання Стратегії 2027 для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу, враховують специфіку Стратегії 2027 , період її реалізації та необхідність здійснення моніторингу на різних стадіях виконання визначених в ній завдань. Водночас вплив на довкілля проєктів та заходів, скерованих на досягнення цілей Стратегії 2027 , виконання яких передбачає проведення стратегічної екологічної оцінки відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», будуть моніторитися окремо під час їх реалізації та після їх завершення.

2. **Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення**. Моніторинг наслідків виконання Стратегії 2027 для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, базується на відстеженні певних показників (індикаторів) в розрізі компонентів довкілля (таблиця нижче). Перелік показників (індикаторів) для здійснення моніторингу Стратегії 2027 є орієнтований (невичерпний) і, за потреби, може бути змінений (зменшений або доповнений).

Рекомендовані показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027з її реалізації для довкілля, в тому числі для здоров'я населення

Інклюзивний здоров'язберігаючий простір та спосіб життя

Напрям: спрямована на створення в громаді сучасного здоров'язберігаючого середовища, яке забезпечує якісну медичну допомогу, ефективну профілактику захворювань та формування здорового способу життя серед усіх жителів. Головна мета — покращити загальний стан здоров'я населення, підвищити тривалість активного життя, зменшити захворюваність та зробити медичні та профілактичні послуги доступними і сучасними.

У межах цілі передбачається формування спроможної системи громадського здоров'я через активну міжсекторальну співпрацю закладів охорони здоров'я, освіти, спорту, культури та інших установ. Особлива увага приділятиметься формуванню культури здорового способу життя, просуванню здорового харчування, фізичної активності, створенню інноваційних центрів оздоровлення для різних вікових груп та розвитку відповідної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом.

Окремий завданням є модернізація мережі первинної та спеціалізованої медичної допомоги. Це включає реконструкцію та капітальний ремонт закладів охорони здоров'я, оснащення їх сучасним, у тому числі високотехнологічним, обладнанням, оновлення парку санітарного автотранспорту, створення безбар'єрного середовища та покращення умов перебування пацієнтів. Також планується впровадження ефективної системи управління закладами для підвищення якості та прозорості надання медичних послуг.

Важливим пріоритет — охорона материнства та дитинства та збереження репродуктивного здоров'я. Передбачається активне поширення знань і практик серед населення, впровадження доказових скринінгових програм, зокрема онкоскринінгу жіночого населення, та оснащення закладів необхідним обладнанням (мамографами тощо).

Впровадження оперативної цілі 3.3. дозволить суттєво підвищити рівень здоров'я мешканців громади, сформувати стійкі здоров'язберігаючі звички, забезпечити доступну та

якісну медичну допомогу та створити комфортне інклюзивне середовище для всіх категорій населення.

Основні завдання досягнення Стратегії та сфери реалізації проектів

Таблиця 86

Завдання	Напрями реалізації завдань/потенційні сфери інструментів реалізації
Забезпечення функціонування спроможної системи громадського здоров'я та формування здорового способу життя.	1. Формування спроможної системи громадського здоров'я. 2. Формування системи здорового способу життя (формування нових партнерських платформ взаємодії закладів охорони здоров’я, спорту, освіти, поліції тощо; створення нових навчальних програм та тренінгових центрів із питань здорового способу життя, здорового харчування, організація роботи інноваційних центрів оздоровлення для різних вікових груп населення тощо). 3. Створення та покращення інфраструктури для занять фізичною культурою.
3.3.2..Формування спроможної мережі первинної та спеціалізованої медичної допомоги, якісне матеріально-технічне оснащення	1. Реконструкція, модернізація, капітальний ремонт інфраструктурних об’єктів сфери охорони здоров’я. 2. Забезпечення сучасним медичним обладнанням, у тому числі високотехнологічним, закладів охорони здоров’я. 3. Покращення умов перебування пацієнтів, забезпечення доступності та безбар’єрності закладів охорони здоров’я. 4. Створення системи ефективного та прозорого управління закладами охорони здоров’я. 5. Оновлення парку медичного автотранспорту.
Охорона материнства та дитинства, поширення знань та практик щодо збереження репродуктивного здоров'я.	1. Поширення знань та практик щодо збереження репродуктивного здоров'я. 2. Упровадження доказових скринінгових програм, зокрема з питань онкоскринінгу жіночого населення (оснащення КНП мамографами та іншим доказовими методами обстеження).

Очікувані результати:

Формування спроможної та доступної мережі первинної медичної допомоги в громаді із необхідним функціоналом та кадровим укомплектуванням відповідно до Програми медичних гарантій в громаді

Створена ефективна система громадського здоров’я та профілактики захворювань

Сформована культура здорового способу життя серед різних вікових груп населення

Модернізована та оснащена сучасним обладнанням мережа закладів первинної та спеціалізованої медичної допомоги

Покращена доступність і якість медичних послуг, зокрема для осіб з інвалідністю

Зниження рівня захворюваності та підвищення рівня ранньої діагностики хвороб

Посилена система охорони материнства, дитинства та репродуктивного здоров’я

Покращення надання медичних послуг у лікарні

Підвищення доступності медичної допомоги жителям віддалених сільських населених пунктів

Індикатори:

Загальний коефіцієнт смертності, на 1 тис осіб наявного населення

Природній приріст

Рівень охоплення профілактичними щепленнями за віком відповідно до Календаря профілактичних щеплень в Україні

Укомплектованість штатних посад медичних працівників фізичними особами

Укомплектованість штатних посад лікарів фізичними особами

Кількість об’єктів охорони здоров’я, які пройшли реконструкцію або капітальний ремонт

Кількість одиниць нового сучасного медичного обладнання, закупленого та введеного в експлуатацію

Відсоток закладів охорони здоров’я, обладнаних з урахуванням принципів безбар’єрності та інклюзивності

Кількість оновлених одиниць медичного автотранспорту

Кількість проведених скринінгових обстежень (зокрема мамографія та інші онкоскринінги)

Кількість осіб, охоплених програмами формування здорового способу життя та здорового харчування

Кількість тренінгів, семінарів та інформаційних кампаній з питань репродуктивного здоров’я, материнства та дитинства

Напрям: Формування сучасного інклюзивного освітнього простору розвитку особистості

Напрям: спрямована на створення сучасного, доступного та інклюзивного освітнього середовища в громаді, яке забезпечує рівний доступ до якісної освіти, всебічний розвиток кожної дитини та максимальну реалізацію її інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей. Головна мета — сформувати освітній простір, що відповідає викликам XXI століття, сприяє розвитку обдарованої та конкурентоспроможної особистості та враховує індивідуальні потреби всіх дітей, у тому числі з особливими освітніми потребами.

У межах цілі планується забезпечити рівний доступ і суттєво підвищити якість дошкільної та загальної середньої освіти шляхом створення спроможної мережі закладів, впровадження інноваційних методик і технологій, зокрема STEM-освіти та робототехніки, модернізації матеріально-технічної бази, будівництва, реконструкції та капітального ремонту закладів освіти. Особлива увага приділятиметься безпеці в закладах освіти та впровадженню альтернативних джерел енергії.

Важливим пріоритетом є забезпечення доступності, розумного пристосування та універсального дизайну для дітей з особливими освітніми потребами. Це передбачає

створення інклюзивних центрів, розроблення сучасних інклюзивних навчальних програм та широке застосування інноваційних технологій і методик навчання.

Значний розвиток отримає позашкільна освіта, спрямована на вільний, різнобічний розвиток особистості, розкриття інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей дітей та молоді з урахуванням принципу гендерної рівності. Планується розбудова мережі закладів позашкільної освіти, зокрема шкіл мистецтв, їх матеріально-технічне оснащення та створення безпечного освітнього середовища.

Окреме завдання — розширення мережі закладів та створення сучасної інклюзивної спортивної інфраструктури. Це включає будівництво спортивних майданчиків, спортивно-реабілітаційних об’єктів, закупівлю інвентарю, проведення різноманітних фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів, а також активну участь спортсменів і команд громади у всеукраїнських та регіональних змаганнях.

Реалізація оперативної цілі 3.4. дозволить сформувати якісне, сучасне та інклюзивне освітнє середовище, яке забезпечить гармонійний розвиток кожної дитини, підвищить конкурентоспроможність випускників та сприятиме загальному розвитку громади.

Основні завдання досягнення оперативної цілі 3.4. та сфери реалізації проєктів

Таблиця 87

Завдання	Напрями реалізації завдань/потенційні сфери інструментів реалізації
Забезпечення рівного доступу та підвищення якості дошкільної, загальної середньої освіти.	1. Створення спроможної та доступної мережі закладів дошкільної, загальної середньої освіти. 2. Застосування інноваційних методик та технологій в освітньому процесі. 3. STEM – освіта, робототехніка. 4. Створена система безпеки в закладах освіти. 5. Будівництво, реконструкція, модернізація, капітальний ремонт інфраструктурних об’єктів сфери освіти, матеріально-технічне оснащення закладів освіти 6. Альтернативні джерела енергії в закладах освіти
Забезпечення доступності, розумного пристосування та універсального дизайну для задоволення освітніх потреб дітей з особливими освітніми потребами.	1. Створення мережі доступних та інноваційних просторів інклюзивних центрів. 2. Застосування інноваційних методик та технологій задоволення освітніх потреб дітей з особливими освітніми потребами. 3. Розроблення інклюзивної навчальної програми, що базуватиметься на сучасних технологіях.

Завдання	Напрями реалізації завдань/потенційні сфери інструментів реалізації
Сприяння розвитку позашкільної освіти відповідно до вільного, різнобічного розвитку особистості, інтелектуальних і творчих здібностей, фізичних якостей вихованців, учнів і слухачів і принципу гендерної рівності.	1. Створення спроможної та доступної мережі закладів позашкільної освіти, розвиок школи мистецтв. 2. Застосування інноваційних методик та технологій розвитку особистості, інтелектуальних і творчих здібностей, фізичних якостей вихованців, учнів і слухачів і принципу гендерної рівності. 3. Створена система безпеки в закладах позашкільної освіти. 4. Матеріально-технічне оснащення закладів позашкільної освіти.
Розширення мережі закладів та створення інклюзивної спортивної інфраструктури	1. Будівництво та розвиток спортивної, спортивно-реабілітаційної інфраструктури, обладнання спортивних майданчиків, закупівля спортивного інвентарю. 2. Проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, забезпечення участі спортсменів і команд громади у всеукраїнських та регіональних спортивних заходах та змаганнях.

Очікувані результати:

- Створено спроможну, сучасну та доступну мережу закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти.
- Система освіти, орієнтована на потреби жителів громади.
- Забезпечення впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».
- Створення інклюзивного освітнього середовища.
- Створення безпечного середовища та найкращих умов для навчання та виховання, всебічного розвитку індивідуальних здібностей дітей.
- Впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій для учасників освітнього процесу.
- Приведення споруд цивільного захисту (укриття) до стану придатності, здійснення ремонтів, забезпечення обладнанням тощо.
- Впровадження механізму стимулювання обдарованої молоді.
- Забезпечено якісну інклюзивну освіту для дітей з особливими освітніми потребами завдяки універсальному дизайну та розумному пристосуванню.
- Впроваджено інноваційні методики навчання, зокрема STEM-освіту та робототехніку, що сприяють розвитку критичного мислення та креативності учнів.
- Сформовано сучасну інклюзивну спортивну інфраструктуру та підвищено рівень фізичного розвитку дітей і молоді.
- Створено безпечне, енергоефективне та мотивуюче освітнє середовище, яке сприяє всебічному розвитку особистості та гендерній рівності.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Співвідношення наявної кількості місць у закладах дошкільної освіти до фактичної чисельності вихованців, охоплених закладами дошкільної освіти, у відсотках.
- Частка дітей, для яких організовано підвезення шкільними автобусами до місця навчання й додому, відсотків до загальної кількості учнів, які того потребують, у відсотках.
- Кількість закладів освіти, які пройшли реконструкцію, модернізацію або капітальний ремонт.
- Кількість учнів, які займаються за STEM-програмами та робототехнікою.
- Кількість сучасних спортивних майданчиків та об'єктів спортивної інфраструктури, створених або модернізованих.
- Частка учнів, які мають доступ до освітнього процесу в очній формі.
- Частка денних закладів загальної середньої освіти, у яких організовано інклюзивне навчання.
- Кількість дітей з особливими освітніми потребами, охоплених інклюзивним навчанням (крім дітей, яким протипоказано відвідувати заклади освіти за станом здоров'я).

Напрям: Культурний розвиток та збереження культурної спадщини

Напрям: спрямована на трансформацію культурної сфери громади в потужний фактор розвитку, самореалізації мешканців та підвищення туристичої привабливості території. Головна мета — перетворити заклади культури на сучасні, інклюзивні та багатофункціональні простори, зберегти культурну спадщину громади, відродити та популяризувати народні традиції, фольклор і ремесла, а також активно інтегрувати культуру в освітній, туристичний та креативний розвиток території. У межах цілі планується провести модернізацію та реконструкцію закладів культури, музеїв і бібліотек, оснастити їх сучасним обладнанням та перетворити на інклюзивні культурні хаби для розвитку творчого потенціалу мешканців усіх вікових груп. Передбачається створення сучасного музейного простору з використанням цифрових технологій для збереження та презентації історії громади.

Особлива увага приділятиметься збереженню культурної спадщини через створення цифрового архіву історичних документів, проведення реконструкцій ключових історичних подій, відродження народних традицій і ремесел. Планується активна популяризація фольклору через фестивалі, майстер-класи, артпростори для молоді, розробку нових культурних продуктів на основі традиційної спадщини, а також цифровізацію фольклору для його збереження та міжнародної промоції. Важливим елементом стане міжсекторальна співпраця закладів культури з туристичною сферою та креативними індустріями.

Основні завдання досягнення Стратегії та сфери реалізації проектів

Таблиця 88

Завдання	Напрями реалізації завдань/потенційні сфери інструментів реалізації
Трансформація мережі культурних закладів у сучасні простори для розвитку	1. Модернізація та реконструкція будівель та приміщень закладів культури, музеїв, бібліотек тощо 2. Створення на базі закладів культури інклюзивних, сучасних просторів культурного розвитку, оснащення сучасним інвентарем 3. Створення сучасного музейного простору з цифровими технологіями для відтворення та збереження історії громади
Збереження культурної спадщини	1. Збереження культурної спадщини 2. Створення цифрового архіву історичних документів для збереження культурної спадщини та дослідницької діяльності.
Проведення реконструкцій історичних подій, унікальних культурних заходів та розвиток народних традицій	1. Проведення реконструкцій історичних подій 2. Збереження народних традицій та народних ремесел 3.Створення артпросторів для молоді на базі фольклору 4.Збереження та популяризація фольклору як ключового елементу культурної спадщини 5.Розробка нових культурних продуктів на основі фольклору (фестивалі, майстер-класи, цифрові архіви). 6.Забезпечення міжсекторальної співпраці для промоції фольклору через туризм і креативні індустрії. 7.Цифровізація фольклорної спадщини для ширшої доступності та міжнародної впізнаваності.

Очікувані результати:

- Культурний розвиток громади
- Збереження та популяризація фольклору
- Створено сучасну мережу інклюзивних культурних просторів (заклади культури, музеї, бібліотеки, артхабі), які є центрами творчого розвитку мешканців
- Збережено та оцифровано культурну та історичну спадщину громади
- Відроджено та активно популяризовано народні традиції, фольклор і ремесла
- Значно підвищено культурну активність населення та залученість різних вікових і соціальних груп до культурного життя
- Посилено культурну ідентичність громади та її впізнаваність на регіональному та міжнародному рівнях
- Культурна сфера стала важливим чинником розвитку туризму та креативної економіки громади
- Створено умови для самореалізації творчої молоді через артпростори та культурні ініціативи

Індикатори виконання оперативної цілі:

- Кількість культурних заходів, фестивалів, виставок та реконструкцій історичних подій, проведених за рік
- Кількість відвідувачів закладів культури та культурних заходів (за рік)
- Кількість модернізованих та реконструйованих закладів культури
- Кількість оцифрованих об’єктів культурної спадщини та історичних документів
- Кількість діючих артпросторів, майстер-класів та програм з народних ремесел
- Кількість створених нових культурних продуктів на основі фольклору (фестивалі, вистави, сувеніри тощо)
- Кількість учасників культурних заходів та творчих колективів
- Кількість міжнародних та міжрегіональних культурних проєктів і партнерств

Таблиця 89

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2025 (за наявності або 2024, 2023)	Проміжне значення 01.01.2028	Цільове значення 2035	Джерело даних
	Кількість захисних споруд	од.	6	7	9	Дані ОМС
	Наявність поліцейського офіцера громади	+/-	+	+	+	Дані ОМС
Напрям: Ефективне, цифровізоване, партисипативне врядування та розвиток мережі соціальних послуг	Наявність Статуту територіальної громади	+/-	-	+	+	Дані ОМС
	Кількість діючих Громадських просторів підтримки інклюзивних груп: ВПО, молоді, людей із інвалідністю, військових	од.	0	3	3	Дані ОМС
	Частка адмінпослуг, доступних онлайн	%	20	50	100	Дані ОМС
	Частка громадян, залучених до консультацій/ опитувань	%	5	20	30	Дані ОМС
	Кількість сімей/осіб, яким надано соціальні послуги	од.	10/13	9/10	8/9	Дані ОМС

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2025 (за наявності або 2024, 2023)	Проміжне значення 01.01.2028	Цільове значення 2035	Джерело даних
	Кількість соціальних	од.	0	15	28	Дані ОМС

Таблиця 90

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2025 (за наявності або 2024, 2023)	Цільове значення 2027	Джерело даних
	послуг, які надані ЦНАП				
	Кількість осіб, яким надано одноразову матеріальну допомогу	од.	269	300	Дані ОМС
	Кількість діючих громадських організацій	од.	0	2	Дані ОМС
	Наявність в громаді житла для ВПО	+/-	+	+	Дані ОМС

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2025 (за наявності або 2024, 2023)	Цільове значення 2027	Джерело даних
Напрям: Інклюзивний здоров’я зберігаючий простір та спосіб життя	Загальний коефіцієнт народжуваності, на 1000 живонароджених	од.	1	3	статистика
	Загальний коефіцієнт смертності, на 1 тис осіб наявного населення	од.	1.2	0.8	Статистика
	Кількість спортивних майданчиків	од.	2	5	Дані ОМС
	Кількість підписаних декларацій, %	Осіб/%	45	100	Дані ОМС
Напрям: Формування сучасного	Співвідношення наявної кількості місць у закладах	%	95	90	Дані ОМС

Таблиця 91

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2025 (за наявності або 2024, 2023)	Проміжне значення 01.01.2027	Цільове значення 2035	Джерело даних
інклюзивного освітнього простору розвитку особистості	дошкільної освіти до фактичної чисельності вихованців, охоплених закладами дошкільної освіти					
	Частка дітей, для яких організовано підвезення шкільними автобусами до місця навчання і додому, відсотків до загальної кількості учнів, які того потребують	%	48	70	100	Дані ОМС
	Частка учнів, які мають доступ до освітнього процесу в очній формі	%	100	100	100	Дані ОМС
	Кількість дітей з особливими освітніми потребами	осіб	16	17	18	Дані ОМС

За результатами щорічного моніторингу кількість індикаторів може бути розширена шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до умов реалізації Стратегії 2027 .

Рекомендовано включити показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Стратегії 2027 та Плану 2026- 2028 для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, до загального переліку показників (індикаторів) моніторингу процесу реалізації цілей та завдань Стратегії 2027 .

Здійснення моніторингу впливів виконання Стратегії 2027 на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки і порушення, що негативно впливають на складові довкілля та здоров'я населення, і обґрунтувати необхідні заходи щодо їх усунення.

3. **Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення**.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля під час реалізації Стратегії 2027 вказує на те, що загалом її реалізація повинна позитивно вплинути на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, земельні ресурси, біорізноманіття, збереження об'єктів природно заповідного фонду, Смарагдової мережі, водно-болотних угідь міжнародного значення, об'єкти культурної спадщини, систему управління відходами, а також здоров'я населення та інфраструктуру забезпечення його життєдіяльності.

Водночас під час виконання Стратегії 2027 , в результаті моніторингу реалізації передбачених в ній цілей, можуть бути виявлені впливи на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які мають прямі наслідки на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення. У такому випадку перелік індикаторів для моніторингу наслідків виконання Стратегії 2027 для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, буде доповнено відповідними індикаторами, які дозволять об'єктивно оцінити та відстежити зміни.

4. **Методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати**. Під час реалізації Стратегії 2027 будуть відстежуватись екологічні загрози для довкілля шляхом спостережень та збору наявних статистичних та звітних даних про стан довкілля, про наслідки для довкілля та здоров'я населення, які виникли за результатом реалізації передбачених у Стратегії 2027 цілей, завдань, проєктів та заходів. Отримані показники будуть проаналізовані та об'єктивно оцінені шляхом порівняння наявних значень з вихідними значеннями, з нормативними значеннями (встановленими нормативно-правовими актами) та/або з цільовими значеннями (визначеними у Звіті про стратегічну екологічну оцінку Стратегії 2027).

5. **Періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями**. Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» моніторинг наслідків виконання документа державного планування, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднюється один раз на рік орган виконавчої влади, який є відповідальним за розроблення документу державного планування та

здійснює загальне керівництво і контроль за його виконанням (Тур'є-Реметівськоою сільською радою), на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення. Відтак вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями буде здійснюватися не рідше одного разу на рік.

6. Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, включають:

порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про вплив реалізації документа державного планування на довкілля, в т. ч. здоров'я населення;

отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);

перевірка дотримання екологічних норм, встановлених відповідними органами влади;

відстеження процесу виконання документа державного планування відповідно до ухвалених в ньому цілей та завдань, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків для довкілля, в т. ч. здоров'я населення;

отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО).

У разі виявлення систематичних відхилень від встановлених нормативів щодо складових довкілля рекомендовано здійснити аналіз захворюваності населення для виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення. Водночас доцільно використовувати також відповідні статистичні та звітні дані.

У разі коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки реалізації Стратегії 2027 для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, замовник повинен вжити заходів для їх усунення, а також розглянути пропозиції щодо внесення змін до Стратегії 2027 для запобіганню подібним негативним наслідкам у майбутньому. У разі внесення суттєвих змін до Стратегії 2027 вони підлягають стратегічній екологічній оцінці.

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на своєму офіційному веб-сайті та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки затверджений документ державного планування, рішення про його затвердження, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування, і письмово повідомляє про це орган, зазначений у статті 6 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища).

9.1. Програма моніторингу екологічних наслідків

Координацію моніторингу пропонується покласти на виконавчий орган сільської ради, визначений рішенням ради. Первинні дані надають відповідальні оператори та залучені лабораторії в межах їх повноважень і договорів. Нижче наведено рекомендовану мінімальну програму; обов'язкові умови дозволів, ОВД і санітарного законодавства мають пріоритет, якщо передбачають частіший контроль.

Вихідний рівень для кожного нового об'єкта фіксують до початку робіт у тих самих точках і порівнянних сезонних умовах. Відсутнє значення позначають «немає даних», не нулем. Зведений звіт про наслідки виконання Стратегії готується щороку та оприлюднюється замовником; аварійні або суттєві небажані наслідки розглядаються невідкладно.

Таблиця 92

Показники та місце	**Періодичність / джерело**	**Сигнал і реагування**
Питна вода: мікробіологічні й хімічні показники, частка невідповідних проб; джерела і мережі	За затвердженими програмами виробничого контролю; зведення щокварталу. Оператор водопостачання, компетентна лабораторія.	Невідповідність нормативам: повторний контроль, усунення причин, інформування відповідних органів і населення, безпечне альтернативне забезпечення за потреби.
Стоки: обсяг, показники очищення та аварійні скиди; випуски і контрольні створи	Облік оператором постійно, лабораторно за умовами дозволів; зведення щокварталу.	Перевищення дозволених умов або погіршення у приймачі: перевірка роботи, ремонт, коригування навантаження, реагування за законом.
Відходи: утворено, роздільно зібрано, передано; стихійні звалища	Щокварталу, оператори/рада; огляд проблемних місць щонайменше двічі на рік.	Непідтверджена передача, нові звалища, витік чи пожежа: припинення порушення, прибирання, належна передача та контроль причин.
Повітря, шум та скарги; найближче житло, школи, медичні заклади	До робіт; під час інтенсивних робіт і введення в експлуатацію; далі за ризиком, дозволами та обґрунтованими скаргами.	Перевищення застосовних нормативів: встановлення джерела, технічні/режимні заходи, контроль після коригування.
Ґрунти, ерозія, замулення; схили, під'їзні дороги, береги	До робіт; щокварталу в період робіт і після значних опадів; оператор/технагляд.	Нові промоїни, зсувні ознаки, винос ґрунту: локалізація, перегляд водовідведення та протиерозійних рішень, відновлення.
Оселища, птахи й кажани, загибель біля ВЕС	Сезонна програма до і після введення, відповідно до ОВД; фахові дослідники, оператор.	Погіршення стану або небезпечні події: аналіз причин, коригування режимів/зупинки за умовами ОВД, перегляд заходів і повторна оцінка.
Енергія, паливо, розраховані викиди парникових газів у комунальних об'єктах	Щомісячний облік; щорічне порівняння з базовим роком із поправкою на погоду/площу.	Зростання питомого споживання: енергоаудит, налаштування та перевірка результатів модернізації.
Здоров'я та звернення щодо довкілля; без персональних даних	Щорічні доступні агреговані дані закладів охорони здоров'я; звернення реєструються постійно.	Нетипове зростання звернень/показників: спільний аналіз із компетентними органами. Статистична зміна сама по собі не доводить причинного зв'язку.

Якщо моніторинг виявляє наслідки, не передбачені оцінкою, замовник організовує їх перевірку та визначає коригувальні заходи у межах повноважень, включаючи перегляд черговості, місця або параметрів заходів Стратегії. Фінансування контролю включається до відповідних програм і кошторисів; витрати операторів установлюються проєктними та дозвільними умовами.

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров’я населення

Ймовірні транскордонні наслідки не виключаються. Тур’я належить до водозбору Ужа; забруднення води, аварійні скиди та зміни стоку можуть поширюватися вниз за течією за межі України. Для вітроенергетики та супутньої інфраструктури можливий вплив на мігруючих птахів і кажанів, у тому числі кумулятивний. Такий підхід відповідає заяві про визначення обсягу СЕО від 13.08.2026.
Надані матеріали не містять достатніх розрахунків і просторових даних для достовірного визначення масштабу, ймовірності та значущості цих наслідків. Відсутність значного транскордонного впливу цим звітом не встановлена. Питання необхідності транскордонних консультацій має бути розглянуто за процедурою статті 14 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» з урахуванням позиції уповноваженого органу; за встановлення ймовірних значних наслідків застосовується відповідна процедура.
Для її обґрунтування необхідні відомості про водозабір і скиди, аварійні сценарії, сукупне навантаження водозбору, розміщення енергетичних об’єктів, міграційні шляхи та результати сезонних досліджень. Замовник передає ці питання на розгляд під час консультацій; факт їх завершення або рішення про відсутність потреби у наданому комплекті документально не підтверджено.

11. Резюме інформації нетехнічного характеру, розраховане на широку аудиторію

1. Проєкт Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2028 роки з її реалізації визначає тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку громади, стратегічні та оперативні цілі, завдання та заходи (проєкти) на відповідний період, основні завдання, етапи та механізми їх реалізації, систему моніторингу та оцінки результативності. У Стратегії 2027 визначено три стратегічні цілі:

Стратегічна ціль 1. Кліматично нейтральна та енергоефективна громада

Стратегічна ціль 2. Еколого орієнтована конкурентна економіка

Стратегічна ціль 3. Консолідована спільнота людського розвитку та публічного управління

2. Проєкт Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади на період до 2027 року відповідають стратегічним цілям державної екологічної політики України та узгоджується з низкою документів державного планування, серед яких: Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 року, Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, Водна стратегія України на період до 2050 року; Державна стратегія управління лісами України на період до 2035 року; Енергетична стратегія України до 2050 року; Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року; Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року та інші.

Обласна статистика характеризує фон, але не доводить поліпшення кожного компонента довкілля громади. Для місцевих висновків застосовуються результати спостережень із визначеним місцем і часом відбору.

3. Аналіз доступних джерел не дає підстав установити єдину позитивну тенденцію для всіх компонентів довкілля та здоров'я населення громади. Статистичні дані по викидам в атмосферне повітря, очищеним стічним водам по Тур'є-Реметівській сільській територіальній громаді відсутні. Тому, для аналізу використовувалися дані по Закарпатській області. Зокрема відбулося зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення. За даними Головного управління статистики в Закарпатській області у 2024 році загальна кількість викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел становила 1,7 тис. тонн. Окремо наведено діоксид вуглецю — 0,1 млн тонн; він не є складовою зазначених 1,7 тис. тонн. У порівнянні з попередніми роками обсяги викидів зменшились. Із загального обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря найбільше забруднень припадає на формальдегід, діоксид азоту, пил, оксид азоту (II) та оксид вуглецю (II). Тур'є-Реметівська громада не містить на своїй території потужних промислових підприємств із великими обсягами викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, однак це саме по собі не підтверджує належного стану повітря, вод і ґрунтів громади.

4. У сфері захисту довкілля є чимало негативних чинників, вплив яких необхідно мінімізувати. Статистичні дані по громаді відсутні, але у відповідності до аналізу статистичних даних по області, можна зробити висновок, що внаслідок використання старих необладнаних вловлювачами викидів шкідливих речовин автомобілів, збільшились викиди в атмосферу шкідливих речовин пересувними джерелами забруднення (лише у 2021 році вони збільшились на 8,1 %, порівняно з 2020 роком). А в 2022-2025 роках, після початку збройної агресії росії проти України і втрати Україною морських транспортних шляхів Закарпатська область стала однією з ключових транспортних артерій держави, які сполучають Україну з країнами Європи, цілком ймовірно, що викиди забруднюючих речовин на території регіону від автотранспорту зросли ще більше.

5. Найбільшими забруднювачами поверхневих водойм в громаді і надалі залишаються об'єкти житлово-комунальних підприємств внаслідок відсутності модернізованого централізованого водопостачання та водовідведення.

6. Тур'є-Реметівська громада як і все Закарпатське передгір'я є зоною надмірного зволоження, що зумовлює сильний змив і розмив ґрунтів на схилах, поширення площинної та лінійної ерозії земель (в регіоні обліковано 39,6 тис. га еродованих земель). Також 530,2849 га земель всієї Закарпатської області потребують консервації.

7. Простежуються тенденції до збільшення кількості адвентивних видів та розширення місця їх зростання і поширення. Також в громаді поширені інвазійні види рослин (амброзія полинолиста, повитиця польова та борщівник Сосновського).

8. В громаді відсутній роздільний збір ТПВ та потужності з утилізації побутових відходів відсутні.

9. В громаді відбувається процес депопуляції та простежується природне скорочення населення.

10. Основними проблемами довкілля, які стосуються Стратегії 2027 є: зростання забруднення атмосферного повітря пересувними джерелами забруднення; скид, головним чином, житлово-комунальними підприємствами, поверхневого стоку, що формується на території громади без очистки, та недостатня якість очищення стічних вод на очисних спорудах; забруднення поверхневих вод внаслідок природних катаклізмів; небезпечні екзогенні геологічні процеси; забруднення земельних ресурсів об'єктами сільського господарства; надмірне туристичне навантаження в пікові періоди на рекреаційні зони; антропогенний вплив (туризм, збір рідкісних рослин, вирубка лісу тощо) на природоохоронні території; поширення інвазійних видів рослин; низька ефективність системи управління відходами (відсутність потужностей з утилізації побутових відходів, слабо розвинена система роздільного сортування відходів); низька якість води через значну амортизацію водопровідних мереж.

11. Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля Стратегії 2027 визначаються низкою документів міжнародного рівня, які підписала Україна, та законами України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на

довкілля», «Про природно-заповідний фонд України», «Про охорону атмосферного повітря»,

«Про управління відходами», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про охорону культурної спадщини», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про інвестиційну діяльність», Водним кодексом України та іншими.

12. Реалізація Стратегії може поліпшити якість послуг, енергоефективність та умови життя. Водночас інфраструктурні, енергетичні й господарські заходи можуть спричиняти короткострокові та тривалі негативні наслідки для вод, ґрунтів, повітря, оселищ і здоров'я населення. Природоохоронна спрямованість цілей не гарантує відсутності цих наслідків. Потрібні обґрунтований вибір ділянок і технологій, оцінка сукупного навантаження, виконання запобіжних заходів та моніторинг; ризики й умови деталізовано в розділах 6–9.

Вторинні, кумулятивні та синергічні негативні наслідки можливі навіть за природоохоронної спрямованості Стратегії. Їх значущість залежить від поєднання проєктів, чутливості територій та фактичного виконання захисних заходів.

Сукупні негативні наслідки можливі через поєднання енергетичних об'єктів, доріг, туристичної забудови, водозаборів та скидів у межах одного водозбору або екологічного коридору. Рекомендовано узгоджувати черговість проєктів, оцінювати спільне навантаження та переглядати рішення за результатами моніторингу.

13. Для нейтралізації, зменшення та пом'якшення можливих короткочасних негативних наслідків виконання цілей та завдань Стратегії 2027 передбачено здійснення низки заходів, які матимуть позитивний вплив на компоненти довкілля. Серед них: сприяння розвитку екотранспорту; формування еколого-орієнтованого багатофункціонального наближеного до природи лісівництва та захист лісів від впливу кліматичних змін; будівництво та реконструкція автомобільних доріг загального користування; впровадження системи енергомоніторингу; будівництво\модернізація систем водопостачання та водовідведення, очисних споруд; підвищення ефективності очистки води; заходи захисту територій і населених пунктів регіону від повеней, паводків, підтоплень; проведення навчальних заходів населення з екологічних питань; екологічні акції; будівництво сміттєсортувальних/ сміттєпереробних комплексів із застосуванням новітніх технологій та сучасних технічних стандартів; забезпечення функціонування спроможної системи громадського здоров'я та формування здорового способу життя; формування спроможної мережі закладів охорони здоров'я.

14. **З метою забезпечення збереження природних оселищ, популяцій видів флори і фауни, що охороняються відповідно до Бернської конвенції на території Смарагдової мережі**, та недопущення погіршення стану територій Смарагдової мережі під час реалізації Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади передбачається здійснення таких заходів: 1) забезпечення обов'язкового врахування меж територій Смарагдової мережі під час просторового планування, підготовки містобудівної документації, формування земельних ділянок та визначення місць реалізації інвестиційних проєктів; 2) недопущення розміщення нових об'єктів

будівництва, транспортної та інженерної інфраструктури, кар'єрів, полігонів, виробничих комплексів та інших видів діяльності, що можуть призвести до втрати або фрагментації природних оселищ, без належної екологічної оцінки та врахування природоохоронних обмежень.

3) проведення процедури оцінки впливу на довкілля для видів планованої діяльності, визначених законодавством, а також оцінювання можливого впливу на території Смарагдової мережі під час підготовки відповідної проєктної документації; 4) збереження екологічної цілісності природних екосистем, міграційних шляхів диких тварин, місць гніздування птахів, оселищ кажанів та інших видів, що перебувають під охороною Бернської конвенції; 5) обмеження проведення шумних будівельних робіт у період масового розмноження птахів та інших чутливих видів у безпосередній близькості до територій Смарагдової мережі; 6) застосування сучасних природоохоронних технологій під час будівництва та експлуатації об'єктів, спрямованих на зменшення шумового, світлового, вібраційного та пилового навантаження на природні екосистеми; 7) запобігання забрудненню поверхневих і підземних вод, ґрунтів та природних екосистем шляхом належного управління відходами, паливно-мастильними матеріалами, стічними водами та іншими потенційно небезпечними речовинами; 8) забезпечення постійного екологічного моніторингу стану територій Смарагдової мережі під час реалізації інвестиційних проєктів, особливо у випадках здійснення діяльності в безпосередній близькості до їх меж; 9) сприяння збереженню природних ландшафтів, розвитку екологічної мережі, екологічно

збалансованого туризму, відновленню деградованих природних територій та підвищенню екологічної свідомості населення.

15. Розглянувши альтернативи аналізованому проєкту Стратегії 2027 , дійшли висновку, що в інтересах забезпечення ефективного соціального та економічного розвитку громади на засадах екологічної збалансованості найбільш прийнятним варіантом буде затвердження аналізованого проєкту Стратегії 2027 .

16. Моніторинг наслідків виконання Стратегії 2027 для довкілля, в т. ч. здоров’я населення, проводитиметься згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров’я населення (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. №1272).

17. Можливість транскордонних наслідків не виключається, зокрема через водозбір Ужа та міграційні зв’язки птахів і кажанів. Відомостей для остаточного визначення їх значущості недостатньо. Питання необхідності транскордонних консультацій розглядається в порядку статті 14 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»; відсутність такої необхідності цим звітом не підтверджена.

Реалізація Стратегії може поліпшити якість послуг, енергоефективність та умови життя. Водночас інфраструктурні, енергетичні й господарські заходи можуть спричиняти короткострокові та тривалі негативні наслідки для вод, ґрунтів, повітря, оселищ і здоров’я населення. Природоохоронна спрямованість цілей не гарантує відсутності цих

наслідків. Потрібні обґрунтований вибір ділянок і технологій, оцінка сукупного навантаження, виконання запобіжних заходів та моніторинг; ризики й умови деталізовано в розділах 6–9.

Відомості про розробників вихідних матеріалів СЕО

Кандидат технічних наук, доцент	І.П.Радиш
Кандидат географічних наук, доцент	І.Ю. Фекета
Експерт зі стратегічного планування, розвитку довкілля, гендеру, інклюзії та сталого розвитку громад Голова Закарпатської обласної організації ВГО «Асоціація фахівців землеустрою України»	Л.В. Шевчук

Додаток А. Додаткові матеріали оцінки та моніторингу

Доповнення підготовлено для повної редакції; воно не замінює вихідні розділи 6–10. Нижче наведені аналітичні рекомендації, а не результати проведених вимірювань.

А1 Просторова та часова оцінка впливів

Для кожного заходу необхідно встановити ділянку та зону впливу, водозбір, сусідні житлові території, чутливі оселища й інші джерела навантаження. Будівельний шум і пил можуть бути тимчасовими, тоді як зайняття землі, фрагментація оселищ, зміна стоку та експлуатаційний шум — тривалими. Рекультивація не гарантує повного відновлення вихідної екосистеми.

У басейновому контексті доцільно враховувати План управління річковим басейном Дунаю на 2025–2030 роки, затверджений 31.12.2024 [Д3]. Для місцевих рішень потрібне зіставлення проєктів із конкретними масивами вод, навантаженнями та передбаченими заходами, а не лише посилання на назву плану.

А2 Порівняння альтернатив

Без затвердження Стратегії: зберігаються чинні обов’язки й програми; можливе послаблення координації, але частина нових будівельних впливів не виникне.

Реалізація вихідного набору проєктів: можливі інфраструктурні вигоди та додаткові ризики за відсутності конкретних природоохоронних умов.

Реалізація з умовами СЕО: поетапний відбір локацій, перевірка водовідведення, відходів, оселищ і сукупного навантаження; контроль фактичних результатів.

Менше освоєння природних територій: пріоритет модернізації наявних об’єктів, енергоефективності та вже порушених ділянок. Порівнюються також доступність послуг, витрати й можливі обмеження розвитку.

А3 Показники стану довкілля

Для кожного показника встановлюють базу, територію, одиницю вимірювання, джерело, відповідального, частоту і дію у разі відхилення. Відсутнє спостереження позначають «не встановлено», а не нулем. Числові цілі визначають після інвентаризації та бюджетного рішення.

Вода

Частка проб із невідповідністю та значення досліджених параметрів; за визначеним графіком і після аварій. Джерело — протоколи лабораторій. Реакція — з’ясування джерела, повідомлення та коригування водопідготовки.

Стічні води

Обсяг стоків, охоплення очищенням і якість на випуску; облік оператора та лабораторні протоколи. Реакція — усунення несанкціонованих скидів і порушень роботи очисних споруд.

Річки та паводки

Стан водотоків, ерозійних ділянок і захисних споруд; сезонні огляди та після паводків. Реакція — усунення причин засмічення, пошкодження або небезпечного переформування русла.

Відходи

Охоплення послугою, маса переданих відходів за видами, частка відокремленого збирання, кількість повторних звалищ; договори, зважування, акти. Реакція — корекція маршрутів і контроль законності передачі.

Повітря та шум

Показники в чутливих точках біля доріг, виробництв і енергетичних об’єктів; зіставлення з відповідними нормативами. Реакція — додаткові вимірювання та зменшення навантаження.

Енергія та клімат

Фактичне споживання енергії будівлями з поправкою на площу, використання та погоду. Скорочення викидів обчислюють із визначеною межею й коефіцієнтами; подвійний облік не допускається.

Ґрунти й оселища

Площа порушення та рекультивації, ерозія, стан чутливих оселищ; геодані та повторні обстеження. Реакція — корекція розташування або способу виконання робіт.

ВЕС і тваринний світ

Обстеження птахів і кажанів, експлуатаційний шум та стан схилів відповідно до умов конкретного висновку ОВД. Реакція — передбачені висновком і проєктом коригувальні режими та перевірка їхньої ефективності.

Здоров’я та доступність

Знеособлені показники доступності води, медичних і соціальних послуг, скарги на впливи. Враховують чисельність охопленого населення; кореляція не доводить причинного зв’язку.

Організацію моніторингу слід узгодити із Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» та Порядком, затвердженим постановою КМУ № 1272 [Д5, Д6]. Зберігають первинні дані та історію виправлень; результати аналізують разом із виконаними заходами реагування.

Додаток Б. Джерела та документи процедури

Д1. Портал «Децентралізація». Тур'є-Реметівська територіальна громада. Відкрити джерело

Д2. Тур'є-Реметівська сільська рада. Паспорт громади; освітній блок на 01.01.2026. Відкрити джерело

Д3. Держводагентство. План управління річковим басейном Дунаю на 2025–2030 роки. Відкрити джерело

Д4. Мінекономіки. Повідомлення про висновок ОВД проєкту ВЕС у Закарпатській області, 13.02.2026. Відкрити джерело

Д5. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» № 2354-VIII. Відкрити джерело

Д6. Постанова КМУ від 16.12.2020 № 1272 про моніторинг наслідків виконання ДДП. Відкрити джерело

Дата перевірки відкритих місцевих джерел — 11.09.2026. Первинні посилання оригіналу збережені у відповідних розділах. Наявність посилання не означає незалежного підтвердження кожного запозиченого показника. Надану користувачем Стратегію 2026 року використано для зіставлення назв цілей.

[Д7] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОВА. Реєстр територій та об'єктів ПЗФ станом на 01.01.2026. https://ecozakarpat.gov.ua/wp-content/uploads/2026/01/2026-reestr.pdf. Опрацьовано 11.09.2026; місцеві записи: с. 4, 11, 19, 26, 59.

[Д8] Проєкт Стратегії розвитку Тур'є-Реметівської сільської територіальної громади до 2027 року. Наданий замовником файл «ВІДФОРМАТОВАНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ.docx». Використано як основне джерело цілей і місцевих вихідних даних.

[Д9] Заява про визначення обсягу СЕО від 13.08.2026, справа 13-08-35981-26. Наданий замовником документ із Єдиного реєстру СЕО.

[Д10] Лист Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської ОВА від 17.08.2026 № 02.01-04/1250. Реквізити за реєстраційною позначкою документа.

[Д11] Лист Департаменту охорони здоров'я Закарпатської ОВА від 21.08.2026 № 156/06-3/6 щодо справи 13-08-35981-26.

[Д12] Проєкт повідомлення замовника про оприлюднення Стратегії та звіту СЕО, зі строком обговорення 11.09.2026–12.10.2026. Джерело організаційних реквізитів; не є доказом фактичного розміщення на вебсайті.

Додаток В. Врахування рекомендацій до обсягу СЕО

Таблиця 93

Документ / рекомендація	Відображення у звіті	Межі підтвердження
Екологія: зв'язок із державними та регіональними стратегіями	Розділи 1, 5; врахування державної стратегії регіонального розвитку 2021–2027, регіональної стратегії до 2027, Національної економічної стратегії до 2030.	Змістова узгодженість не замінює фінансування або затвердження заходів.
Екологія: рамки для діяльності, що може потребувати ОВД	Розділи 1.1, 6.1, 7.1. Розглянуто енергетику, дороги, води, відходи	ОВД визначається за параметрами конкретної

Документ / рекомендація	Відображення у звіті	Межі підтвердження
	та пов’язані об’єкти.	діяльності; Стратегія не є дозволом.
Екологія: ПЗФ, екомережа, прибережні смуги, ґрунти	Розділи 2.6–2.6.1, 4, 7.1; актуалізація за реєстром 2026 року.	Повний просторовий перетин із майбутніми об’єктами не обчислено через відсутність їх контурів.
Екологія: консультації за статтею 13	Вступ, розділ 7.1. Передбачено подання для консультацій.	Результати консультацій із цим звітом оформлюються після їх завершення.
Охорона здоров’я: вода, санітарні зони, каналізація, дощові води	Розділи 7.1, 9.1: обов’язкові напрями проєктних рішень і контроль якості.	Лабораторні протоколи конкретних майбутніх об’єктів не надано.
Охорона здоров’я: повітря, опалення, стоянки, шум, відходи	Розділи 6.1, 7.1, 9.1: джерела ризиків, захисні заходи, контроль.	Відповідність кожного об’єкта нормативам перевіряється окремо.
Заява: чотири альтернативи та транскордонні наслідки	Розділи 8.1 і 10. Порівняно А0–А3, виключення транскордонного впливу не заявлено.	Рішення щодо необхідності транскордонної процедури у комплекті не підтверджено.